

Република Србија
Министарство омладине и спорта
www.mos.gov.rs

ИНСТИТУТ ЕКОНОМСКИХ НАУКА
БЕОГРАД
www.ien.bg.ac.rs

ЕВАЛУАЦИЈА СПРОВОЂЕЊА АКЦИОНОГ ПЛАНА НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА МЛАДЕ 2015-2017

ИЗВЕШТАЈ

о евалуацији степена остварености циљева Националне стратегије
за младе 2015-2017, са приказом обрађених резултата
истраживања и препорукама за дефинисање конкретних
активности у будућем Акционом плану

Према Уговору о пружању стручних услуга спровођења
годишње евалуација Националне стратегије за младе
број: 404-02-00045/9/2017-02 од 17. октобра 2017. године

Београд, децембар 2017. године

САДРЖАЈ

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА	1
1.1. Уводне напомене.....	1
1.2. Циљеви извештаја	2
1.3. Резиме евалуације	2
2. ПОСТИГНУТИ РЕЗУЛТАТИ РЕАЛИЗОВАНИХ АКТИВНОСТИ	4
3. ОЦЕНА НИВОА РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА	24
3.1. Оцена испуњености активности	25
3.2. Сумарна оцена испуњености специфичних циљева	55
4. ФАКТОРИ КОЈИ СУ ОЛАКШАЛИ ИЛИ ОМЕТАЛИ ОСТВАРЕЊЕ РЕЗУЛТАТА И ПОСТИГНУЋА.....	58
4.1. Капацитети МОС за имплементацију Акционог плана.....	58
4.2. Мониторинг реализације активности Акционог плана	58
4.3. Координација активности МОС са осталим министарствима и државним органима.....	59
4.4. Координација МОС и донатора	60
4.5. Капацитети локалних омладинских организација	60
4.6. Буџет.....	61
5. ПРЕПОРУКЕ.....	62
5.1. Капацитети МОС за имплементацију Акционог плана.....	62
5.2. Мониторинг реализације активности Акционог плана	62
5.3. Координација активности МОС са осталим министарствима и државним органима.....	62
5.4. Координација МОС и донатора	63
5.5. Капацитети канцеларија за младе.....	63
5.6. Буџет.....	63
5.7. Укључивање додатних активности	64

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

АП НСМ	Акциони план за спровођење Националне стратегије за младе за период од 2015. до 2017. године
АПЗ	Активна политика запошљавања
АПР	Агенције за привредне регистре
ИЕН	Институт економских наука
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
КВиС	Каријерно вођење и саветовање
КЗМ	Канцеларија за младе
КОМС	Кровна организација младих Србије
ЛАП	Локални акциони план
ЛБИ	Локални бизнис инкубатори
МЗ	Министарство Здравља Владе Републике Србије
МОС	Министарство омладине и спорта Владе Републике Србије
МПНТР	Министарство просвете, науке и технолошког развоја Владе Републике Србије
МРЗБСП	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Владе
МУП	Министарство унутрашњих послова Владе Републике Србије
НАПОР	Национална асоцијација практичара/практичарки омладинског рада
НСЗ	Национална служба за запошљавање
НСМ	Национална стратегија за младе за период од 2015. до 2025.
ОЦД	Организације цивилног друштва Републике Србије
РЗС	Републички завод за статистику
ЦПРБ	Центар за подршку развоју бизниса
ЦРОСО	Централни регистар обавезног социјалног осигурања

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

1.1. Уводне напомене

Влада Републике Србије у фебруару 2015. године донела је Националну стратегију за младе за период од 2015. до 2025. („Службени гласник РС”, број 22/15). Национална стратегија за младе (НСМ) је документ који представља системска решења најзначајних питања у различитим областима живота младих у Републици Србији, као дугорочни план. У циљу реализације НСМ у августу 2015. године донет је Акциони план за спровођење Националне стратегије за младе (АП НСМ) за период од 2015. до 2017. године („Службени гласник РС”, број 70/15). У Акционом плану прецизирани су индикатори који прате степен, период (потребно време за остваривање предвиђених циљева, резултата и активности) и ниво реализације активности (републички, покрајински, локални). Такође, у њему су наведени носиоци и учесници процеса реализације и дефинисана потребна средства за остварење постављених циљева. Националну стратегију за младе и пратећи Акциони план спроводи Министарство омладине и спорта Владе Републике Србије (МОС), уз учешће органа надлежних за посебне области у омладинском сектору и свих других субјеката омладинске политике на националном, покрајинском и локалном нивоу. Основ за праћење спровођења активности и достизања планираних резултата и специфичних циљева јесте скуп индикатора који су утврђени на нивоу резултата сваког специфичног циља, као и на нивоу резултата сваке појединачне активности. У циљу свеобухватног и непристрасног сагледавања обима, квалитета и ефикасности до сада реализованих активности на спровођењу НСМ и степена достизања стратешких и специфичних циљева, Министарство омладине и спорта је ангажовало Институт економских наука (ИЕН) за спровођење евалуације испуњености Акционог плана.

У складу са Уговором бр. 404-02-00045/9/2017-02 од 17. октобра 2017. године, Институт економских наука је ангажован од стране Министарства омладине и спорта да спроведе низ истраживачких активности и сачини одговарајући Извештај који би Министарству требало да послужи у процесу израде наредног трогодишњег акционог плана. Активности истраживања и израде Извештаја спровео је Истраживачки тим Института економских наука, у саставу:

- др Јован Зубовић, руководилац пројекта
- др Михајло Ђукић
- др Душко Бодрожа
- др Соња Ђуричин
- др Исидора Љумовић
- ма Дејана Павловић

Истраживање је спроведено коришћењем класичних научноистраживачких метода, при чему су у делу емпиријских истраживања коришћени метод “кабинетских истраживања” (*Desk Research Method*), метод “теренских истраживања” (*Field Research Method*) и метод анализе и синтезе.

Коришћењем *Desk Research* метода прикупљена је обимна документациона основа, укључујући извештаје надлежних органа за посебне области у омладинском сектору и

свих других субјеката омладинске политике на националном, покрајинском и локалном нивоу, затим годишња истраживања о положају и потребама младих у Србији, извештаје о спроведеним дубинским интервјуима са представницима омладинских организација као и извештаје са фокус група о положају и потребама младих у Србији.

Теренска истраживања су спроведена путем персоналних („*face-to-face*“) интервјуа са представницима наручиоца и експертима који су учествовали у писању претходног Акционог плана. Персонални интервјуи које је тим ИЕН спровео помогла су у прикупљању додатних података у односу на оне добијене од МОС и бољег разумевања контекста израде и имплементације АП НСМ.

И поред веома кратког периода за прикупљање и обраду података, приликом спровођења истраживања јавили су се и одређени проблеми који проистичу из непостојања доступних извештаја органа надлежних за посебне области у омладинском сектору и свих других субјеката који се баве омладинском политиком у Републици Србији.

1.2. Циљеви извештаја

Основни циљ израде Извештаја је да се кроз евалуацију одговори на следеће задатке:

- Идентификација ефеката реализованих активности;
- Оцена нивоа реализације Акционог плана;
- Идентификација фактора који су олакшали или ометали остварење ових резултата и постигнућа, укључујући и партнерства, развој капацитета и створену техничку подршку за реализацију; и
- Формулисање препорука за развој новог трогодишњег Акционог плана.

У складу са постављеним циљевима, Извештај се састоји из четири дела. У првом делу идентификовани су постигнути резултати, док је другом делу оцењен ниво реализације активности Акционог плана. У трећем делу Извештаја идентификовани су кључни фактори који су ометали или позитивно утицали на остварење очекиваних резултата. На крају овог Извештаја, на основу резултата истраживања и евалуационог процеса, дате су препоруке за развој новог Акционог плана и унапређење процеса имплементације дефинисаних активности.

На самом почетку желели бисмо да похвалимо све службе Министарства омладине и спорта као и све експерте који су радили на изради Стратегије и Акционог плана јер мислимо да ови документи имају веома добру и јасну форму и да треба да буду пример свим другим државним органима који буду доносили слична документа.

1.3. Резиме евалуације

Акциони план је у начелу помогао у спровођењу циљева омладинске политике дефинисаних Националном стратегијом за младе за период 2015-2025. година. Посебан допринос реализације акционог плана огледа се у три веома значајна сегмента:

- Акциони план симболизује посвећеност МОС у реализацији циљева омладинске политике и представља систематичан документ који као такав представља добар основ реализације и праћења активности у будућем периоду.
- Акциони план представља добру основу координације државних органа и свих других заинтересованих институција и појединаца који својим заједничким деловањем доприносе бољој перспективи младих у Србији.
- Током три године процеса имплементације активности, забележен је значајан помак у појединим областима што је детаљно описано у делу два.

Након 3 године реализације активности Националне стратегије за младе, прерано је давати прогнозе о дугорочним ефектима имплементације активности дефинисаних акционим планом у контексту испуњења циљева задатих стратегијом. Ипак, евидентно је да постојање оваквог оквира реализације активности прави значајну разлику у односу на претпостављено стање његовог изостанка. Такође, сматрамо да би унапређење самог процеса реализације активности, ангажовање додатних ресурса у процесу праћења реализације, технолошко унапређење процеса имплементације и отклањање уочених мањкавости техничке природе у значајној мери утицало на квалитет остварених резултата.

На основу добијених резултата, истраживачки тим ИЕН закључује да је уз унапређења процеса имплементације и праћења реализације активности корисно наставити са постојећом праксом планирања започетом анализираним Акционим планом. Детаљније информације у вези са добијеним налазима ефеката реализације и нивоа остварених резултата могу се наћи у поглављима 2 и 3. Опис уочених фактора који су ометали реализацију активности и са њима повезане препоруке унапређење налазе се на крају овог извештаја.

2. ПОСТИГНУТИ РЕЗУЛТАТИ РЕАЛИЗОВАНИХ АКТИВНОСТИ

Анализа спроведених активности Акционог плана за реализацију Националне стратегије за младе за период 2015-2025. година има за циљ оцену постигнутих резултата у периоду 2015-2017. година. Постигнути резултати у периоду 2015-2017. година оцењени су на основу података добијених анализом унапред дефинисаних индикатора који прате степен реализације стратешких и специфичних циљева АП НСМ. У анализи индикатора АП НСМ коришћени су подаци из истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији за 2016. и 2017. годину, фокус група и дубинских интервјуа, као и подаци из извештаја Министарства омладине и спорта (МОС) и свих појединачних и обједињених извештаја достављених МОС од стране носилаца активности АП НСМ у периоду 2015-2017. година.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНА ЗАПОШЉИВОСТ И ЗАПОСЛЕНОСТ МЛАДИХ ЖЕНА И МУШКАРАЦА

Укупно посматрано на бази добијених података о запошљивости и запослености, можемо закључити да је имплементација активности акционог плана имала позитиван утицај на остварење овог стратешког циља. Наравно, на то су утицај имали и бројни други фактори који нису под ингеренцијом МОС као што су глобални економски трендови, макроекономска ситуација и мере економске политике Владе Републике Србије. Може се видети да расте број младих који започињу сопствени бизнис користећи субвенције за samozapošljavanje, расте стопа активности, стопа незапослености младих има опадајући тренд, док се број послодаваца који нуди стручне праксе повећава. Ипак, потребно је учинити већи напор како би се зауставили негативни трендови у погледу усклађености компетенција које млади стичу са потребама тржишта рада и повећао удео младих који током школовања стичу знања на стручним праксама. Уз то, мада се проценат незапослених младих смањује, услови на тржишту рада за младе нису побољшани. Већи је број оних који раде на одређено време, непуно радно време, те обављају послове за које су потребне ниже квалификације од оних које поседују.

Специфични циљ 1: Развијене услуге и механизми који поспешују запошљивост и запосленост младих кроз међусекторску сарадњу

Индикатор: Повећање стопе активности младих

Према подацима Републичког завода за статистику (РЗС) у периоду 2011-2016. година стопа активности младих лица старости од 15 до 30 година бележи растући тренд. У 2016. години, у односу на 2011. годину стопа активности младих лица старости од 15 до 30 година повећала се са 45,2% на 49,8%. Сходно томе, забележен је опадајући тренд стопе неактивности младих лица старости од 15 до 30 година. У 2016. години, у односу на 2011. годину стопа неактивности младих лица старости од 15 до 30 година смањила се са 54,8% на 50,2%.

Табела 1: Стопе активности и неактивности младих лица старости од 15 до 30 година, у %

Година	Стопа активности младих	Стопа неактивности младих
2011	45,2	54,8
2012	47,6	52,4
2013	47,1	52,9
2014	48,4	51,6
2015	48,5	51,5
2016	49,8	50,2

Извор: РЗС

Индикатор: Повећање стопе запослености младих

Према подацима РЗС у периоду 2011-2016. година стопа запослености младих лица старости од 15 до 30 година бележи растући тренд.

Табела 2: Стопе запослености и незапослености младих лица старости од 15 до 30 година, у %

Година	Стопа запослености младих	Стопа незапослености младих
2011	26,6	41,3
2012	28,1	41,0
2013	28,5	39,5
2014	31,2	35,6
2015	32,4	33,3
2016	35,6	28,5

Извор: РЗС

У 2016. години, у односу на 2011. годину стопа запослености младих лица старости од 15 до 30 година повећала се са 26,6% на 35,6%. Сходно томе, забележен је опадајући тренд стопе незапослености младих лица старости од 15 до 30 година. У 2016. години, у односу на 2011. годину стопа незапослености младих лица старости од 15 до 30 година смањила се са 41,3% на 28,5%.

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у 2017. години, у односу на 2014. годину смањује се проценат младих који ради пуно радно време са 91,0% на 83,8%. У посматраном периоду, незнатно расте проценат младих који је пријављен на послу са 71% на 71,2% и проценат оних који су запослени на одређено време са 36% на 43,6%. У 2017. години, у односу на 2014. годину смањује се проценат младих који ради на радном месту које одговара њиховим квалификацијама са 62% на 59,4% и проценат младих који ради на радном месту за које су потребне више квалификације од постојећих са 7% на 4,6%. Процент младих који ради на радном месту за које су потребне ниже квалификације од оних које имају повећао се са 31% колико је износио у 2014. години на 36% у 2017. години.

Специфични циљ 2: Повећана усклађеност знања, вештина и компетенција које се стичу у процесу целоживотног учења са потребама тржишта рада

Индикатор: Повећање броја младих који су стекли стручну праксу током школовања

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, проценат младих који је учествовао у програму стручних пракси смањено се са 29% у 2015. години на 22,5% у 2017. години. У 2017. години 35,8% младих као основни разлог неучествовања у програму стручних пракси наводи недостатак информација о програмима, 12,5% недостатак времена, 10,4% немогућност присуствовања због места одржавања, 9,2% изостанак материјалне надокнаде, 8,7% сматра их некорисним с обзиром на занимање којим се баве итд.

Према подацима истраживања о положају и потребама младих у Србији (2016.) – фокус групе - млади који су имали прилику да се опробају кроз радне праксе деле позитивна искуства и сматрају је врло корисном, али краткотрајном. Појединци су се захваљујући добрим резултатима кроз праксе опробали на разним такмичењима и конкурсима (понајвише у области електротехнике). Генералан став младих у свим групама је исти – радне праксе су перципиране као веома корисне и пожељне, а тако мало заступљене на свим образовним нивоима (изузетак су поједине средње стручне школе и технички факултети).

Индикатор: Повећање броја послодаваца који пружају стручне праксе

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у периоду 2015-2017. година у просеку 69,6% програма пракси за младе организовано је од стране образовних институција (школе и факултети), 12,87% од стране компанија, 11,27% од стране Националне службе за запошљавање (НСЗ), 3,87% програма пракси организовао је Центар за развој каријере и 1,8% Канцеларија за младе.

У 2017. години, у односу на 2015. годину расте проценат програма пракси које организује НСЗ. Процент ових пракси повећао се са 9,4% на 13,8%. У случају свих осталих институција забележен је пад процента програма пракси које организују за младе.

У просеку 55,87% младих стручну праксу обавља у јавном, 42,1% у приватном сектору, а 1,77% њих праксу обавља у организацијама цивилног друштва. У просеку 55,63% младих никада није потписало уговор ни на једном од програма пракси које је обављало, 24,93% младих је на свим програмима пракси потписало уговор, а 19,46% њих је на неким програмима пракси потписало уговор, док на другима није. Ни на једном од програма пракси просечно 75,83% младих није примило финансијску надокнаду, 14,13% њих је само на неким програмима примило финансијску надокнаду, а свега 10,07% њих примило је финансијску надокнаду на свим програмима.

Специфични циљ 3: Омогућени подстицајни услови за развој предузетништва младих

Индикатор: Повећање процента младих који су покренули сопствени бизнис након програма/сервиса или уз подршку државе

Према подацима из извештаја о реализацији Акционог плана за спровођење националне стратегије за младе (2015- октобар 2017. година), у 2017. години, у односу на 2016. годину расте број младих који су покренули сопствени бизнис. У 2016. години Министарство за рад, запошљавање, социјална и борачка питања доделило је субвенције за samozapoшљавање које је користило 831 младих грађана (жене: 364, мушкарци: 467), док су у првих девет месеци 2017. године ове субвенције коришћене од стране 846 младих, од којих је 399 младих предузетница. Такође, према подацима НСЗ у 2017. години, у односу на 2014. годину расте проценат младих, старости од 15 до 30 година, који користе субвенције за samozapoшљавање са 0,3% на 1,3%.

Према подацима Агенције за привредне регистре (АПР), у периоду 2014-2016. година, број младих предузетника до 30 година старости бележи благо растући тренд. У 2016. години, у односу на 2014. годину број младих предузетника старости до 30 година повећао се са 27.299 на 27.922, односно око 2.3%.

Табела 3: Млади предузетници старости до 30 година

Година	2014	2015	2016
Предузетници	27.299	26.283	27.922

Извор: АПР

Такође, током 2016. године спроведене су мере активне политике запошљавања у сарадњи НЗС и ЈЛС где је путем активности која укључује субвенција за samozapoшљавање било укључено 202 особе до 30 година старости (жене: 105, мушкарци: 97). У 2015. години мерама активне политике запошљавања субвенционисано је samozapoшљавање у случају 804 особе старости до 30 година.

Индикатор: Повећање броја младих са позитивним ставом о предузетништву

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у периоду 2014-2017. година расте проценат оних који се слажу са чињеницом да је боље да покрену сопствени бизнис него да раде за друге. У 2014. години 15,8% младих сматрало је да је боље да покрене сопствени бизнис него да ради за другога, док се тај проценат у 2017. години повећао на 21,3%.

С једне стране, расте проценат младих који се у потпуности не слаже са тврдњом да је државни посао најбољи за њих, док са друге стране опада проценат младих који је заинтересован да се тема о предузетништву нађе у програмима неформалног образовања. Процент младих који се у потпуности не слаже са тврдњом да је државни посао најбољи за њих са 7,8% колико је износио у 2014. години, повећао се на 9,7% у 2017. години, док се проценат младих који је заинтересован да се тема о предузетништву нађе у програмима неформалног образовања у 2017. години, у односу на 2015. годину смањило са 16,2% на 13,8%.

Према подацима истраживања о положају и потребама младих у Србији (2016.) – фокус групе - појединци имају у плану покретање приватног бизниса, али са одређеном дозом скептицизма и уз навођење потенцијалних ограничавајућих фактора (капитал, истрајност, идеја, жеља, знање и сл.). Као могући фактор ризика за покретање бизниса наводе и државни апарат који у довољној мери не подстиче развој предузетништва. Просперитетне области за покретање приватног бизниса које су млади препознали као погодне за развој приватног бизниса везане су за приватне вртиће и играонице, саветовалишта и едукативне центре, логопедске ординације, графичке услуге, занате и др.

Специфични циљ 4: *Развијен функционалан и одржив систем каријерног вођења и саветовања младих*

Индикатор: *Повећање процента младих који су добили услугу КВиС*

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у периоду 2016-2017. година повећава се број оних који користе услугу КВиС. У 2016. години 76,5% младих није учествовало у активностима КВиС, док се у 2017. години тај проценат смањио на 68,7%.

У периоду 2015-2017. година са просечно 32,67% највећи број активности и услуга каријерног вођења и саветовања у којима су млади учествовали организовано је од стране школа и факултета, затим са просечно 26,17% следи Национална служба за запошљавање, 15,8% Канцеларија за младе, 11,03% Организација цивилног друштва, 10,03% Центар за вођење каријере и остало.

Индикатор: *Повећање процента младих који услугу КВиС оцењују позитивно*

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, раст процента оних који користе услуге КВиС имплицира пораст броја корисника са позитивним ставом. У 2017. години, у односу на 2016. годину расте проценат младих који користе услуге професионалне оријентације са 4,2% на 5,6%, индивидуалног каријерног саветовања са 1,9% на 3,0%, тестирања психолошким тестовима са 1,7% на 3,3%, каријерног информисања о занимањима и тржишту рада са 2,0% на 3,2%, радионица на тему вештина везаних за активно тражење посла са 2,2% на 3,6%, групног каријерног саветовања са 1,2% на 2,2%, реалних сусрета са представницима одређених професија са 1,0% на 2,1% и радионица на тему меких вештина са 1,4% на 2,5%.

Према подацима истраживања о положају и потребама младих у Србији (2016.) – фокус групе - генералан став младих је да савети психолога и каријерних саветника олакшавају одлуку уколико су неодлучни по питању правца у ком желе да се креће њихова каријера, али да је крајња одлука ипак на њима самима и томе дају приоритет. Већина није упућена у то да у оквиру НСЗ постоји каријерни саветник, док је пар учесника прошло тестирање и разговор са истим. Нису имали посебне замерке нити похвале на рад каријерних саветника у оквиру НСЗ, углавном преовладава став да су добијени резултати само потврдили њихове дотадашње жеље и планове.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ И МОГУЋНОСТИ ЗА СТИЦАЊЕ КВАЛИФИКАЦИЈА И РАЗВОЈ КОМПЕТЕНЦИЈА И ИНОВАТИВНОСТИ МЛАДИХ

Активности на испуњењу овог стратешког циља наилазе на бројне проблеме који су укоренењени у систему образовања већ деценијама и које карактерише стицање знања које почива највећим делом на теоријским основама и одсуству практичног рада. Капацитети МОС да побољша постојеће стање су лимитирани и самим тим изостају жељени ефекти. У претходне 3 године, остварен је видљив помак када је у питању сертификавање омладинског рада и забележено повећање броја младих који су подржани у развоју потенцијала и талената. Потребно је учинити додатне напоре у подршци и праћењу ефеката подршке када су у питању млади који долазе из осетљивих група.

Специфични циљ 1: Обезбеђени су услови за развој креативности, иновативности и иницијативе младих и стицање компетенција у оквиру целоживотног учења

Индикатор: Повећање процента младих који формално образовање сматра прилагођено потребама и стицању компетенција

Према подацима истраживања о положају и потребама младих у Србији (2016.) – фокус групе - млади већином перципирају квалитет образовног система у Србији као просечан, са тенденцијом која више нагиње ка незадовољству. Скоро сви су препознали велики потенцијал система и сматрају да би уз адекватне системске промене могао много више да пружи младима. Највећи број примедби имају на одсуство практичног рада. Већина се сложила да постојећи образовни систем који почива највећим делом на теоријским, а не практичним знањима ученике не чини компетентним и спремним да ступе у радни однос, да нешто стварају, преузму одговорност и доносе одлуке. Мањак практичног рада или његово потпуно одсуство препознати су као највећа препрека, а често су помињали и одсуство личне иницијативе од стране ученика/студента за стицањем додатних знања и развоја вештина. Неколицина је проблем препознала у самом образовном систему и вредностима које пропагира.

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у 2017. години, у односу на 2014. годину повећава се број младих који напушта школовање (процент младих који није напустио школовање опао је са 93,1% на 89,4%). У 2017. години расте проценат младих који је напустио средњу школу и факултет са 3,4% на 4,3% и са 1,9% на 6,4% респективно. Једино је у случају напуштања основне школе забележен пад процента младих са 1,7% колико је износио у 2014. години на 0,2% у 2016. години.

Међу младима који напуштају школовање повећава се број оних који губе интересовање за образовањем. У периоду 2016 - 2017. година, 1,3% и 2,1% младих респективно, губитак интересовања сматра основним разлогом за напуштање школовања. Поред повећања броја младих који губе интересовање за формалним образовањем, у периоду 2014-2017. година у просеку њих 22,38% завршило је додатне курсеве и обуке који нису повезани са школским студијским програмима. О томе да је додатно усавршавање важно сведочи чињеница да је у периоду 2014-2017. година у просеку 39,98% младих обуке које нису укључене у школски систем оценило као битне. Посматрано по годинама, проценат

младих који сматра да је додатно усавршавање кроз обуке које нису укључене у школски систем битно повећао се са 24,9% колико је износио у 2014. години, на 42,5% у 2017. години.

Специфични циљ 2: Унапређен је квалитет и доступност омладинског рада и обезбеђено његово препознавање

Индикатор: Повећање броја програма омладинског рада

МОС већи број година финансијски подржава програме и пројекте од јавног интереса у областима омладинског сектора које реализују удружења младих, удружења за младе и њихови савези, као и јединице локалне самоуправе/канцеларије за младе. Неки од тих програма и пројеката одвијају су у континуитету у неколико фаза, тако да свака наредна, заправо подразумева и увођење иновативности у програм или пројекат, тако да одговара тренутним потребама младих и друштва.

Према статистичким подацима МОС, у периоду 2016-2017. година наставља се активност сертификавања омладинских радника. започета 2015. године.

Индикатор: Повећање броја омладинских радника

Према статистичким подацима МОС, у периоду 2016-2017. година наставља се активност сертификавања омладинских радника:

- у 2015. години сертифицивано је укупно 46 омладинских радника/ца (тада координатора/ки у програмима омладинског рада) и 19 омладинских лидера/ки (тада асистената/киња у програмима омладинског рада);
- у 2016. години сертифицивано је додатно 7 омладинских радника/ца и 22 омладинских лидера/ки (од 2016. усвојено име), и
- у 2017. години сертифицивано је додатно 3 омладинска радника/ца и 6 омладинских лидера/ки.

Специфични циљ 3: Унапређене су могућности равноправног приступа образовању за све и подршка младима из осетљивих друштвених група

Индикатор: Повећање броја младих из осетљивих група који је учествовао у неком од програма подршке

Приликом истраживања утврђене су потешкоће у прикупљању података о тачном броју младих из осетљивих група који је учествовао у неком од програма подршке.

Специфични циљ 4: Омогућено препознавање и обезбеђена подршка развоју потенцијала надарених и талентованих младих

Индикатор: Повећање броја младих који су подржани у развоју потенцијала и талената

У периоду 2015-2017. година забележено је повећање броја младих који су подржани у развоју потенцијала и талената.

Табела 4: Млади који су подржани у развоју потенцијала и талента

Година	Стипендије	Награде
2015	1.694	1.156
2016	1.693	1.263
2017	1.243 (+500) = 1.743	1.407

Извор: Фонд за младе таленте

Према подацима Фонда за младе таленте у 2017. години, у односу на 2015. годину број младих који користи стипендије повећао се са 1.694 на 1.743. У 2017. години не постоји тачан број стипендиста по конкурс за иностранство за школску 2017/2018. годину али се очекује да ће их бити 500. Такође, у посматраном периоду забележено је и повећање броја младих добитника награда са 1.156 на 1.407.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНО АКТИВНО УЧЕШЋЕ МЛАДИХ ЖЕНА И МУШКАРАЦА У ДРУШТВУ

МОС је евидентно учинио велики напор у остварењу стратешког циља који се односи на повећање активног учешћа младих у друштву. О томе сведочи значајан пораст броја удружења младих што је директна последица пројектних активности које је подржао МОС, те ангажмана КОМС, Националне асоцијације КЗМ и представника НАПОР-а. Активности на испуњењу овог стратешког циља највидљивије су у погледу ширења свести о еколошким питањима. Такође, расте број младих који су свесни значаја њиховог ангажмана у решавању проблема друштва. Млади нажалост све више сматрају да нису довољно заступљени у процесима доношења одлука и ту је потребно учинити додатни напор како би се повећала формална укљученост младих у процесима доношења одлука и могућности волонтирања.

***Специфични циљ 1:** Унапређен је правни и политички оквир за укључивање перспективе младих жена и мушкараца и учешће младих у процесима доношења одлука и развоју политика за младе*

Индикатор: *Повећање броја тела и процеса који укључује представнике младих у рад*

Према подацима из Обједињеног извештаја Савета за младе у 2016. години као резултат активности успостављања функционалних органа Националне асоцијације КЗМ и укључивања нових ЈЛС, број чланица се повећао за 38%. У циљу заговарања и лобирања доносиоца одлука за питања од значаја за омладински рад формиране су радне групе у којима су учествовали представници НАПОР-а (радна група за измене и допуне Закона о младима, радна група за праћење и спровођење Националне стратегије за младе, радна група за измене и допуне Закона о волонтирању и национални Савет за младе). Такође, у сарадњи са КОМС, Националном асоцијацијом КЗМ и ОЕБС-ом заговорано је да Министарство омладине и спорта у оквиру конкурса 2017. додатно вреднује пројекте/програме који укључују маргинализоване младе.

У Радној групи за праћење и спровођење Националне стратегије за младе од 27 чланова, 20 представља институције на националном и покрајинском нивоу, 5 је представника младих (18,5% укупног броја чланова), један је независан експерт а један представник је из Сталне конференције градова и општина.

У Савету за младе који броји 24 члана, 12 је представника институција а 10 представника удружења младих, удружења за младе и канцеларија за младе (41,7% укупног броја чланова). Један представник је независни експерт у области омладине а један представља координацију националних савета националних мањина.

Према извештају о постојању и раду локалних канцеларија за младе који је у сарадњи са МОС припремила Национална асоцијација канцеларија за младе, од 160 општина/градова/градских општина локални савет за младе има формирано 80 (50 %) општина/градова/градских општина од којих је активно 46 (имали су бар 1 састанак током 2017. године), а нема формиран савет за младе 53 (32,5%) општина/градова/градских општина, док 27 није дало одговор на ово питање.

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у 2017. години, у односу на 2015. годину смањује се проценат младих који сматра да је адекватно укључен у процес доношења одлука са 19,9% на 17,6%. Међутим, у 2016. години, у односу на 2015. годину забележен је раст процента младих који сматрају да су адекватно укључени у процесе доношења одлука у локалној самоуправи и на националном нивоу. Овај проценат се повећао са 5,5% на 10,9% и са 5% на 6,8% респективно. У 2016. години 60% младих сматрало је да треба снажније подржати укључивање младих жена у процесе доношења одлука, 28% њих није имало став, док је свега 12% било против.

У периоду 2016-2017. година расте проценат оних који сматрају да би требало да се ангажују у раду тела која иницирају и доносе одлуке од значаја за младе. У односу на 2016. годину, у 2017. години проценат младих који сматра да би требало да се ангажује у раду Ученичког-студентског парламента повећао се са 12,1% на 13,2%, Локалног савета за младе са 7,7% на 10,8%, политичких странака са 5,2% на 5,9% и других тела на нивоу локалне самоуправе са 3,1% на 5,2%. Као најчешћи разлог због којег се не би ангажовали у раду неког тела које иницира или доноси одлуке од значаја за младе наводе се са 42% недостатак информација о њиховом раду, са 24% изостанак могућности утицаја услед ангажовања, са 11,3% губитак поверења да тела раде у интересу грађана, са 9,9% недостатак информација о начину прикључивања итд. У периоду 2016-2017. година смањује се проценат младих чланова политичких партија са 9,6% на 8,9%, док проценат младих чланова удружења расте са 6,6% на 8,1%.

Према подацима квалитативног истраживања, путем дубинских интервјуа из 2016. године, представници омладинских организација и организација које се баве питањима младих сматрају да је укљученост младих у процесе доношења одлука „недовољна“, „ограничена“ и изражен само у појединим областима. Највећу аутономију у овом домену препознају у образовном систему уз наводе да ниво партиципације у многоме зависи од школе и факултета. Са друге стране, појединци су наводили потпуну искљученост младих из одлука које се доносе на нивоу универзитета. На нивоу локалне заједнице препознаје се

већа аутономија него што је то на вишим (државним) нивоима, али опет недовољна. Као позитиван пример наводи се висок степен укључености младих у процесе доношења одлука на законодавном нивоу (преко КОМС-а, НАПОР-а и других организација које имају „шире поље деловања“), и у сфери политике.

Индикатор: Повећање броја јавних политика донетих уз укључивање представника младих

Како би се унапредило правно препознавање младих и укључивање перспективе младих у развој јавних политика НАПОР, КОМС и Национална асоцијација КЗМ активно учествују у раду Радне групе за измене и допуне Закона о младима преко именованих представника.

Специфични циљ 2: Успостављени су услови за изградњу капацитета и синергију у раду СОП и одрживи развој и укључивање већег броја младих удружења која спроводе омладинске активности

Индикатор: Повећање броја младих укључених у рад и активности удружења која спроводе омладинске активности

О повећању броја младих укључених у рад и активности удружења која спроводе омладинске активности сведочи раст броја тих удружења. Према подацима јединствене евиденције МОС-а тренутно је уписано 1.347 удружења што је више у односу на 2016. годину када их је било 1.229. Посматрано по годинама, иако се број новооснованих удружења смањује, укупан број уписаних удружења у јединствену евиденцију МОС-а на крају године има растући тренд.

Табела 5: Јединствена евиденција удружења МОС-а

Индикатор	Вредност по годинама				
	2012	2013	2014	2015	2016
Број нових удружења младих у посматраној години	218	200	124	98	71
Број нових удружења за младе у посматраној години	132	136	82	82	69
Број нових савеза удружења младих и удружења за младе у посматраној години	7	6	2	2	0
Број уписаних удружења у Јединственој евиденцију на крају године	357	699	907	1.089	1.229
Удео удружења младих у Јединственој евиденцији у посматраној години	61,00%	59,80%	59,76%	58,77%	57,85%
Удео удружења за младе у Јединственој евиденцији у посматраној години	37,00%	38,34%	38,59%	39,67%	40,77%
Удео савеза удружења младих и удружења за младе у Јединственој евиденцији у посматраној години	2,00%	1,86%	1,65%	1,56%	1,38%

Извор: Јединствена евиденција МОС-а

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у периоду 2016-2017. година повећава се проценат оних који учествују у раду и активностима

удружења која спроводе омладинске активности. У 2017. години, у односу на 2016. годину проценат младих који су чланови спортског клуба или организације повећао се са 15,9% на 20,4%, док се чланство младих у културно-уметничким друштвима незнатно смањило са 7,7% на 7,6%.

Специфични циљ 3: Унапређени услови за волонтирање међу младима и за младе

Индикатор: Повећање процента младих који учествују у волонтерским активностима

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у периоду 2014-2017. година смањује се проценат младих који је учествовао у неким волонтерским активностима. У 2017. години, у односу на 2014. годину проценат младих који је учествовао у неким волонтерским активностима смањено се са 31% на 22,5%. Свакако, овде треба имати у виду да је 2014. године ванредно велики број младих волонтирао услед поплава, те је опадајући тренд вероватно нешто блажи. С друге стране, у 2016. години, у односу на 2014. годину повећао се проценат младих који волонтира у иностранству са 3% на 7% при чему се проценат оних које породица подржава у волонтерском раду смањено са 94% на 86%.

У посматраном периоду, расте проценат младих који је имао прилику да волонтира у институцијама попут домова здравља, домова омладине, културних центара, позоришта, библиотека и школа са 13,2% на 18,5%, спортским организацијама са 7,2% на 12,7%, канцеларијама за младе са 7,1% на 11,8%, међународним волонтерским камповима са 0,2% на 0,9%, док се проценат младих који су имали прилику да волонтирају у хуманитарним организацијама смањује са 43,1% на 26,9% и удружења грађана са 25% на 24,9%.

Генерално, расте проценат младих који се слаже са тврдњом да је волонтерски посао користан за њих са 21,8% на 30,7% и са тврдњом да је потребно да се они у већој мери укључе у друштвене активности путем волонтирања са 22,9% на 32,3%. Процент младих који се слаже са тврдњом да се волонтирањем стиче искуство корисно за добијање посла у 2016. години, у односу на 2014. годину повећао се са 19,1% на 34,6%. Такође, расте и проценат младих који се слаже са тврдњом да волонтерске активности могу да утичу на промене у друштву са 21,2% на 31%, као и са тврдњом да су волонтерске активности забавне са 20,2% на 28,9%.

Специфични циљ 4: Повећано је учешће младих у заштити животне средине и одрживог развоја

Индикатор: Повећање броја младих који учествују у активностима заштите животне средине и одрживог развоја

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у периоду 2014-2017. година расте проценат оних који сматрају да млади у Србији воде довољно рачуна о екологији и заштити животне средине са 11% на 17,9%. МОС је у реализацији активности усмерених на остварење овог циља био нарочито активан у 2016. и 2017.

години. Посебно у сарадњи са Министарством пољопривреде и заштите животне средине и организацијама цивилног друштва, реализован је већи број пројеката са циљем подизања свести о значају заштите животне средине и подршке спровођењу Архуске конвенције.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНО ЗДРАВЉЕ И БЛАГОСТАЊЕ МЛАДИХ ЖЕНА И МУШКАРАЦА

Према анализираним подацима, забележен је значајан пораст младих који упражњавају обуке и информишу се о здравим стилевима живота. Иако се на бази спроведених интервјуа стиче утисак да младих нису довољно информисани о ризичним видовима понашања, доступни подаци указују да број младих који користе програме упражњавања здравих стилова живота расте, те можемо закључити да постојећа пракса програма МОС даје резултате. Ипак, морамо истаћи да је потребно у великој мери унапредити систем прикупљања података о индикаторима како би се прецизније утврдили ефекти испуњења овог стратешког циља.

Специфични циљ 1: Програми промоције здравља и превенције ризичног понашања младих су унапређени и доступни већем броју младих жена и мушкараца

Индикатор: Повећање броја младих који користе саветовалишта и програме

Према подацима квалитативног истраживања, путем дубинских интервјуа из 2016. године, представници омладинских организација и организација које се баве питањима младих сматрају да млади нису у довољној мери информисани у области сексуално преносивих болести и нежељених трудноћа. Недовољно информисање постоји и када су у питању психоактивне супстанце, у смислу да млади нису у довољној мери информисани о њиховој штетности, већ се оне посматрају кроз призму опште друштвене прихватљивости, пре свега када су у питању млади до 20 година.

Број младих који користи саветовалишта и програме промоције здравља и превенције ризичног понашања може се пратити кроз број омладинских клубова који се према статистичким подацима МОС-а се у периоду 2014 – 2017 смањило са 13 на 5 и број теретана/ малих спортских терена који се смањило са 12 на 6, при чему су подаци у 2017. години засновани на плану по одобреним пројектима.

Специфични циљ 2: Створени услови за развој здравих стилова живота младих жена и мушкараца

Индикатор: Повећање броја младих који учествују у програмима здравих стилова живота

Према статистичким подацима МОС-а у периоду 2014-2017. година, услед активне промоције здравих стилова живота, забележен је значајан пораст младих који упражњавају обуке и информишу се о безбедним стилевима живота. У 2017. години, у односу на 2014. годину, број младих који упражњава обуке и информише се о здравим и безбедним

стиловима живота повећао се са 4.000 на чак 52.000, при чему је потребно нагласити да се број у 2017. години заснива на плану по одобреним пројектима, а пре свега као последица Националног програма „Искорачи и ти”

Повећање броја младих који учествују у програмима здравих стилова живота добрим делом последица је раста броја омладинских клубова којих је у 2014. години било свега 13, а данас тај број износи 66 и у току је формирање још 5 нових. Поред тога, у Србији је тренутно активно 132 КЗМ. Такође, према подацима из извештаја Министарства здравља за 2017. годину, унапређене су политике и програми развоја здравих стилова живота младих жена и мушкараца.

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у периоду 2016-2017. година забележен је пораст процента младих који учествује у програмима здравих стилова живота. Број младих који се рекреативно бави спортом у клубу, школској секцији или на индивидуалним часовима повећао се са 15,9% на 20%. Број младих који се редовно самостално рекреативно бави спортом повећао се са 15,7% на 16,7%, док се број оних који се повремено самостално рекреативно бави спортом смањио са 26,4% на 22,1%. Број младих који се не бави спортом смањио се са 42% на 41,2%.

Број сати који млади проводе на спортским активностима такође расте. У односу на 2014. годину када је дуже од 120 минута недељно спорт упражњавало 21,7% младих, у 2017. години тај проценат се повећао на 30,2%.

Код младих је такође приметно јачање свести о здравим стиловима живота. У периоду 2014-2017. година приметан је раст броја младих који сматра да се њихови вршњаци не баве спортом у довољној мери. Овај проценат је са 70% колико је износио у 2014. години у 2017. години порастао на 78,7%. Такође, приметан је раст броја младих који редовно посећују лекара. Док је у 2014. години 78% младих ишло код лекара само у случају неког здравственог проблема, у 2017. години тај проценат се смањио на 75,9%, док је проценат оних који превентивно посећују лекара порастао са 20% на 23,6%.

Током 2016 и 2017 уз финансијску подршку МОСа реализован је програм: „Спортски. Здраво. Безбедно“ под слоганом „ИСКОРАЧИ И ТИ!” укупно у 17 локалних самоуправа. Ово је свакако један од битнијих пројеката усмерен на јачање капацитета омладинских удружења/канцеларија за младе/неформалних група младих у развијању локалних омладинских политика. Број младих, директних учесника у овом програму у току 2016/2017 био је око 3500 и његово спровођење биће настављено у наредним годинама

Специфични циљ 3: Унапређени услови за рад са младима у здравственом ризику

Индикатор: Повећање броја доступних програма младима у здравственом ризику

Према подацима из извештаја Министарства здравља за 2017. годину може се очекивати повећање броја доступних програма младима у здравственом ризику. МЗ и МПНТР су развили програме за увођење предмета Физичко и здравствено образовање у школе, дефинисане су важне јавноздравствене теме и едуковани су просветни радници, сачињен

је Национални програми за области: алкохол, гојазност, сексуално и репродуктивно здравље, сачињена је Стратегија јавног здравља са АП, а у току је и израда стратегије за област ХИВ/АИДС.

Специфични циљ 4: Унапређене мере за становање и осамостаљивање младих

Индикатор: Повећање броја младих који користе мере за становање и осамостаљивање

Према подацима РЗС број младих корисника домова ученика се повећава. Према подацима РЗС, у периоду 2014-2016. година број домова ученика је константан и износи 61 док се број њихових корисника мења, односно расте са 10.199 на 10.909.

Према подацима истраживања о положају и потребама младих у Србији (2016.) – фокус групе - Као два кључна услова за осамостаљивање млади препознају финансијску и стамбену независност/одвојеност од родитеља. Поред поменутог, млади наводе и самосталност у обављању свакодневних радњи али и у доношењу одлука и преузимању личне одговорности. Већина младих не сматра себе самосталним, а у том ставу предњаче ученици и студенти. Појединци који паралелно студирају и баве се хонорарним пословима сматрају да су делимично осамостаљени јер им у случају значајних издатака помажу родитељи. У мањини су млади који за себе могу да кажу да су потпуно самостални (махом старији од 27 година и из Београда), који физички живе одвојено од родитеља и имају стална месечна примања.

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији у 2017. години, у односу на 2014. годину проценат младих који се није осамосталио од родитеља смањено се са 70,6% на 63,9%. Процент младих који се стамбено и финансијски осамосталио смањено се са 13,6% на 13,4%, док се проценат младих који се само финансијски осамосталио повећао са 12,9% на 15,8%, а проценат младих који се само стамбено осамосталио повећао се са 2,9% на 7,0%. У просеку, млади се стамбено осамостаљују са 22 године, а финансијски са 23 године. У периоду 2015-2017. година међу младима који се нису осамосталили од родитеља смањује се проценат оних који то не чине због финансијских разлога са 65,3% на 64,9%. Такође се смањује и проценат младих који не жели да се осамостали са 27,0% на 22,7%.

Специфични циљ 5: Развијена одговорност младих жена и мушкараца према очувању животне средине

Индикатор: Повећање броја младих који су учесници програма заштите животне средине

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у 2017. години у односу на 2016. годину проценат младих који је у протеклих 12 месеци учествовало је у раду удружења (невладине организације) или неке политичке организације (странке, покрета) који су активни на локалном нивоу или неформалне групе која се бави заштитом животне средине повећао се са 7,2% на 8,3%

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНИ УСЛОВИ ЗА РАЗВИЈАЊЕ БЕЗБЕДНОСНЕ КУЛТУРЕ МЛАДИХ

Подаци МУП у вези са испуњењем овог стратешког циља говоре у прилог повољном кретању дефинисаних индикатора. Смањен је број криминалних и прекршајних дела, док подаци о безбедности у саобраћају указују на значајна побољшања. У наредном периоду потребно је посебно се фокусирати на програме поштовања људских и мањинских права, родне равноправности, прихватања различитости, толеранције и неговања ненасилних начина комуникације (Специфични циљ 2). Такође, потребно је кроз комуникацију са државним органима учинити већи напор како би се млади приближили институционалном решавању евентуалних проблема јер подаци указују на то да упркос паду броја пријављених насилних догађаја, расте број младих који признају да су били сведоци физичког насиља и нетолеранције међу вршњацима, те пада број оних који то насиље пријављује.

Специфични циљ 1: Успостављено свеобухватно и континуирано образовање младих о безбедносним изазовима, ризицима и претњама и безбедном понашању

Индикатор: *Повећан број младих укључених у програме образовања о безбедносним изазовима, ризицима и претњама и безбедном понашању*

О повећању броја младих укључених у програме образовања о безбедносним изазовима, ризицима и претњама и безбедном понашању сведоче подаци из Министарства унутрашњих послова о смањењу броја криминалних и прекршајних дела. У погледу стања безбедности у школама и њиховом непосредном окружењу, у школској 2016/2017. година, у односу на школску 2015/2016. година, укупан број безбедносних догађаја смањен је за 8%, док је број криминалних и прекршајних дела смањен за 10% и 28% респективно. У првих девет месеци у 2017. години, у односу на исти период 2015. године, број оштећених лица из категорије младих смањен је за 7,2%, а у односу на исти период 2016. године, број кривичних дела против јавног реда и мира у чијем извршењу су учествовали млади смањен је за 18,7%. У области безбедности саобраћаја број погинулих младих мањи је за 6,7%.

Према подацима из извештаја Министарства унутрашњих послова, у 2017. години развијени су програми који оснажују младе и развијају способности и вештине у циљу адекватног реаговања приликом природних катастрофа и елементарних непогода. У циљу реализације ових програма одржано је 67 едукација за 2.606 младих, изведено је 549 јавно-показних вежби, за 41 полазника одржан је 12. Дечији камп за едукацију „Златибор 2017“, у згради Ватрогасног дома у Смедеревској Паланци и у две средње школе у Великој Плани одржано је 3 предавања за 99 ученика средњих школа и реализована је Здружена вежба спасавања на води „Ибар 2017“ за 212 ученика средњих школа. Такође, у оквиру пројекта „Унапређење интерсекторске сарадње у заштити деце од насиља“ одржане су 4 обуке. У циљу унапређења безбедносне културе и заштите младих одржан је Међународни камп омладине Црвеног крста на Палићу где је на 765 предавања и трибина учествовало 31.127 ученика средњих школа. На тему превенције алкохолизма, наркоманије и опасностима управљања возилом под дејством алкохола и наркотика

одржане су трибине, предавања и посета НАВАК за 40 младих возача. Такође, у циљу унапређења постојећих и развоја нових програма и активности које обухватају ризике од различитих облика криминала и корупције за 177 ученика средњих школа одржано је предавање на тему млади против корупције. Подржавањем програма који оспособљавају младе да препознају и адекватно реагују на дигитално насиље реализована су 2 пројекта, одржано је 2.220 предавања и 6 трибина за ученике средњих школа на територији РС. Ради развоја и унапређења програма превенције у области трговине људима одржано је 8 предавања и 5 трибина за 638 ученика, 420 родитеља, 47 професора и 4 директора. У циљу развоја и подршке активностима за превенцију и сузбијање родно заснованог, сексуалног и партнерског насиља над младим женама одржан је већи број предавања и трибина за 11.857 ученика средњих школа.

***Специфични циљ 2:** Унапређени програми поштовања људских и мањинских права, родне равноправности, прихватања различитости, толеранције и неговања ненасилних начина комуникације*

Индикатор: Повећање броја младих који учествују у програмима

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у периоду 2015-2017. година приметан је пад процента младих који је у последњих 12 месеци учествовао у неком програму који промовише толеранцију, разумевање и антидискриминацију са 10% на 3,2%. Међутим, смањује се и број младих који је у последњих 12 месеци био изложен насиљу. Процент младих који је у последњих 12 месеци био изложен насиљу са 10% колико је износио у 2015. години у 2017. години смањено се на 3,2%. С друге стране, приметан је раст процента младих који потврђују да су у последњих 12 месеци били сведоци физичког насиља и нетолеранције међу вршњацима са 12,7% на 13,2%. Иако расте број младих који признају да су били сведоци физичког насиља и нетолеранције међу вршњацима, број оних који то насиље пријављује надлежним органима се смањује са 28% на 15,8%.

Према подацима из извештаја Министарства унутрашњих послова, као последица развоја програма који информисају младе о потенцијалним опасностима и смањују злоупотребу оружја, оруђа и експлозивних направа, у 2017. години поднета је 251 кривична пријава против младих.

***Специфични циљ 3:** Унапређени програми ресоцијализације и реинтеграције у раду са младима који су учиниоци кривичних дела и прекршаја*

Индикатор: Повећање процента младих учиниоца кривичних и прекршајних дела који је учествовао у програмима

У циљу повећања процента младих учиниоца кривичних и прекршајних дела који су учествовали у програмима ресоцијализације и реинтеграције, према подацима из извештаја Министарства унутрашњих послова, у 2017. години одржана су два предавања на тему превенције вршњачког и родно заснованог насиља организована од стране Покрајинског завода за равноправност полова. Уз то, потребно је напоменути да је у

периоду 2015-2017. МОС подржао пројектне активности са темом развоја вештина ненасилног понашања и превенције конфликта међу младима, те са Министарством правде координирало системске промене које се тичу измена Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку. Ефекти ових системских измена биће видљиви у наредном периоду.

Специфични циљ 4: Унапређени програми рада са младима који су жртве насиља

Индикатор: Повећање процента младих који су жртве насиља који је учествовао у програмима

Ради унапређења програма рада са младима који су жртве насиља и повећања процента оних који у тим програмима учествују, од почетка примене Закона о спречавању насиља у породици (01.06.2017-31.10.2017.) од стране полицијских службеника МУП на територији РС донето је укупно 9.093 хитних мера (2.969 мере привременог удаљења учиниоца из стана и 6.124 мере привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и да јој прилази). Према евиденцији коју води Одељење за превенцију и сузбијање насиља у породици укупан број продужених хитних мера износи 4.493, а прекршених хитних мера 532. Доступни подаци указују да постоји континуирана пракса укључивања младих и њиховог активног учешћа на трибинама и тренинзима чије теме укључују размену искустава жртава насиља. МОС је у сарадњи са Министарством правде и Министарством унутрашњих послова подржао већи број пројеката који се односе на развоја вештина пре свега младих у реаговању на насиље на њихову штету. У сарадњи са организацијом „Save the Children“ започете су активности на системском унапређењу решавања проблема рада са децом укљученом у живот и/или рад на улици а чије ефекти је потребно посебно пратити у наредном периоду.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНА ПОДРШКА ДРУШТВЕНОМ УКЉУЧИВАЊУ МЛАДИХ ИЗ КАТЕГОРИЈА У РИЗИКУ ОД СОЦИЈАЛНЕ ИСКЉУЧЕНОСТИ

Активности на спровођењу АП НСМ утицале су на позитиван тренд у области инклузије младих из осетљивих група у активностима омладинског сектора, те пад процента лица старости од 15 до 24 године која не раде, не школују се и не обучавају се. Подаци потврђују да се данас међу младима више прича о темама социјалне искључености. У наредном периоду, потребно је учинити више напора како би се унапредио систем праћења података о појединим маргиналним групама што би утицало на бољу доступност и обим активности превенције социјалне искључености појединих група младих у ризику и софистициранији одабир активности МОС у решавању овог стратешког циља.

Специфични циљ 1: Створени су системски предуслови да млади у ризику од социјалне искључености буду адекватно препознати и подржани у укључивању у економске, друштвене и културне токове

Индикатор: Смањење броја младих у ризику од социјалне искључености

О смањењу броја младих у ризику од социјалне искључености сведоче подаци РЗС сходно којима је, у периоду 2012-2016. година, забележен пад процента лица старости од 15 -24 године која не раде, не школују се и не обучавају се. У 2016. години, у односу на 2012. годину, смањује се проценат лица старости од 15 до 24 године која не раде, не школују се и која се не обучавају са 25,10% на 17,71%. Такође, у 2015. години, у односу на 2012. годину проценат лица старости од 15 до 24. године која не раде, не школују се и која се не обучавају смањен је са 25,30% на 25,10%.

Табела 6: НЕЕТ млади РС , 2012-2016. година, у %

Година	НЕЕТ млади	
	лица од 15 до 24	лица од 18 до 24
2012	25,10	-
2013	19,70	25,30
2014	20,43	26,50
2015	19,93	25,10
2016	17,71	-

Извор: РЗС

Стопа ризика од сиромаштва има негативан тренд у периоду 2013-2016. година и захтева посебну пажњу креатора политика у наредном периоду. Процент младих од 18 до 24 године који се налазе у ризику од сиромаштва према последњим доступним подацима РЗС објављеним у првом кварталу 2017. године износи 32,7% и расте у односу на 2015. и 2014. годину када је износио 30,3 % и 29% респективно. Према овим подацима, млади од 18 до 24 године су према овом показатељу група која је највише изложена ризику од сиромаштва.

Према подацима истраживања о положају и потребама младих у Србији (2016.) – фокус групе - међу учесницима из свих градова доминира став да се укљученост у друштво младих из осетљивих група налази на вишем нивоу него претходних година, али да упркос труду и напорима, пре свега појединачним, она није на нивоу на ком би требало да буде. Доминира мишљење да се данас више прича о овој теми, медијска слика се поправља, али је потребна много већа промена за коју велику одговорност сноси школски систем, али пре свега породично васпитање. Јавност није у довољној мери упозната са којим се проблемима суочавају млади из осетљивих група, говори се о општем стању, праву на рад и образовање, док се свакодневне препреке углавном превиде. Потребно је активирање свих чланова друштва, не само особа из осетљивих група, увођење интервјуа, едукативних емисија на ову тему као и документарних филмова.

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у периоду 2014-2017. година расте проценат оних који мисле да припадају некој од осетљивих група. Процент младих који сматра да припада некој од осетљивих група повећао се са 6% колико је износио у 2014. години на 9,3% у 2017. години. Такође, проценат оних који се слажу са тврдњом да су млади из осетљивих група социјално искључени повећао се са 18,6% на 23,7% при чему се проценат оних који се са том тврдњом у потпуности слажу смањује са 24,8% на 8,5%.

У 2017. години са 18,8% млади са инвалидитетом представљају осетљиву групу која је у највећем проценту изложена дискриминацији. Са 16,1%, 12,9% и 11,6% респективно дискриминацији у друштву изложени су млади који су угрожени сиромаштвом, млади без родитељског старања и Роми. Млади који живе у избеглиштву и расељењу, незапослени, припадници LGBTIQ популације и млади у руралним срединама изложени су дискриминацији 9%, 6,9%, 6,7% и 5,5% респективно. Све остале осетљиве групе (млади са нерешеним стамбеним статусом, младе жене, млади родитељи и млади повратници у процесу реадмисије) дискриминацији су изложене у износу нижем од 5%.

Специфични циљ 2: Повећана је доступност и обим активности превенције социјалне искључености младих у ризику¹

Индикатор: Повећање броја младих који су користили услуге

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у периоду 2014-2017. година проценат оних који се слажу са тврдњом да су младима из осетљивих група пружене једнаке шансе у друштву смањено се са 10,1% на 8,4%, док се проценат оних који се слажу са тврдњом да су млади из осетљивих група у довољној мери укључени у друштво смањено са 7,6% на 7,3%.

Према подацима квалитативног истраживања, путем дубинских интервјуа из 2016. године, представници омладинских организација и организација које се баве питањима младих сматрају да постоји позитиван тренд у области инклузије младих из осетљивих група у активности из омладинског сектора (на примеру организација чији су чланови или организација са којима блиско сарађују), али и поред уочених промена сматрају да би укљученост могла да се подигне на виши ниво. Уочавају препреке које су, пре свега инфраструктурне природе („ограничавајући су фактор за особе са физичким инвалидитетом“), док појединци наводе да би побољшања требала да уследе на пољу самог приступа у раду са особама из ове групације („они просто захтевају један другачији, холистички приступ, другачије механизме рада и комуникације“).

Специфични циљ 3: Повећан је обухват младих у ризику од социјалне искључености који су корисници локалних сервиса и програма подршке

Индикатор: Повећање процента младих у ризику који користе локалне програме и услуге

О повећању процента младих у ризику који користе локалне програме и услуге сведоче подаци из истраживања о положају и потребама младих у Републици Србији сходно којима расте проценат оних који су упознати са постојањем локалне канцеларије за младе. Упоредивши са истраживањем из 2016. године, сазнање о постојању локалне канцеларије

¹ Листа заједничких индикатора за активности у оквиру специфичног циља 2:

1. Број младих угрожених сиромаштвом, оба пола/рода који су учествовали у креирању услуге и који су користили услугу
2. Број младих Рома и Ромкиња који су учествовали у креирању услуге и који су користили услугу
3. Број младих са инвалидитетом оба пола/рода који су учествовали у креирању услуге и који су користили услугу
4. Број младих који живе у избеглиштву и расељењу, оба пола/рода који су учествовали у креирању услуге и који су користили услугу

за младе порасло је за 6%. Поред тога, у 2017. години, у односу на 2015. годину расте проценат оних који су упознати са улогом локалне канцеларије за младе са 21,0% на 24,2%.

Такође, према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у 2017. години, у односу на 2016. годину расте проценат младих који сматрају да у својој локалној заједници имају јавни простор за провођење слободног времена са 45,5% на 53,9%. Упркос расту процента, млади сматрају да је број јавних простора за провођење времена недовољан. У односу на истраживање из 2016. године, може се уочити и 3% више оних који би били спремни да се ангажују у локалном савету за младе.

Према истраживању ОЕБС-а („Процена капацитета удружења и канцеларија за младе и њихових савеза КОМС и НАПОР и Асоцијације КЗМ за Друштвено укључивање маргинализованих младих“) из јануара 2017. године, највећи број организација које су учествовале у истраживању, својим програмима и сервисима обухвата до 50 младих људи (29,2%). Нешто мање су заступљене организације које раде са 100-250 младих људи (25%) и са 50-100 младих на годишњем нивоу (20,8%).

Маргинализоване групе младих су у значајној мери обухваћене програмима. Од укупног броја директних корисника млади из маргинализованих група чине од 10-25 % корисника за нешто више од трећине организација (37,5%), за сваку четврту организацију (25%) чине више од половине корисника (од 50% до 75%).

Када су у питању КЗМ, преко 80% КЗМ ради са барем 5% младих из маргинализованих група. Ипак, само петина њих тврди да ради са преко 20% маргинализованих младих из своје средине и потребно је даље радити на томе да се овај проценат повећа обухватањем већег броја младих из ових група.

У вези са промотивним активностима и информисањем, убедљиво најзаступљенији начин информисања су друштвене мреже и други видови информисања путем интернета. Посебне начине информисања маргинализованих група младих има 41,7% организација, а најчешћи начин информисања је сарадња са партнерским организацијама (нпр. удружење студената са хендикепом), затим обавештавање родитеља и старатеља, информисање преко медија (друштвених мрежа, мејла, смс-а), одлазак на терен и лични контакт. Највећи број КЗМ (81%) нема посебан механизам информисања маргинализованих група младих, а оне које су навеле посебне начине (6 Канцеларија) пре свега наводе сарадњу са партнерским организацијама и Центром за социјални рад, као и огласне табле као релативно застарели начин информисања. Ипак, добар показатељ је да готово две трећине КЗМ питања равноправности и различитости укључује у све своје активности.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНА МОБИЛНОСТ, ОБИМ МЕЂУНАРОДНЕ САРАДЊЕ МЛАДИХ И ПОДРШКА МЛАДИМ МИГРАНТИМА

Постоји низ ограничавајућих фактора који отежавају успех у реализацији овог стратешког циља као што су неповољна економска ситуација и низак стандард становништва, велике регионалне разлике и недовољна информисаност младих. Број младих који путују у иностранство стагнира, док расте број оних који желе да напусте земљу из економских мотива. Активности МОС на информисању младих дале су резултате у сегменту који се тиче побољшања међународне сарадње и учешћа у међународним програмима размене. Ипак, унапређење интерне мобилности у наредном периоду и смањење броја младих који желе да трајно напусте земљу мораће бити резултат координисаних активности већег броја институција.

Специфични циљ 1: Побољшани су економски, културни и административни предуслови за мобилност младих жена и мушкараца

Индикатор: Повећање броја младих који је користио мере подршке

О побољшању културних услова за мобилност младих сведочи пораст процента оних који поред матерњег језика говоре још један језик. Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, проценат младих који поред матерњег језика говоре још један страни језик у 2017. години, у односу на 2014. годину повећао се са 52% на 54,8%. У периоду 2014-2017. година расте проценат младих који говоре енглески и немачки језик са 67,9% на 74,6% и са 8,9% на 10,8% респективно. Такође, у периоду 2016-2017. година расте проценат младих који је упознат са процесом оснивања Регионалне канцеларије за сарадњу младих на западном Балкану са 2,4% на 5,2%. Међутим, проценат младих који би променили место пребивалишта због школовања, у периоду 2015-2017. година, смањило се 56,3% на 50,6%.

Специфични циљ 2: Обезбеђени су услови за повећање мобилности младих и унапређење међународне сарадње

Индикатор: Повећање процента младих који је учествовао у програмима мобилности и међународне сарадње

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, У 2017. години у односу на 2014. годину, проценат младих који је икада путовао у иностранство повећао се са 78% на 78,1%, док се проценат младих који је у претходних 12 месеци путовао у иностранство повећао са 50% на 52,9%. Такође, расте проценат оних који сматрају да млади у Србији довољно познају и поштују културу других народа у окружењу са 22% на 30,1%, док се проценат оних који сматрају да Србија треба да се прикључи Европској унији смањује са 40% на 37,9%.

У периоду 2015-2017. година расте проценат младих који су упознати са програмом Ерасмус мундус са 7,9% на 9,7%, са програмом Ерасмус+ са 6,3% на 8,4%, са програмом Европски волонтерски сервис са 8,2% на 10,4% и са програмом размене студената и

професора (CEEPUS) са 5,8% на 13,2%. У периоду 2016-2017. година забележен је раст процента младих који планира да у наредне две године напусти земљу на одређено време са 19,7% на 22,4% и проценат младих који планира да напусти земљу и да се не врати са 7,1% на 9%. Као основни разлог ове одлуке у 2017. години 22,9% младих наводи потрагу за послом, 2,5% школовање, 2,2% већ обезбеђен посао, 1,2% одлазак за партнером и 0,4% младих наводи остале разлоге.

Специфични циљ 3: Унапређена је унутрашња мобилност младих ради запошљавања

Индикатор: Повећан број младих који су подржани за унутрашњу мобилност

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у периоду 2014-2017. година смањује се проценат младих који су спремни да због посла промене место пребивалишта са 71,7% на 68,1%, док проценат оних који свакодневно путују у друго место због посла расте са 12,7% на 16,2%.

У посматраном периоду, смањује се проценат младих који се слаже са тврдњом да млади људи у Србији имају перспективу. Овај проценат се у 2017. години, у односу на 2014. годину смањено са 9,1% на 3,4%. Такође, проценат младих који сматрају да у Србији могу да остваре своје пуне капацитете смањено се у 2017. години у односу на 2014. годину са 7,4% на 5,4%. У 2017. години расте проценат оних који се не слажу са тврдњом да млади у Србији имају шансу за развој једнаку оној у другим земљама региона. Процент оних који се не слажу са овом тврдњом у односу на 2014. годину повећао се са 24,5% на 31,1%. И поред тога, проценат младих који се не слаже са тврдњом да шансу за живот треба да траже ван Србије повећао се у 2017. години у односу на 2014. годину са 3,4% на 6,7%.

Специфични циљ 4: Унапређена је превенција и борба против ирегуларних миграција младих жена и мушкараца и подршка младим мигрантима

Индикатор: Повећан број развијених програма

Према подацима МУП РС у оквиру пројекта „Подршка мигрантима и азилантима” који се реализује у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја и „УНИЦЕФ-а”, 6 миграната – тражилаца азила је у школској 2017/2018. година обухваћено је програмом средњошколског образовања. Од поменутих 6 лица, четворо похађа наставу у Школи за дизајн текстила на Вождовцу, а двоје у „ПКБ” школи у Крњачи.

Такође, на тему „Сузбијање трговине људима и децом” на подручју школа у Пожаревцу одржано је 7 предавања на којима је учествовало 538 ученика, 41 професор и 270 родитеља. Од стране полицијских службеника ПУ Ужице на ову тему предавања су одржана ученицима виших разреда основних и средњих школа. Током априла и маја 2017. године на подручју Пријеполја реализоване су едукативне трибине на тему „Матуранти – ризици које са собом носи нова средина”. Едукација је реализована у 6 средњих школа и обухватила је 20 одељења завршних разреда са укупно 356 ученика.

Министарство омладине и спорта кроз финансијску подршку удружењима и канцеларијама за младе такође финансира активности усмерене на превенцију трговине људима међу омладинском популацијом. У намери да допринесе развијању програма превенције у области трговине људима/младима, МОС је од 2015 до 2017 године подржало три пројекта удружења „Твоја Србија“ чији је основни циљ био едукација ученика средњих школа у области безбедности, с посебним освртом на проблеме вршњачког насиља, злоупотребе опојних средстава и трговине људима. Током ове три године укупно је кроз радионице у средњим школама прошло више од 2000 ученика из целе Србије. Укупан износ ова три финансирана пројекта је 5.051.400,00 динара.

Пројектом „Безбедни млади – сигурнија Србија“ МОС је омогућило младима да стекну неопходна знања о вршњачком насиљу које је све више присутно међу њима, болестима зависности као и трговини људима – децом. Радионице у области безбедности младих (које покривају наведена три горућа проблема безбедности младих данас) биле су реализоване у 13 средњих школа широм Србије. Радионицама је присуствовало више од 800 ђака. Кроз пројекат „Едукација данас – за безбедније сутра“ реализовано је 27 радионица у области безбедности младих било је реализовано у више од 20 средњих школа широм Србије. Уз то, у оквиру пројекта „Превенција је кључ сигурности“, током претходне две године, тим сачињен од чланова Центра за омладину Твоја Србија (ЦОТС) и Интернационалне полицијске асоцијације (ИПА) имао је прилику да разговара са младим људима из различитих средина (урбаних градских зона, као и мањих, руралнијих подручја). Кроз програм едукације за девојчице средњошколског узраста, спровођене су активности преношења знања и вештина у контексту схватања претњи и ризика у окружењу. Пројектом је обухваћено 233 ученице средњих школа из 8 школа у Србији и 2.000 ученика/ца средњих школа из градова/општина који су кроз едукативно-информативну брошуру обучени да препознају облике насиља на интернету и потенцијалне ризике који могу да доведу до тога да одређена млада особа, посебно женског пола, постане жртва трговине људима, коме да се обрате за помоћ и како да пруже подршку потенцијалним или стварним жртвама наведених облика насиља.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕН СИСТЕМ ИНФОРМИСАЊА МЛАДИХ И ЗНАЊЕ О МЛАДИМА

Учињен је значајан помак у остварењу овог стратешког циља. Расте проценат младих који позитивно оцењују квалитет доступних информација, пре свега у области образовања, запошљавања, мобилности и волонтирања, на шта су у одређеној мери утицале и друштвене мреже. Потребно је у наредном периоду унапредити квалитет комуникације младих са државним институцијама (Специфични циљ 4).

Специфични циљ 1: Младима је омогућен приступ потпуним, разумљивим и поузданим информацијама у складу са њиховим потребама

Индикатор: Повећање процента младих који оцењује доступне информације као разумљиве и поуздане

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у периоду 2015-2016. година расте проценат оних који квалитет доступних информација намењених младима оцењују као добар, врло добар и одличан. Процент оних који квалитет доступних информација намењених младима оцењују као добар повећао се са 42,4% на 45,3%, док се проценат оних који квалитет доступних информација оцењују као врло добар и одлучан повећао са 18,5% на 24,6% и са 4% на 4,7% респективно. Истовремено се смањује проценат оних који квалитет доступних информација намењених младима оцењују као недовољно добар и довољан са 6,7% на 6,3% и са 21,7% на 19,2% респективно.

Специфични циљ 2: Медији пружају информације и креирају садржаје за младе и о младима у складу са потребама младих

Индикатор: Повећање процента програма медија који је креиран на основу потреба младих

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији може се оценити да медији пружају информације и креирају садржаје за младе и о младима у складу са њиховим потребама. У овом контексту, млади се логично највише ослањају на интернет који може пружити највише информација које су потребне младим људима. О друштвено политичким дешавањима путем интернета информисе се 28,6% младих, док де о темама попут запошљавања, праксе, образовања, здравља, мобилности, безбедности и волонтирања путем интернета информисе 37,2% младих.

У периоду 2015-2016. година међу младима расте проценат оних који сматрају да располажу са довољно информација о постојању различитих облика неформалног образовања за младе са 36% на 42,2%. Такође, расте проценат младих који користе интернет за стицање формалног образовања као додатни извор литературе за школовање. У 2017. години, у односу на 2015. годину проценат младих који често користи интернет за стицање формалног образовања као додатни извор литературе за школовање повећао се са 23,3% на 27,7%, док се проценат оних који увек користи интернет у ове сврхе повећао са

9,3% на 10,2%. За потребе плаћања рачуна, услуга и *online* куповину интернет користи 88,8%, 85,8% и 59% младих

У периоду 2015-2016. година смањује се проценат младих који сматра да није довољно информисан о тржишту рада. Овај проценат се смањило са 62,3% на 59%. Међу младима који сматрају да нису довољно информисани њих 20,6% не зна да одговори из којих области недостају информације, 3,4% сматра да све теме недостају, 3,2% не занима одговор на постављено питање, 1,3% чине остали одговори, 1,1% образовање, обука и усавршавање. Све остале области које се наводе у контексту недостатка информација у укупним одговорима учествују мање од 1%.

Специфични циљ 3: *Млади имају адекватан приступ и знање за коришћење нових технологија и интернета*

Индикатор: *Повећан проценат младих који дневно користи интернет и нове технологије*

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, проценат младих који свакодневно користи интернет у 2017. години у односу на 2016. годину повећао се са 91,4% на 93,3%. У 2017. години међу младима старости од 15 до 19 година 97,7% њих свакодневно користи интернет, док код младих старости од 20 до 24 године и 25 до 30 година њих 89,9% и 92,7% респективно свакодневно користи интернет. Посматрано с аспекта регионалне заступљености, у региону Београда, Војводине, Западне Србије са Шумадијом и Источне и Јужне Србије 96,2%, 98,2%, 90,3 и 88,3% респективно младих свакодневно користи интернет.

У односу на 2014. годину, у 2016. години проценат младих који користи друштвене мреже повећао се са 88% на 88,9%. У највећем проценту са 47,9% млади користе *Facebook*, 25,5% *Instagram*, 15,7% *Youtube*, 6,8% *Twitter*, 2,6% *Linkedin*, 0,9% остало и 0,7% *My Space*.

Специфични циљ 4: *Знања о младима су заснована на релевантним подацима који се користе за планирање у свим областима и нивоима власти*

Индикатор: *Повећање процента институција које адекватно прате младе (у складу са смерницама)*

Према подацима из дубинских интервјуа о информисаности и активном учешћу младих из 2016. године, по питању информисаности младих преовладава став да недостаје централизирана информација која би долазила од верификованог извора, на пример академских или државних институција. Као пример добре праксе наводе се дани отворених врата, организовани од стране образовне институције или компаније. С друге стране, као институције које пружају највећу подршку омладинском активизму препознате су Министарство омладине и спорта и у оквиру њих Канцеларија за младе, затим КОМС, НАПОР.

Такође, Према мишљењу највећег броја младих, на стварање једнаких шанси за младе из осетљивих група би требало да утичу на првом месту центри за социјални рад, као и

образовне институције и институције на националном нивоу, док су верске установе и спортска удружења у најмањој мери препознате као институције које би требало да утичу на стварање једнаких шанси за младе из осетљивих група.

Индикатор: Повећање доступности годишњих обухватних истраживања положаја и ставова младих

Према подацима из дубинских интервјуа о информисаности и активном учешћу младих из 2016. године већина интервјуисаних слаже се да оцена квалитета информација доступних младима варира од 3 до 4, уз напомену да је једини прихватљив одговор 5. Упућене су критике на рачун државних институција које немају контакт са младима у смислу да не постоји званичан допис или саопштење од надлежних институција.

Према подацима истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији, у периоду 2014-2017. година расте проценат младих који су упознати са конкретним активностима или програмима Министарства омладине и спорта са 3% на 3,6%, док се проценат оних који су упознати са радом Фонда за младе таленте смањује са 24% на 23,8%. У периоду 2014-2017. година МОС континуирано реализује истраживања о положају и потребама младих на годишњем нивоу и јавно их објављује на својој *web* страни.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНО КОРИШЋЕЊЕ И УЧЕШЋЕ МЛАДИХ У КРЕИРАЊУ КУЛТУРНИХ САДРЖАЈА

Учешће младих у конзумацији културних садржаја бележи пад. Подаци указују да све мањи број младих учествује у аматерским културним активностима и посећује локалне културне манифестације. У сарадњи са Министарством културе и другим државним органима, потребно је извршити детаљнију анализу узрока неуспеха јавних политика у овој области и у наредном периоду кроз шири репертоар активности учинити већи напор како би се обезбедила подршка развоју креативности и повећало коришћење културних садржаја међу младима.

Специфични циљ 1: Обезбеђена је континуирана подршка развоју креативности младих и учешће младих у стварању и коришћењу културних садржаја

Индикатор: Повећање процента културних садржаја у чијем стварању учествују млади

У 2017. години, у односу на 2014. годину смањује се проценат младих који је у последњих 12 месеци учествовао у некој од аматерских културно-уметничких активности (свирање, певање, глума, плес, фотографија, прављење филма и сл.) са 18% на 8,7%.

У 2017. години 2,2% младих своје слободно време користи за креативне активности попут писања, сликања и свирања.

Специфични циљ 2: Повећано коришћење културних садржаја међу младима

У 2017. години, у односу на 2014. годину смањује се проценат младих који је у последњих 12 месеци учествовао у културним дешавањима у свом граду (посета позориштима и биоскопу, концерти, књижевне вечери, изложбе, посета историјским споменицима или музејима) са 53% на 46,5%.

У 2017. години 6,2% младих своје слободно време користи за културне садржаје попут посете позориштима, концертима, биоскопима, галеријама, музејима и сл.

3. ОЦЕНА НИВОА РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Процена нивоа реализације АП НСМ за период 2015-2017. година урађена је на основу достављених извештаја о Годишњем напретку о реализацији Акционог плана за спровођење Националне стратегије за младе за 2015. годину (*Нинамедиа*), Извештаја о реализованим активностима у области омладине за 2016. годину (*Радна група за праћење и спровођење Националне стратегије за младе*), Извештајима о финансираним пројектима јединица локалне самоуправе и Министарства омладине и спорта у периоду 2015-2017. година. Такође, имајући у виду да годишњи извештај о реализацији АП НСМ за 2017. годину није рађен, у анализи су коришћени достављени појединачни извештаји о реализованим активностима у 2017. години Министарства за рад, запошљавање, социјална и борачка питања, Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Министарства унутрашњих послова, Министарства одбране, Министарства здравља и Министарства културе и информисања. Осим тога, за 2017. годину коришћени су достављени појединачни извештаји НАПОР, Центра за развојну политику и сарадњу, канцеларије за младе Лозница, Савеза извиђача Србије, Националног савета за младе и АIESEC Србија.

Овде желимо да истакнемо да за комплетну оцену испуњености овако захтевног Акционог плана треба имати у виду да и многа друга Министарства и државне институције као и домаће и међународне организације, Европска унија, амбасаде финансирају активности које доприносе испуњености циљева Акционог плана али нажалост не постоје адекватни извештаји о тим активностима. Министарство омладине и спорта као надлежна институција за спровођење и реализацију АП НСМ свакако треба да узме у обзир ову чињеницу, приликом доношења коначне оцене о нивоу реализације Акционог плана. Пројектни тим ИЕН, приликом оцене испуњености Акционог плана узимао је у обзир искључиво податке из достављених извештаја и сазнања до којих је дошао путем интервјуа са релевантним представницима омладинског сектора као и експертска знања чланова пројектног тима ИЕН.

Процена нивоа реализације АП НСМ рађена је из два дела на следећи начин. У првом делу, све реализоване активности које су приказане у горе поменутих извештајима као и сазнања до којих се дошло од представника омладинског сектора разврставане су по стратешким и специфичним циљевима у АП НСМ 2015-2017. година. Затим су се реализоване активности/пројекти повезивали са очекиваним резултатима и утврђеним подиндикаторима за мерење испуњености реализације сваке планиране активности. У ситуацијама код којих је једна реализована активност утицала на остварење неколико стратешких и специфичних

циљева или планираних активности, истраживачки тим је субјективном проценом утврдио који је специфични циљ/планирана активност примарно тангиран датом активношћу. У оним ситуацијама код којих се у извештајима о реализованим активностима појединих институција могло тачно утврдити да ли је планирани подиндикатор остварен, проценат нивоа реализације је рачунат на бази односа оствареног и планираног исхода (нпр. ако је циљ био организација најмање 100 програма примера добре праксе запошљивости младих и 10.000 младих који су похађали те програме и на бази достављених информација у извештајима се утврди да је то и урађено, тада та активност аутоматски добија 100% нивоа реализације). У ситуацијама код којих не постоји начин да се информације из појединачних извештаја повежу се планираним вредностима подиндикатора, свакој од планираних активности у оквиру једног очекиваног резултата приписан је ниво реализације (у %) на бази расположивих информација из извештаја. Као критеријум планираних и остварених резултата активности у разматрање су узети искључиво очекивани и постигнути резултати постављених индикатора, док планирана средства нису разматрана приликом процене, из разлога што се из достављених извештаја нису могла видети утрошена средства за већину активности. У другом делу процене, дата је сумарна оцена испуњености специфичних циљева за сваки од девет стратешких циљева на начин приказан у оквиру тачке 3.2..

3.1. Оцена испуњености активности

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНА ЗАПОШЉИВОСТ И ЗАПОСЛЕНОСТ МЛАДИХ ЖЕНА И МУШКАРАЦА

Преглед степена испуњености активности по специфичним циљевима из ове области у складу са Акционим планом:

У оквиру специфичног циља 1 „Развијене услуге и механизми који поспешују запошљивост и запосленост младих кроз међусекторску сарадњу“ у периоду 2015-2017. година од очекивана три резултата, највише планираних активности је реализовано у оквиру очекиваног резултата „Подржан развој, примена и промоција активности које подстичу запошљивост и запосленост младих“. У табели која следи, дат је приказ процене извршења планираних активности по очекиваним резултатима.

Табела: Процент извршења специфичног циља 1 у области запошљавања и предузетништва младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Представници привредног и омладинског сектора су укључени у развој услуга и механизма који поспешују запосленост и запошљивост младих	Обезбедити развој стандарда и модела за укључивање представника привредног и омладинског сектора у локалне савете за запошљавање у својству сталних чланова савета са правом гласа	30%
	Подржати унапређење јавних политика које омогућавају да представници привредног и омладинског сектора буду укључени у креирање услуга (секторска већа, представници привреде	25%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
	учествују у раду локалних савета за младе, представници младих учествују у раду локалних савета за запошљавање) и механизма који поспешују запосленост и запошљивост младих	
	Подржати развој и имплементацију међусекторских услуга које поспешују стопу активности, запошљивост и запосленост младих на локалном нивоу	80%
Унапређени постојећи и креирани нови програми који поспешују запошљивост и запосленост младих	Унапредити постојеће активне мере и програме запошљавања младих и креирати нове програме, са посебним фокусом на пакет за младе	70%
	Подржати развијање афирмативних мера за запошљавање младих особа из осетљивих друштвених група	40%
	Обезбедити унапређивање постојећих и креирање нових програма који подстичу активитет младих жена, као и младих из осетљивих друштвених група и младих из NEET групе	100%
Подржан развој, примена и промоција активности које подстичу запошљивост и запосленост младих	Подржати промоцију примера добре праксе младих који су прошли програме који подстичу запошљивост и запосленост младих путем медија и друштвених мрежа	100%

У оквиру специфичног циља 2 „Повећана усклађеност знања, вештина и компетенција које се стичу у процесу целоживотног учења са потребама тржишта рада“ у посматраном периоду очекивано је укупно два резултата у којима је највећи део планираних активности испуњен. Од планираних активности најмање је урађено код унапређења механизма подршке послодавцима и других релевантних актерима који спроводе програме целоживотног учења младих.

Табела: Процент извршења специфичног циља 2 у области запошљавања и предузетништва младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Послодаваци и други релевантни актери активно и континуирано учествују у креирању и спровођењу концепта целоживотног учења	Подржати активно укључивање послодаваца и других релевантних актера у креирање и спровођење наставних планова и програма средњег образовања (секторска већа)	80%
	Унапредити механизме подршке послодавцима и другим релевантним актерима који спроводе програме целоживотног учења младих (реални сусрети, обуке за дефицитарна занимања, праксе, итд.)	40%

Унапређени су услови и механизми за спровођење стручних пракси и других облика стицања радног искуства	Успоставити Национални програм стручних пракси уз међусекторску координацију и сарадњу са представницима послодаваца на спровођењу и евалуацији	70%
	Подржати развој механизма за спровођење радних пракси и других облика стицања радног искуства у току процеса школовања и ван њега	100%
	Развити модел подршке послодавцима и организацијама цивилног друштва које спроводе и развијају механизме за спровођење других облика стицања радног искуства	60%

У оквиру специфични циљ 3 „Омогућени подстицајни услови за развој предузетништва младих“ највише остварених активности је било у оквиру очекиваног резултата „Створен подстицајни оквир јавних политика који дефинише предузетништво младих и његово окружење“ док је са друге стране најмање активности реализовано код очекиваног резултата „Развијени одрживи програми дугорочне подршке младима који се одлучују на самозапошљавање“.

Табела: Процент извршења специфичног циља 3 у области запошљавања и предузетништва младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Створен подстицајни оквир јавних политика који дефинише предузетништво младих и његово окружење	Подржати усвајање законских и подзаконских аката који препознају, олакшавају и подстичу предузетништво младих и поједностављују процедуре за младе предузетнике у првим годинама пословања	50%
	Развити механизме за финансијску подршку младима при покретању сопственог бизниса, посебно финансирањем старт-ап (Startup), социјалног и иновативног предузетништва, као и различитим видовима удруживања у руралним подручјима	100%
	Развити афирмативне мере намењене младим женама које желе да постану предузетнице, посебно у руралним и мање развијеним подручјима	70%
	Унапредити и подржати различите видове омладинског, ђачког и студентског удруживања	70%
	Подржати развој и реализацију подстицајног и правно уређеног модела за улагање привредног сектора у предузетништво младих	60%
Постоје механизми за стицање предузетничких	Увести предузетничке вештине и знања и финансијску писменост у наставне програме	100%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Знања и вештина и финансијске писмености у оквиру образовања	на свим нивоима формалног образовања	
	Пружити подршку програмима и сервисима ОЦД које подстичу стицање предузетничких знања и вештина (посебно у креативној индустрији и пољопривреди) и финансијске писмености младих	20%
	Подржати увођење програма Пасоша предузетничких вештина на националном нивоу	100%
Развијени одрживи програми дугорочне подршке младима који се одлучују на самозапошљавање	Подржати формирање и рад центара за подршку развоју бизниса (ЦПРБ) при универзитетима	0%
	Подржати развој интернет саветовалишта која помажу и подстичу младе да започну свој бизнис	95%
	Пружити подршку отварању локалних бизнис инкубатора (ЛБИ) за пружање бизнис старт-ап подршке и пружање менторске подршке кроз различите моделе међусекторске сарадње, посебно у области пољопривреде, руралног развоја и креативним индустријама	30%
Створени су услови за развој социјалног предузетништва младих засновани на друштвеном разумевању и подршци предузетништву и иновативности	Подржати активности које повезују иновативност, социјално предузетништво и друштвено одговорно пословање и отварање социјалних предузећа	40%
	Обезбедити развој предузетничке културе код младих, информисања о примерима добре праксе младих предузетника и позитивног утицаја на друштво и заједницу	70%

У оквиру Специфичног циља 4 „Развијен функционалан и одржив систем каријерног вођења и саветовања младих“ у периоду 2015-2017. година успешно је реализована већина очекиваних резултата. Најмање активности према достављеним извештајима је било код пружања подршке успостављању локалних тимова који пружају услуге КВиС младима из осетљивих друштвених група.

Табела: Процент извршења специфичног циља 4 у области запошљавања и предузетништва младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Унапређен национални оквир за КВиС	Подржати оснивање Националног ресурсног центра за КВиС и развоја механизма за управљање знањем о КВиС	50%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
	Пружити подршку оснивању Националног форума за КВиС и учешће у раду Европске мреже политике целоживотног вођења	50%
	Развити механизме за мерење ефеката различитих услуга КВиС по запошљивост младих, који укључује ефекте на различите категорије младих	70%
Развијен механизам за континуирано спровођење и унапређивање стандарда и програма КВиС младих	Унапредити програме и методологију КВиС за студенте	60%
	Обезбедити развој постојећих и стварање нових програма КВиС за младе у систему средњег образовања	70%
	Подржати унапређење постојећих и развој нових програма КВиС за незапослене младе ван система образовања, као и младе из осетљивих група	100%
Повећан број центара за КВиС који пружају услуге младима и локалних тимова за КВиС младих	Подржати оснивање нових центара и тимова за КВиС при школама, факултетима, универзитетима, удружењима која спроводе омладинске активности и КЗМ	90%
	Пружити подршку успостављању локалних тимова који пружају услуге КВиС младима из осетљивих друштвених група	40%
Континуирана примена програма, стандарда и услуга КВиС у оквиру образовних институција	Обезбедити спровођење годишње евалуације програма и методологије КВиС за младе у систему средњег и високог образовања	80%
Обезбеђена је континуирана примена програма, стандарда и услуга КВиС ван образовних институција	Подржати активности КВиС за незапослене младе ван система образовања, као и младе из осетљивих група, уз коришћење успостављених стандарда КВиС	70%
	Обезбедити подршку за програме КЗМ за КВиС младих на локалном нивоу (укључујући и усавршавање представника КЗМ за пружање услуга каријерног	100%

**СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ И МОГУЋНОСТИ ЗА СТИЦАЊЕ
КВАЛИФИКАЦИЈА И РАЗВОЈ КОМПЕТЕНЦИЈА И ИНОВАТИВНОСТИ МЛАДИХ**

Преглед степена испуњености активности по специфичним циљевима из ове области у складу са Акционим планом:

У оквиру специфичног циљ 1 „Обезбеђени су услови за развој креативности, иновативности и иницијативе младих и стицање компетенција у оквиру целоживотног учења“ у посматраном периоду очекивана су два резултата у којима је од пет планираних активности реализовано свега две.

Табела: Процент извршења специфичног циља 1 у области образовања, васпитања и обуке младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Унапређене су васпитне и педагошко - психолошко - дидактичко - методичке компетенције наставника и стручних сарадника у раду са младима	Иницирати измене прописа тако да удружења која спроводе омладинске активности могу да подносе на акредитацију програме сталног стручног усавршавања наставника и стручних сарадника	100%
	Подстаћи и подржати удружења која спроводе омладинске активности да развију и акредитују програме сталног стручног усавршавања наставника и стручних сарадника	0%
	Оснажити представничка тела ученика и студената за активно учешће у развоју и примени методологије и система мерења ефеката стручног усавршавања наставника и стручних сарадника	0%
Обезбеђено је континуирано унапређење наставе и ваннаставних активности кроз сарадњу образовних установа и субјеката омладинске политике	Подржати активно учешће представничких тела ученика и студената у развоју програма рада школе и студијских програма	0%
	Подржати програме који промовишу солидарност, разумевање, толеранцију, родну равноправност и принципе инклузивног друштва у оквиру ваннаставне активности	70%

У оквиру специфични циљ 2 „Унапређен је квалитет и доступност омладинског рада и обезбеђено његово препознавање“ већина активности код оба очекивана резултата је реализована у посматраном периоду.

Табела: Процент извршења специфичног циља 2 у области образовања, васпитања и обуке младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Унапређен квалитет програма омладинског рада и капацитети пружаоца услуга омладинског рада	Подржати истраживања о потребама младих жена и мушкараца	100%
	Обезбедити континуирано унапређивање и развој нових програма у складу са потребама младих и друштва	100%
	Обезбедити континуирано праћење ефеката реализације програма омладинског рада у складу са развијеним стандардима за осигурање квалитета	70%
Обезбеђено је препознавање и признавање омладинског рада као услуге која доприноси унапређењу положаја младих	Подржати активности професионализације делатности омладинског рада кроз формално и неформално образовање у складу са стандардима занимања омладинског рада	60%

У оквиру специфични циљ 3 „Унапређене су могућности равноправног приступа образовању за све и подршка младима из осетљивих друштвених група“ у оквиру очекиваног резултата „Развијени механизми подршке младима који су напустили образовање да се врате у систем образовања и стекну квалификацију“ није реализована нити једна активност док је проценат извршења већине осталих активности веома мали.

Табела: Процент извршења специфичног циља 3 у области образовања, васпитања и обуке младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Развијени и примењени програми превентивног деловања ради смањивања броја младих који превремено напуштају школовање	Подржати програме за оснаживање представничких тела ученика и студената за пружање вршњачке подршке младима у ризику од напуштања школовања	20%
	Подржати удружења која спроводе омладинске активности и Канцеларије за младе у пружању подршке младима у ризику од напуштања школовања	20%
	Подржати програме подршке у испуњавању свих аспеката приступачности (физичка, садржајна, финансијска) и прилагођености образовања у складу са важећим прописима и препорукама	40%
Унапређени механизми практичне подршке младима из осетљивих група за образовање у складу са	Подржати програме за обуку наставника и стручних сарадника за прилагођавање потребама младих из осетљивих друштвених група у складу са инклузивним принципима у образовању	90%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Њиховим потребама	Подржати програме сензибилизације наставника и родитеља за промену културолошких матрица које намећу лимитирајуће родне улоге	60%
	Развити мрежу вршњачке подршке (менторство, вршњачка асистенција) образовању младих из осетљивих група	20%
	Унапредити програме подстицајних мера и механизме примене за укључивање и успешан наставак школовања младих из осетљивих група уважавајући социјалну димензију	40%
Развијени механизми подршке младима који су напустили образовање да се врате у систем образовања и стекну квалификацију	Подржати успостављање програма учења на даљину и других савремених метода за повећање обухвата младих који су напустили или нису били укључени у формално образовање	0%
	Унапредити регулативни оквир у високом образовању који обезбеђује подстицај за прилагођавање наставе школовању студената уз рад, родитељство, итд.	0%
	Развијати програме подршке за наставак школовања младим родитељима, посебно младим мајкама	0%

У оквиру специфичног циља 4 „Омогућено препознавање и обезбеђена подршка развоју потенцијала надарених и талентованих младих“ код оба очекивана резултата реализована је већина планираних активности.

Табела: Процент извршења специфичног циља 4 у области образовања, васпитања и обуке младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Препознати и подржати надарене и талентоване ученике, студенте и младе у развоју личних интересовања и потенцијала	Подржати развој система за идентификацију надарених и талентованих ученика и студената и адекватне механизме подршке у неразвијеним, сиромашним и девастираним подручјима	100%
	Развити и унапредити програме подршке стручног развоја и усавршавања који омогућавају надареним и талентованим ученицима и студентима развој интересовања, креативности и иновативности	80%
	Подржати развој ваннаставних активности сарадњом са научним, културним, спортским, техничко- технолошким и другим институцијама које пружају развојне могућности младима	95%
Обезбеђена је подршка образовању, усавршавању, запошљавању и вредновању постигнућа надарених и	Омогућити награђивање и стипендирање младих талената кроз даљи рад Фонда за младе таленте Републике Србије и унапређење других начина стипендирања и награђивања	70%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
талентованих ученика и студената	Развијени програми промоције и подршке образовању младих жена у техничким и природним наукама	70%
	Успоставити континуирану сарадњу субјеката омладинске политике са приватним и јавним сектором у циљу професионалног развоја, запошљавања и самозапошљавања младих талената	70%

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНО АКТИВНО УЧЕШЋЕ МЛАДИХ ЖЕНА И МУШКАРАЦА У ДРУШТВУ

Преглед степена испуњености активности по специфичним циљевима из ове области у складу са Акционим планом:

У оквиру специфичног циља 1 „Унапређен је правни и политички оквир за укључивање перспективе младих жена и мушкараца и учешће младих у процесима доношења одлука и развоју политика за младе“ очекивана су укупно три резултата од којих је најмање активности реализовано код очекиваног резултата „Организације и институције креирају своју политику и посебне планове узимајући у обзир перспективе младих и укључујући младе“.

Табела: Процент извршења специфичног циља 1 у области активизам и активно учешће младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Организације и институције препознају младе и различите категорије младих као посебну групу са својим правима и потребама	Израдити свеобухватну анализу правног и политичког оквира и праксе за учешће и активизам младих на националном, покрајинском и локалном нивоу	100%
	Дефинисати законску обавезу свих институционалних актера да у развој својих политика уврсте перспективе младих и представнике младих	20%
	Формулисати критеријуме за родно осетљиво праћење развоја политика у којима су уврштене перспективе младих и представници младих	100%
	Обезбедити адекватну заступљеност (процент места) и ниво учешћа младих како би се постигла равноправност младих у процесима и телима	40%
	Извршити измене и допуне Закона о младима како би се унаредило правно препознавање младих и укључивање перспективе младих у развој јавних политика	70%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Организације и институције креирају своју политику и посебне планове узимајући у обзир перспективе младих и укључујући младе	Подржати функционално и активно укључивање представника младих у рад и одлучивање јавних институција и организација на равноправној основи	10%
	Развити смернице за омладински и родно одговорно буџетирање на свим нивоима	0%
	Развити стандарде и механизме избора младих за учешће у процесима доношења одлука и развоја политика, укључујући афирмативне мере за учешће мање заступљеног пола	20%
ЈЛС креирају политику за младе на основу реалних потреба младих на локалном нивоу и доступних ресурса за рад са младима	Развити смернице за субјекте омладинске политике на локалном нивоу за укључивање перспективе младих које садрже и родну перспективу и перспективу осетљивих група младих, у развојне процесе и политике	10%
	Подржати израду, реализацију, праћење и евалуацију локалних акционих планова (ЛАП) уз активно учешће младих у процесима и одлукама	30%
	Укључити младе мушкарце и жене на равноправној основи у процес развоја, имплементације, праћења и евалуације ЛАП-ова	30%
	Унапредити смернице за улогу, надлежности и правни статус канцеларија за младе и компетенције особа које руководе КЗМ	90%

У оквиру специфичног циља 2 „Успостављени су услови за изградњу капацитета и синергију у раду СОП и одрживи развој и укључивање већег броја младих удружења која спроводе омладинске активности“ од планираних 20 активности у оквиру три очекивана резултата није реализовано њих пет. У табели која следи, дат је приказ процене извршења планираних активности по очекиваним резултатима.

Табела: Процент извршења специфичног циља 2 у области активизам и активно учешће младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Развијен механизам координације процеса и изградње капацитета СОП за реализацију НСМ	Унапредити административне и оперативне капацитете надлежног министарства за спровођење Стратегије	0%
	Развити програме обуке субјеката омладинске политике за развој и реализацију омладинске политике и НСМ	20%
	Обезбедити развој капацитета субјеката омладинске политике за праћење и извештавање о реализацији НСМ	30%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
	Подржати развој капацитета младих да као изабрани представници младих учествују у процесима развоја политика и доношењу одлука, на свим нивоима и међународном нивоу	30%
	Обезбедити развој и реализацију Агенди за младе у оквиру министарстава којима се дефинишу активности које министарства реализују за младе	0%
	Подржати измену Закона о младима којом би се обезбедило редовно извештавање Савета за младе и јавности о напретку у спровођењу НСМ и Агенди за младе	70%
Обезбеђена је подршка одрживом развоју удружења која спроводе омладинске активности	Обезбедити редовно административно и програмско финансирање рада и развоја репрезентативних савеза младих	60%
	Утврдити постојање свих јавних простора за младе(омладинска имовина) и ставити их у функцију младих и омогућити коришћење удружењима која спроводе омладинске активности за реализацију програма за младе	100%
Успостављена је континуирана подршка програмима за спровођење активности укључивања младих у друштво	Омогућити континуирано финансирање програма удружења која спроводе омладинске активности који доприносе развоју друштва и омогућавају активно учешће младих	30%
	Подржати програме за развој знања и вештина омладинских активиста за ефективан допринос друштву кроз рад постојећих удружења која спроводе омладинске активности	100%
	Подржати активно укључивање младих из осетљивих група у рад удружења која спроводе омладинске активности и развој њихових компетенција	70%
	Обезбедити подршку представничким телима ученика и студената у развоју компетенција чланова и повећање броја ученика или студената који учествују у активностима представничких тела	0%
	Подржати активности КЗМ усмерене на укључивање младих у друштво	60%
	Подржати активности мотивисања и развоја капацитета за укључивање младих жена и мушкараца у рад националних савета националних мањина	0%
	Подржати програме мотивисања младих жена и мушкараца за учешће у политичком животу и изборним процесима	15%
	Изграђен је механизам подршке и мотивације СОП	Подржати програме који омогућавају умрежавање субјеката омладинске политике и

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
за сарадњу и умрежавање и Заједничке активности	удруживање напора (синергију) на различитим нивоима и темама	
	Развити смернице и подржати активности размене искустава, преноса знања и вршњачке едукације у оквиру и између удружења која спроводе омладинске активности	40%
	Подржати развој и реализацију пројеката међународне сарадње	90%
Унапређени су и иновирани приступи и комуникација удружења која спроводе о младинске активности са младима	Развити смернице за иновативне начине укључивања младих и мотивисање за активно учешће, које укључује родну перспективу и подстицајне мере за осетљиве групе младих	0%
	Подржати развој нових начина комуникације и канала комуникације удружења која спроводе омладинске активности са младима, са циљем укључивања нових активиста и чланова	0%

У оквиру специфичног циља 3 „Унапређени услови за волонтирање међу младима и за младе“ очекивана су три резултата код којих је највећи део планираних активности реализован. Не реализоване су остале активности подстицања образовних, културних и спортских установе да препознају, подрже и вреднују волонтирање младих, затим подржавање програма волонтирања у ванредним ситуацијама као и развој родно осетљивих критеријума за извештавање и мерење ефеката волонтирања.

Табела: Процент извршења специфичног циља 3 у области активизам и активно учешће младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Обезбеђена подстицајна средина и подршка за развој волонтерских активности и волонтирање младих	Подржати волонтерске активности удружења која спроводе омладинске активности, КЗМ и неформалних омладинских група	70%
	Подржати укључивање младих волонтера у краткорочне и дугорочне волонтерске програме	90%
	Подстицати образовне, културне и спортске установе да препознају, подрже и вреднују волонтирање младих	0%
	Успоставити систем за препознавање и признавање вештина стечених волонтирањем при запошљавању и пратити његову ефикасност	80%
	Подстицати међугенерациску сарадњу и укључивање младих из осетљивих група кроз волонтерске програме, пројекте и иницијативе	60%
	Подржати програме волонтирања у ванредним ситуацијама	0%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Волонтирање младих је препознато и подржано у развоју	Подржати формулисање политике волонтирања на националном нивоу, унапређење законског оквира за волонтирање и развој стандарда волонтерског рада	90%
	Развити родно осетљиве критеријуме за извештавање и мерење ефеката волонтирања	0%
Оснажена удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ за спровођење волонтерских програма и пројеката	Обезбедити примену стандарда волонтерског рада у активностима удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ	20%
	Подржати развој и рад волонтерских сервиса у оквиру удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ	50%

У оквиру специфичног циља 4 „Повећано је учешће младих у заштити животне средине и одрживог развоја“ најмање активности је реализована у оквиру очекиваног резултата *Обезбеђена је мултисекторска подршка програмима заштите животне средине и одрживог развоја које реализују СОП*“. Процент испуњења очекиваног резултата „Унапређене су могућности младих за учешће у процесима и одлукама о животној средини и одрживом развоју“ је 80%.

Табела: Процент извршења специфичног циља 4 у области активизам и активно учешће младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Унапређене су могућности младих за учешће у процесима и одлукама о животној средини и одрживом развоју	Унапредити доступност информација о стању младих за учешће у процесима и одлукама о животној средини и одрживом развоју животне средине младима у сарадњи са субјектима омладинске политике	80%
Обезбеђена је мултисекторска подршка програмима заштите животне средине и одрживог развоја које реализују СОП	Подржати координацију активности привредног сектора у правцу издвајања средстава за омладинске програме у области заштите животне средине	15%
	Подржати субвенционисање омладинских предузетничких идеја са компонентом заштите животне средине кроз промоцију обновљивих извора енергије, еко-туризма и других облика зелене економије	25%
	Подржати активности заштите животне средине које реализују субјекти омладинске политике и укључивање младих у реализацију програма заштите животне средине и одрживог развоја које спроводе међународне организације	90%

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНО ЗДРАВЉЕ И БЛАГОСТАЊЕ МЛАДИХ ЖЕНА И МУШКАРАЦА

Преглед степена испуњености активности по специфичним циљевима из ове области у складу са Акционим планом:

У оквиру специфичног циља 1 „Програми промоције здравља и превенције ризичног понашања младих су унапређени и доступни већем броју младих жена и мушкараца“ од очекивана четири резултата највећи део планираних активности је испуњен.

**Табела: Процент извршења специфичног циља 1 у области
здравља и благостања младих**

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Стандардизовани програми и развијене услуге за превенцију здравља и унапређење здравих стилова живота	Израдити програме промоције здравља младих	80%
	Унапредити програме и услуге превенције ризичног понашања код младих	60%
	Подржати развој и примену родно осетљивих критеријума за процену квалитета програма превенције ризичног понашања младих	60%
Унапређена доступност програма за превенцију болести Зависности младих	Подржати програме вршњачке едукације младих за превенцију болести зависности од психоактивних супстанци, игара на срећу и нових медија на локалном нивоу	95%
	Подржати програме едукације родитеља и наставника за превенцију болести зависности од психоактивних супстанци, игара на срећу и нових медија	60%
Унапређена доступност програма за превенцију полно преносивих инфекција, ХИВ/сиде и очувања репродуктивног здравља	Подржати програме вршњачке едукације младих за превенцију полно преносивих инфекција, ХИВ/сиде и унапређење репродуктивног здравља	90%
	Подржати програме превенције полно преносивих инфекција и ХИВ/сиде, репродуктивног здравља младих и планирања породице	50%
Унапређена доступност програма за очување менталног и општег здравља младих	Подржати програме едукације младих, родитеља и наставника за унапређење менталног и општег здравља младих	70%
	Развити саветовалишта за ментално здравље и услуге психолошке подршке и помоћи ван здравствених установа у сарадњи са КЗМ	60%
	Подржати програме правилне исхране и превенције гојазности код младих жена и мушкараца	70%

У оквиру специфичног циља 2 „Створени услови за развој здравих стилова живота младих жена и мушкараца“ највећи део планираних активности је реализован. Код активности

подржавања увођења наставе физичког васпитања у курикулуме високошколских установа, према извештаји веома мали део планираних резултата је постигнут.

Табела: Процент извршења специфичног циља 2 у области здравља и благостања младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Унапређене политике и програми развоја здравих стилова живота младих жена и мушкараца	Подржати истраживања праћења стилова живота младих и анализе кретања по међународним стандардима, која ће укључити родну перспективу	80%
	Унапредити јавне политике за финансирање програма за здраве стилове живота	60%
	Подржати програме развоја здравих стилова живота младих и њихово праћење и евалуацију	90%
Унапређене могућности младих жена и мушкараца за квалитетно провођење слободног времена и учешће у спортским и рекреативним активностима	Подржати развој и реализацију програма субјеката омладинске политике за развој здравих стилова живота	100%
	Подржати и развити програме спортских секција и других ваннаставних активности усмерених на развој здравља кроз животне вештине, са посебним освртом на младе жене	70%
	Подржати активности увођења наставе физичког васпитања у курикулуме високошколских установа	20%
	Подржати изградњу, санацију и адаптацију јавних простора и стављање у функцију квалитетног провођења слободног времена младих	100%

У оквиру специфичног циља 3 „Унапређени услови за рад са младима у здравственом ризику“ код оба очекивана резултата реализована реализовано је више од половине планираних активности.

Табела: Процент извршења специфичног циља 3 у области здравља и благостања младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Унапређена подршка младима у здравственом ризику	Развити стандарде и подржати услуге за младе у здравственом ризику	60%
	Подржати развој компетенција теренских и омладинских радника који се баве младима у здравственом ризику	70%
Повећана сензибилизација институција које се баве младима у здравственом ризику	Унапредити програме сензибилизације представника институција и КЗМ за рад са младима у здравственом ризику	50%

У оквиру специфичног циља 4 „Унапређене мере за становање и осамостаљивање младих“ према доступним подацима није реализована нити једна планирана активност.

Табела: Процент извршења специфичног циља 4 у области здравља и благостања младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Унапређене мере за решавање стамбеног питања младих	Развити субвенционисане мере за становање младих (субвенционисани кредити)	0%
	Подржати субвенционисане мере за решавање стамбеног питања младих парова и родитеља, уз посебне мере за младе самохране мајке	0%
Унапређене мере за привремено становање младих	Развити мере подршке становању младих жена и мушкараца ван образовног система	0%
	Унапредити критеријуме за унапређење услова у ученичким и студентским домовима	0%

У оквиру специфичног циља 5 „Развијена одговорност младих жена и мушкараца према очувању животне средине“ у посматраном периоду код оба очекивана резултата проценат испуњења планираних активности је преко 50%.

Табела: Процент извршења специфичног циља 4 у области здравља и благостања младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Унапређени програми едукације младих, родитеља и наставника за заштиту животне средине, одрживи развој и климатске промене	Подржати обуке за вршњачке едукаторе за рад са младима на унапређењу животне средине, одрживом развоју и климатским променама	60%
	Подстаћи развој обука младих жена и мушкараца за отклањање и превазилажење ризика по здравље у случају ванредних ситуација	60%
Унапређено информисање младих, родитеља и наставника о заштити животне средине, одрживом развоју и климатским променама	Развити активности информисања младих, родитеља и наставника за заштиту и унапређење животне средине, одрживи развој и климатске промене	50%
	Подржати активности усмерене на разумевање ризика по здравље узрокованих загађеном животном	80%
	Обезбедити обуке младих о превенцији и отклањању последица догађаја са катастрофалним последицама	60%

**СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНИ УСЛОВИ ЗА РАЗВИЈАЊЕ
БЕЗБЕДНОСНЕ КУЛТУРЕ МЛАДИХ**

Преглед степена испуњености активности по специфичним циљевима из ове области у складу са Акционим планом:

У оквиру специфичног циља 1 „Успостављено свеобухватно и континуирано образовање младих о безбедносним изазовима, ризицима и претњама и безбедном понашању“ највећи део планираних активности је реализован. Нереализована је остала само планирана активност утврђења критеријума и стандарда за програме о безбедности младих који се спроводе изван образовног система

Табела: Процент извршења специфичног циља 1 у области безбедност младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Успостављен је и уређен начин континуираног развијања безбедносне културе младих на свим нивоима рада са младима	Унапредити наставне и ваннаставне активности садржајима који омогућавају младима да стекну нова знања, вештине и способности из области безбедности	70%
	Утврдити критеријуме и стандарде за програме о безбедности младих који се спроводе изван образовног система	0%
	Унапредити важеће критеријуме и стандарде према којима се спроводе програми везани за безбедност младих укључујући и родно засноване безбедносне ризике и претње	80%
	Подржати активности субјеката омладинске политике који промовишу безбедносну културу међу младима	100%
	Развити програме који ће младима омогућити да прођу систем обуке и оспособљавања за реаговање на безбедносне ризике и претње у њиховом непосредном окружењу	100%
Развијени разноврсни и свеобухватни програми који се баве савременим безбедносним ризицима и претњама којима су млади изложени	Подржати развој и реализацију програма са превентивним мерама и активностима усмерених ка умањењу ризика и претњи којима су млади изложени	90%
	Унапредити постојеће и развити нове програме и активности који обухватају безбедносне ризике којима су млади изложени у саобраћају	70%
	Унапредити постојеће и развити нове програме и активности који обухватају ризике од различитих облика криминала и корупције	70%
	Развити програме који оснажују младе и развијају одређене вештине и способности како да адекватно реагују приликом природних катастрофа и елементарних непогода	70%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
	Подржати програме који оспособљавају младе да препознају и адекватно реагују на дигитално насиље, тј. насиље које настаје применом информационе технологије	40%
	Развијати и унапредити програме превенције у области трговине људима/ младима	60%
	Развити и подржати активности за превенцију и сузбијање родно заснованог, сексуалног и партнерског насиља над младим женама	60%
Унапређено је праћење и анализа безбедносних ризика и претњи и сарадња институциона- лних и ванинституци- оналних актера у заштити младих	Подржати истраживања и стручне анализе о безбедносним изазовима, ризицима и претњама којима су млади изложени (као и специфичне ризике за младе жене и мушкарце)	70%
	Унапредити координацију свих актера у заштити младих од безбедносних ризика и претњи, укључујући женске групе и организације као и организације које се баве осетљивим групама младих	60%
	Развити нове начине комуникације у сајбер простору с младима који имају проблем безбедносне природе, где су сви актери међусобно повезани и усмерени ка потребама младих	50%

У оквиру специфичног циља 2 „Унапређени програми поштовања људских и мањинских права, родне равноправности, прихватања различитости, толеранције и неговања ненасилних начина комуникације“ највећи део планираних активности је реализован у оквиру очекиваног резултата „Унапређени су програми рада с младима о социокултурним, верским, сексуалним и другим различитостима“. Процент испуњења свих планираних активности, осим дефинисања смерница које ће унапредити програме рада с младима о социокултурним, верским и другим различитостима, је преко 50 %.

Табела: Процент извршења специфичног циља 2 у области безбедност младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Унапређени су програми рада с младима о социокултурним, верским, сексуалним и другим различитостима	Дефинисати смернице које ће унапредити програме рада с младима о социокултурним, верским и другим различитостима	10%
	Подржати истраживања, активности и програме који обухватају најчешће стереотипе и предрасуде у друштву и проналазе начине како да их млади превладају/потисну	80%
	Подржати програме вршњачке едукације и интеркултуралног учења који промовишу толеранцију, разумевање и антидискриминацију	80%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Развијени су програми који члановима насилних група омогућавају да лакше напусте насиље кроз тзв. „излазне стратегије”	Мотивисати младе припаднике насилних група да учествују у програмима који представљају „излазне стратегије”	60%
	Подржати активности субјеката омладинске политике на развоју и примени програма који представљају „излазне стратегије”	50%
Млади су развили негативне ставове поводом ношења и злоупотребе оружја и оруђа и експлозивних направа у решавању проблема	Развијати програме који информишу младе о потенцијалним опасностима и смањују злоупотребу оружја, оруђа и експлозивних направа међу младима	60%
	Унапредити законску регулативу која се односи на издавање дозвола за држање ватреног оружја, као и појачану контролу чувања оружја и експлозивних направа	80%

У оквиру специфичног циља 3 „Унапређени програми ресоцијализације и реинтеграције у раду са младима који су учиниоци кривичних дела и прекршаја“ код очекиваног резултата „Смањено насиље које врше млади“ нису реализоване активности обезбеђења већег укључивања ванинституционалних актера у програме који на локалном нивоу развијају услуге ресоцијализације и реинтеграције младих који су били на заводским мерама као ни већа укљученост младих током креирања програма који се баве третманом или терапијом младих који су у ризику од новог криминалног понашања

Табела: Процент извршења специфичног циља 3 у области безбедност младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Смањено насиље које врше млади	Подржати програме развоја вештина ненасилног решавања конфликта међу младима	80%
	Развити посебне програме за рад са младима који су учиниоци родно заснованог насиља	60%
	Унапредити програме третмана младих који су били у сукобу са законом или су на извршењу васпитне мере у институцији, на издржавању казне малолетничког затвора или затвора	20%
	Обезбедити веће укључивање ванинституционалних актера у програме који на локалном нивоу развијају услуге ресоцијализације и реинтеграције младих који су били на заводским мерама	0%
	Унапредити услове за примену васпитних налога према малолетним учиниоцима кривичних дела и прекршаја	50%
Унапређен рад са младима након извршене заводске мере или одслужене затворске казне	Омогућити већу укљученост младих током креирања програма који се баве третманом или терапијом младих који су у ризику од новог криминалног понашања	0%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
	Подржати програме субјеката омладинске политике усмерене на рад са младима након извршене заводске мере или одслужене затворске казне	50%

У оквиру специфичног циља 4 „Унапређени програми рада са младима који су жртве насиља“ на основу планираних активности смањено је насиље на штету малих док је код унапређења сарадње субјеката омладинске политике на креирању заједничких програма и активности за жртве насиља већина планираних активности остала нереализована.

Табела: Процент извршења специфичног циља 4 у области безбедност младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Смањено насиље на штету младих	Подржати програме и обуке за развој вештина за реаговање на насиље на штету младих	90%
	Развити нове облике сарадње институција које брину о младима жртвама насиља	30%
	Успоставити делотворне мере да се починиоци насилног деликта удаље од жртве	60%
	Унапредити програме подршке младима који су били жртве насиља, нарочито жртве родно заснованог насиља	40%
Унапређена је сарадња субјеката омладинске политике на креирању заједничких програма и активности за жртве насиља	Унапредити механизме сарадње институција које се баве заштитом младих који су жртве насиља и криминала	20%
	Омогућити већу укљученост младих током креирања програма који се баве третманом или терапијом младих који су били или су тренутно жртве насиља	0%
	Обезбедити укључивање ванинституционалних актера у програме који на локалном нивоу развијају услуге подршке младима, који су били или су тренутно жртве насиља	0%
	Подржати програме субјеката омладинске политике усмерене на рад са младима који су жртве насиља	20%

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНА ПОДРШКА ДРУШТВЕНОМ УКЉУЧИВАЊУ МЛАДИХ ИЗ КАТЕГОРИЈА У РИЗИКУ ОД СОЦИЈАЛНЕ ИСКЉУЧЕНОСТИ

Преглед степена испуњености активности по специфичним циљевима из ове области у складу са Акционим планом:

У оквиру специфичног циља 1 „Створени су системски предуслови да млади у ризику од социјалне искључености буду адекватно препознати и подржани у укључивању у економске, друштвене и културне токове“ од пет планираних активности реализована је свега једна.

Табела: Процент извршења специфичног циља 1 у области социјалне укључености младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Успостављен ефикасан, родно осетљив систем препознавања различитих категорија младих у ризику од социјалне искључености у складу са ЕУ стандардима	Развити нови систем категоризације младих у ризику од социјалне искључености у складу са ЕУ стандардима	0%
	Обезбедити примену новог система категоризације при праћењу младих у ризику од социјалне искључености	0%
Успостављен систем праћења и процене прилагођености програма младих жена и мушкараца у ризику од социјалне искључености	Развити родно осетљив механизам праћења и евалуације локалних програма намењених младима у ризику од социјалне искључености	10%
	Извршити обуку запослених у институцијама здравства, просвете, социјалне заштите и запошљавања за примену механизма праћења и евалуације, која укључује родно осетљиве индикаторе	70%
Успостављен систем акредитације програма и лиценцирања пружаоца услуга младима у ризику од социјалне искључености	Извршити стандардизацију услуга и програма намењених младима у ризику од социјалне искључености	0%

У оквиру специфичног циља 2 „Повећана је доступност и обим активности превенције социјалне искључености младих у ризику“ код очекиваног резултата „Програми за превентивну подршку младима у ризику од социјалне искључености спроводе се на локалном нивоу“ није реализована нити једна активност.

Табела: Процент извршења специфичног циља 2 у области социјалне укључености младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Програми за превентивну подршку младима у ризику од социјалне искључености спроводе се на локалном	Подржати успостављање локалних сервиса и развој програма за ефикасније саветовање и психолошку подршку младих у ризику од социјалне искључености	0%

нивоу	Подржати успостављање локалних сервиса и развој програма за унапређење радног ангажмана младих у ризику од социјалне искључености	0%
Субјекти омладинске политике на локалном нивоу имају компетенције за рад на превенцији социјалне искључености младих	Подржати програме обуке представника институција и ОЦД које се баве превенцијом социјалне искључености младих	80%
	Подржати програме информисања доносиоца одлука у јединицама локалне самоуправе на тему права и потреба младих у ризику од социјалне искључености	20%
	Подржати програме обуке о родној равноправности и родној перспективи за представнике институција које се баве превенцијом социјалне искључености	60%
Удружења која спроводе омладинске активности континуирано развијају и реализују превентивне услуге и програме за младе у ризику од социјалне искључености	Обезбедити подршку програмима удружења која спроводе омладинске активности на идентификовању потреба младих у ризику и развоју и реализацији адекватних програма	50%
	Подржати активности успостављања партнерстава међу субјектима омладинске политике на интегралном приступу у коришћењу постојећих локалних ресурса (људских, материјалних, техничких)	30%

У оквиру специфичног циља 3 „*Повећан је обухват младих у ризику од социјалне искључености који су корисници локалних сервиса и програма подршке*“ већи део планираних активности у посматраном периоду је реализован. Није обезбеђена усклађеност сервиса и програма са препорукама међународних организација и институција за рад са младима у ризику од социјалног искључења као ни потпуно подржан развој локалних сервиса за ефикасно, оптимално и благовремено информисање социјално искључених младих.

Табела: Процент извршења специфичног циља 3 у области социјалне укључености младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Млади у ризику од социјалне искључености активно користе постојеће сервисе и програме	Подржати развој локалних сервиса за ефикасно, оптимално и благовремено информисање социјално искључених младих	30%
	Подржати активности континуираног истраживања степена коришћења постојећих услуга намењених младим женама и мушкарцима у ризику од социјалне искључености	100%
Запослени у институцијама система поседују компетенције за пружање адекватне подршке младима у ризику од социјалне искључености	Подржати механизме сарадње и размене искуства запослених у институцијама система	50%
	Развити програме сензибилизације запослених у институцијама система у циљу ефикасније подршке младима у ризику од социјалне искључености	80%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Сервиси и програми подршке младима у ризику од социјалне искључености се континуирано осавременењају	Обезбедити систем праћења ефикасности сервиса и програма подршке младима у ризику од социјалног искључења	80%
	Подржати активности прилагођавања постојећих сервиса и програма подршке младима у ризику од социјалног искључења	60%
	Обезбедити усклађеност сервиса и програма са препорукама међународних организација и институција за рад са младима у ризику од социјалног искључења	0%

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНА МОБИЛНОСТ, ОБИМ МЕЂУНАРОДНЕ САРАДЊЕ МЛАДИХ И ПОДРШКА МЛАДИМ МИГРАНТИМА

Преглед степена испуњености активности по специфичним циљевима из ове области у складу са Акционим планом:

У оквиру специфичног циља 1 „Побољшани су економски, културни и административни предуслови за мобилност младих жена и мушкарца“ најмање посла је урађено код унапређења препознавања и промовисања мобилности младих код наставног особља, омладинских радника, родитеља и старатеља као и техничке подршке мобилности младих и системско препознавање наученог током периода мобилности

Табела: Процент извршења специфичног циља 1 у области мобилности младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Унапређени програми и сервиси Материјалне подршке мобилности	Унапредити националне програме финансирања мобилности младих и међународне сарадње младих	60%
	Подстицати координисано укључивање привредног сектора у националне програме финансирања мобилности младих и међународне сарадње младих	40%
Унапређена је доступност програма подршке мобилности младих и обим коришћења програма међу младима	Унапредити информисање младих о програмима подршке мобилности младих у активностима удружења која спроводе омладинске активности и канцеларија за младе	70%
	Унапредити информисање младих о програмима подршке мобилности младих у образовном систему	80%
	Унапредити коришћење финансијске подршке свих програма мобилности међу младима из осетљивих друштвених група	20%
	Унапредити доступност Европске омладинске	30%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
	картице као средства побољшања мобилности младих	
Унапређено је препознавање и промовисање мобилности младих код наставног особља, омладинских радника, родитеља и старатеља	Организовати обуке за наставнике и стручне сараднике о сврси мобилности и доступним програмима мобилности	10%
	Поспешити информисање родитеља и старатеља о сврси мобилности и доступним програмима мобилности	10%
Омогућена је техничка подршка мобилности младих и системско препознавање научног тока периода мобилности	Омогућити асистенцију младима у административним процедурама у оквиру рада контакт тачака за националне и међународне програме мобилности	30%
	Обезбедити препознавање и примену Еуропаса (EUROPASS) ¹² као посебног средства признавања квалификација стечених у неформалном или формалном образовању кроз мобилност	0%

У оквиру специфичног циља 2 „Обезбеђени су услови за повећање мобилности младих и унапређење међународне сарадње“ највећи део планираних активности је успешно реализован.

Табела: Процент извршења специфичног циља 2 у области мобилности младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Унапређена је регионална и међународна сарадња у области омладинске политике	Успоставити институционални облик за сарадњу са Европском унијом и имплементацију програма за младе Европске уније	100%
	Подржати регионалне иницијативе које би поспешиле сарадњу у области омладинске политике	95%
	Промовисати учешће младих у различитим програмима и пројектима регионалне и међународне сарадње у области омладинске политике	50%
	Подржати учешће удружења која спроводе омладинске активности у европским и светским мрежама за младе	30%
	Обезбедити реализацију међународних догађаја у Републици Србији од значаја за младе	80%
	Подржати програме сарадње субјеката омладинске политике са удружењима младих у дијаспори	80%

У оквиру специфичног циља 3 „Унапређена је унутрашња мобилност младих ради запошљавања“ код радне мобилности младих успостављено је праћење трендова о

запослености и дужини боравка младих ван свог места пребивалишта код остале активности нису у потпуности реализоване.

Табела: Процент извршења специфичног циља 3 у области мобилности младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Радна мобилност младих је препозната и подржана у оквиру програма подршке запошљавања	Успоставити праћење трендова о запослености и дужини боравка младих ван свог места пребивалишта	100%
	Уврстити мере подршке радној мобилности младих у стратегије и акционе планове за запошљавање на свим нивоима	50%
	Повезати локалне инфо сервисе за младе са филијалама НСЗ ради бољег информисања о могућностима радне мобилности младих	30%
Развијен и примењен систем подршке приликом промене места боравка ради запошљавања	Стимулисати програме мотивисања младих на радну мобилност ка мање развијеним срединама и руралним подручјима	30%
	Подстаћи развој додатних мера подршке за радну мобилност младих ка мање развијеним срединама и руралним подручјима	30%

У оквиру специфичног циља 4 „Унапређена је превенција и борба против ирегуларних миграција младих жена и мушкараца и подршка младим мигрантима“ све активности осим мапирања програма подршке младим мигрантима и програме превенција ирегуларних миграција су успешно реализоване.

Табела: Процент извршења специфичног циља 4 у области мобилности младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Успостављено је праћење и анализа ирегуларних миграција и унапређење прилагођених мера и програма	Подржати истраживачке пројекте усмерене на прикупљање и анализу информација о узорцима и последицама ирегуларних миграција младих	100%
	Подржати утврђивање потреба и приоритета младих миграната ради унапређења прилагођености програма	60%
Развијена је програмска подршка програмима борбе и превенције	Мапирати програме подршке младим мигрантима и програме превенција ирегуларних миграција	30%
Ирегуларних миграција	Подржати активности прихвата и рада са младим мигрантима на локалном нивоу	80%
	Подржати активности подизања свести младих о узроцима и последицама ирегуларних миграција у сврху јачања превенције и смањења дискриминације, узимајући у обзир Перспективе миграната	80%

**СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕН СИСТЕМ ИНФОРМИСАЊА
МЛАДИХ И ЗНАЊЕ О МЛАДИМА**

Преглед степена испуњености активности по специфичним циљевима из ове области у складу са Акционим планом:

У оквиру специфичног циља 1 „Младима је омогућен приступ потпуним, разумљивим и поузданим информацијама у складу са њиховим потребама“ код очекиваног резултата „Информисање младих усклађено је са европским стандардима и независно од било каквог интереса“ реализовано је најмање активности.

Табела: Процент извршења специфичног циља 1 у области информисања младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Успостављен је повезан и координисан приступ информисању младих	Подржати учешће младих у идентификовању потреба (производњи и емитовању медијских), развоју информативних програма и сервиса, припремању и достављању информација и евалуацији услуга и програма	70%
	Подржати развој ванинституционалних информативних програма и сервиса за младе на локалном нивоу	30%
	Успоставити сарадњу и координацију информативних програма и сервиса за младе на локалном нивоу са другим програмима, сервисима и структурама за младе	30%
Информативни програми и сервиси су прилагођени потребама свих младих	Подржати програме и сервисе у прилагођавању информација језику разумљивом младима и омогућавању информисања на језицима	60%
	Обезбедити подршку програмима и сервисима прилагођених осетљивим друштвеним групама који гарантују равноправност у приступу информацијама за све младе	60%
Информисање младих усклађено је са европским стандардима и независно од било каквог интереса	Развити и подржати примену стандарда и критеријума квалитета омладинског информативног рада у складу са Европском повељом о информацијама за младе	0%
	Дефинисати смернице за информисање младих путем интернета у складу са Европским принципима информисања младих путем интернета	0%
	Подржати активности јачања капацитета субјеката омладинске политике за примену стандарда и смерница о информисању младих у својим програмима и сервисима	10%

У оквиру специфичног циља 2 „Медији пружају информације и креирају садржаје за младе и о младима у складу са потребама младих“ највећи део планираних активности је реализован у

оквиру очекиваног резултата „Унапређени капацитети и утврђене обавезе медија за информисање младих и укључивање младих“.

Табела: Процент извршења специфичног циља 2 у области информисања младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Информисање путем медија је унапређено и прилагођено младима уз развијену сарадњу са субјектима омладинске политике	Обезбедити праћење обима и врсте садржаја за младе у медијима и анализу прилагођености идентификованим потребама младих и темама од интереса	20%
	Развити капацитете субјеката омладинске политике на свим нивоима за сарадњу са медијима у размени информација и прилагођавању информација младима	40%
	Омогућити подршку развоју медијских садржаја за младе усмерене на представљање младих у позитивном контексту, позитивне примере	70%
Унапређени капацитети и утврђене обавезе медија за информисање младих и укључивање младих	Дефинисати смернице за увођење обавезног удела садржаја за младе приликом додељивања фреквенција медијима	10%
	Подржати оснивање и рад омладинских редакција у медијима у чијем раду би учествовали млади и удружења која спроводе омладинске активности	80%
	Подржати активности обуке новинара за извештавање о младима, праћење младих и њихових потреба и прилагођавање тема медијског садржаја интересовањима младих	30%
	Развити стандарде за медије и подржати примену о начину извештавања о младима који укључују сузбијање родно стереотипног и сексистичког приказивања младих (посебно младих жена, укључујући и приказивање младих жена на друштвеним	80%

У оквиру специфични циљ 3 „Млади имају адекватан приступ и знање за коришћење нових технологија и интернета“ већина планираних резултата код оба очекивана резултата није реализована.

Табела: Процент извршења специфичног циља 3 у области информисања младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Младима је омогућен несметан дневни приступ новим технологијама и интернету	Омогућити свакодневни бесплатан приступ новим технологијама и интернету за ученике и студенте у образовним установама	40%
	Подржати оснивање и опремање јавних простора на локалном нивоу у којима млади могу бесплатно да користе нове технологије и	30%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
	интернет	
Програми обуке за развој знања за коришћење нових технологија и интернета су доступни без материјалне надокнаде и прилагођени младима	Подржати обуку наставника, стручних сарадника и активиста удружења која спроводе омладинске активности за коришћење нових технологија у раду са младима	50%
	Развити програме за развој информационе писмености, тј. вештина младих за тражење и коришћење информација, посебно за младе из осетљивих група	40%

У оквиру специфичног циља 4 „Знања о младима су заснована на релевантним подацима који се користе за планирање у свим областима и нивоима власти“ није успостављен систем подршке истраживањима о младима и сарадња на националном и међународном нивоу док код очекиваног резултата „Надлежне институције врше континуирано праћење и планирање препознајући младе као засебну категорију“ планиране активности код креирања отворених директоријума доступних знања из свих области везаних за младе при министарству надлежном за младе нису реализоване.

Табела: Процент извршења специфичног циља 4 у области информисања младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Надлежне институције врше континуирано праћење и планирање препознајући младе као засебну категорију	Развити индикаторе и смернице праћења циљева омладинске политике у складу са Националном стратегијом за младе и акционим планом и вршити континуирано праћење индикатора	70%
	Усвојити систем извештавања институција о сопственим активностима који препознаје категорије младих у складу са Законом о младима и врше мерење испуњености циљева омладинске	60%
	Увести категорије младих у извештавања и пројекције статистичких завода и других истраживачких институција и организација	100%
	Креирати отворени директоријум доступних знања из свих области везаних за младе при министарству надлежном за младе	0%
Успостављен је систем подршке истраживањима о младима и сарадња на националном и међународном нивоу	Обезбедити реализацију редовних истраживања о потребама младих и темама од интереса и коришћење добијених резултата за развој омладинске политике	100%
	Подржати формирање Националне мреже омладинских истраживача	50%
	Успоставити сарадњу Националне мреже омладинских истраживача и Европског центра	0%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
	знања о омладинској политици	

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНО КОРИШЋЕЊЕ И УЧЕШЋЕ МЛАДИХ У КРЕИРАЊУ КУЛТУРНИХ САДРЖАЈА

Преглед степена испуњености активности по специфичним циљевима из ове области у складу са Акционим планом:

У оквиру специфичног циља 1 „Обезбеђена је континуирана подршка развоју креативности младих и учешће младих у стварању и коришћењу културних садржаја“ највећи део планираних активности код очекиваних резултата један и три су успешно реализоване док код очекиваног резултата два према подацима нису реализоване планиране активности.

Табела: Процент извршења специфичног циља 1 у области културе и креативности младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Подржани су програми који унапређују културне и Креативне потенцијале младих	Подржати развој креативних и културних клубова за младе у образовним установама	95%
	Препознати и унапредити програме који подстичу креативност код младих на локалном нивоу и омогућавају сарадњу са другим срединама	85%
	Обезбедити подршку за културне активности младих у оквиру неформалних иницијатива и удружења која спроводе омладинске активности	70%
	Развити програме обуке младих за самозапошљавање путем удруживања у уметности и култури	50%
Институције културе укључују младе у припрему и реализацију својих садржаја	Увести посебне термине за младе ствараоце у оквиру програма институција културе без надокнаде	30%
	Развити програме вредноване праксе за младе у институцијама културе током редовног школовања и студирања	0%
Обезбеђена системска подршка Реализацији културне партиципације младих	Обезбедити подршку институцијама културе за рад на укључивању младих у стварање садржаја и коришћење културних садржаја	50%
	Подржати препознавање и обезбедити системску подршку креативним индустријама младих и културном предузетништву	95%
	Омогућити коришћење јавних простора удружења која спроводе омладинске активности	100%

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
	у области културе и уметности на локалном нивоу	

У оквиру специфичног циља 2 „Повећано коришћење културних садржаја међу младима“ више од пола планираних активности је успешно реализовано.

Табела: Процент извршења специфичног циља 2 у области културе и креативности младих

Очекивани резултат	Активност	Процент извршења
Унапређена прилагођеност и доступност културних садржаја младима	Обезбедити подршку програмима који укључују младе у процес развоја прилагођавања културних садржаја младима	70%
	Подржати програме обуке запослених у институцијама културе о савременим начинима и средствима представљања културних садржаја на начин прилагођен младима	50%
	Унапредити сарадњу институција културе и образовања ради повећања броја младих који користе културне садржаје	70%
Повећан удео садржаја о култури и креативним индустријама за младе у медијима	Обезбедити подршку за развој онлајн провајдера културне партиципације младих	60%
	Подржати промоцију културне партиципације међу младима у свим врстама медија, уз истицање креативних младих као позитивних узора	70%
	Унапредити садржаје везане за културу и креативне индустрије у оквиру образовног програма јавних сервиса	70%

3.2. Сумарна оцена испуњености специфичних циљева

Сумарна оцена испуњености специфичних циљева рађена је на основу претходно приказане процене испуњености планираних активности и очекиваних резултата. Добијени резултат представља утицај сваке појединачне планиране активности на ниво реализације сваког специфичног циља (максимум извршења је 100%). Приликом процене реализације специфичних циљева, узета је у обзир чињеница, да свака планирана активност не доприноси у истој мери испуњености специфичног циља, тако да је свакој активности додељен пондер на две децимале у распону 0,00-1,00 (0 – најмање доприноси, 1 највише доприноси). Критеријуми који су утицали на величину пондера су ниво реализације (национални, покрајински и регионални), планирана средства за активност и планирани индикатори који су постављени у АП НСМ за сваку од наведених активности. Укупна оцена испуњености сваког специфичног циља добијена је као пондерисани збир свих испуњених активности у оквиру сваког специфичног циља. Процент реализације сваког стратешког циља представља аритметичку средину процената реализације специфичних циљева, уз претпоставку да је реализација сваког специфичног циља подједнако значајна за остварење стратешког циља коме припада. У табели која следи, дата је процена испуњености стратешких и специфичних циљева за Акциони план 2015-2017. година.

Табела: Сумарна оцена степена извршења специфичних циљева

Циљеви	Укупно извршење
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНА ЗАПОШЉИВОСТ И ЗАПОСЛЕНОСТ МЛАДИХ ЖЕНА И МУШКАРАЦА	52%
Специфични циљ 1: Развијене услуге и механизми који поспешују запошљивост и запосленост младих кроз међусекторску сарадњу	41%
Специфични циљ 2: Повећана усклађеност знања, вештина и компетенција које се стичу у процесу целоживотног учења са потребама тржишта рада	59%
Специфични циљ 3: Омогућени подстицајни услови за развој предузетништва младих	48%
Специфични циљ 4: Развијен функционалан и одржив систем каријерног вођења и саветовања младих	62%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ И МОГУЋНОСТИ ЗА СТИЦАЊЕ КВАЛИФИКАЦИЈА И РАЗВОЈ КОМПЕТЕНЦИЈА И ИНОВАТИВНОСТИ МЛАДИХ	54%
Специфични циљ 1: Обезбеђени су услови за развој креативности, иновативности и иницијативе младих и стицање компетенција у оквиру целоживотног учења	36%
Специфични циљ 2: Унапређен је квалитет и доступност омладинског рада и обезбеђено његово препознавање	77%
Специфични циљ 3: Унапређене су могућности равноправног приступа образовању за све и подршка младима из осетљивих друштвених група	28%
Специфични циљ 4: Омогућено препознавање и обезбеђена подршка развоју потенцијала надарених и талентованих младих	74%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНО АКТИВНО УЧЕШЋЕ МЛАДИХ ЖЕНА И МУШКАРАЦА У ДРУШТВУ	56%
Специфични циљ 1: Унапређен је правни и политички оквир за укључивање перспективе младих жена и мушкараца и учешће младих у процесима доношења	46%

Циљеви	Укупно извршење
одлука и развоју политика за младе	
Специфични циљ 2: Успостављени су услови за изградњу капацитета и синергију у раду СОП и одрживи развој и укључивање већег броја младих удружења која спроводе омладинске активности	57%
Специфични циљ 3: Унапређени услови за волонтирање међу младима и за младе	60%
Специфични циљ 4: Повећано је учешће младих у заштити животне средине и одрживог развоја	62%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНО ЗДРАВЉЕ И БЛАГОСТАЊЕ МЛАДИХ ЖЕНА И МУШКАРАЦА	58%
Специфични циљ 1: Програми промоције здравља и превенције ризичног понашања младих су унапређени и доступни већем броју младих жена и мушкараца	75%
Специфични циљ 2: Створени услови за развој здравих стилова живота младих жена и мушкараца	92%
Специфични циљ 3: Унапређени услови за рад са младима у здравственом ризику	63%
Специфични циљ 4: Унапређене мере за становање и осамостаљивање младих	0%
Специфични циљ 5: Развијена одговорност младих жена и мушкараца према очувању животне средине	63%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНИ УСЛОВИ ЗА РАЗВИЈАЊЕ БЕЗБЕДНОСНЕ КУЛТУРЕ МЛАДИХ	61%
Специфични циљ 1: Успостављено свеобухватно и континуирано образовање младих о безбедносним изазовима, ризицима и претњама и безбедном понашању	68%
Специфични циљ 2: Унапређени програми поштовања људских и мањинских права, родне равноправности, прихватања различитости, толеранције и неговања ненасилних начина комуникације	69%
Специфични циљ 3: Унапређени програми ресоцијализације и реинтеграције у раду са младима који су учиниоци кривичних дела и прекршаја	49%
Специфични циљ 4: Унапређени програми рада са младима који су жртве насиља	61%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНА ПОДРШКА ДРУШТВЕНОМ УКЉУЧИВАЊУ МЛАДИХ ИЗ КАТЕГОРИЈА У РИЗИКУ ОД СОЦИЈАЛНЕ ИСКЉУЧЕНОСТИ	34%
Специфични циљ 1: Створени су системски предуслови да млади у ризику од социјалне искључености буду адекватно препознати и подржани у укључивању у економске, друштвене и културне токове	22%
Специфични циљ 2: Повећана је доступност и обим активности превенције социјалне искључености младих у ризику	29%
Специфични циљ 3: Повећан је обухват младих у ризику од социјалне искључености који су корисници локалних сервиса и програма подршке	51%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНА МОБИЛНОСТ, ОБИМ МЕЂУНАРОДНЕ САРАДЊЕ МЛАДИХ И ПОДРШКА МЛАДИМ МИГРАНТИМА	59%
Специфични циљ 1: Побољшани су економски, културни и административни предуслови за мобилност младих жена и мушкараца	42%
Специфични циљ 2: Обезбеђени су услови за повећање мобилности младих и унапређење међународне сарадње	79%
Специфични циљ 3: Унапређена је унутрашња мобилност младих ради запошљавања	39%

Циљеви	Укупно извршење
Специфични циљ 4: Унапређена је превенција и борба против ирегуларних миграција младих жена и мушкараца и подршка младим мигрантима	76%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕН СИСТЕМ ИНФОРМИСАЊА МЛАДИХ И ЗНАЊЕ О МЛАДИМА	54%
Специфични циљ 1: Младима је омогућен приступ потпуним, разумљивим и поузданим информацијама у складу са њиховим потребама	44%
Специфични циљ 2: Медији пружају информације и креирају садржаје за младе и о младима у складу са потребама младих	51%
Специфични циљ 3: Млади имају адекватан приступ и знање за коришћење нових технологија и интернета	41%
Специфични циљ 4: Знања о младима су заснована на релевантним подацима који се користе за планирање у свим областима и нивоима власти	80%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНО КОРИШЋЕЊЕ И УЧЕШЋЕ МЛАДИХ У КРЕИРАЊУ КУЛТУРНИХ САДРЖАЈА	72%
Специфични циљ 1: Обезбеђена је континуирана подршка развоју креативности младих и учешће младих у стварању и коришћењу културних садржаја	77%
Специфични циљ 2: Повећано коришћење културних садржаја међу младима	66%

На основу сумарне оцене испуњености циљева, можемо видети да је Акциони план 2015-2017. година на основу постављених индикатора највише остварен у областима културе и креативности, затим безбедности и мобилности, здравља и благостања као и информисаности младих. Према подацима буџета МОС јасно се може уочити да су запошљавање и активизам биле приоритетне области у претходном периоду. Циљеви дефинисани претходним АП НСМ у наведеним областима веома су амбициозно постављени тако да претходне табеле могу навести на погрешан закључак да није дошло до битнијег напретка у овим областима. Уз неопходност наставка реализације активности са циљем раста запошљавања и јачања активизма младих, можемо приметити да је и у овим областима остварен одређени напредак, али је приликом израде наредног АП потребно водити рачуна и о реалности достизања постављених циљева и очекиваних вредности индикатора.

4. ФАКТОРИ КОЈИ СУ ОЛАКШАЛИ ИЛИ ОМЕТАЛИ ОСТВАРЕЊЕ РЕЗУЛТАТА И ПОСТИГНУЋА

Реализација овако темељно и амбициозно постављеног Акционог плана представља озбиљан подухват и свакако је један од ретких покушаја доносилаца одлука да на транспарентан, одговоран и мерљив начин планирају реализацију постављених стратешких циљева. Имајући у виду да се овакав приступ практично први пут примењује у Србији сасвим је нормално да су се представници МОС сусрели са бројним изазовима у периоду имплементације Акционог плана. У овом поглављу дајемо осврт на кључне факторе који су, према налазима пројектног тима, утицали на ефикасност имплементације активности и степен остварења стратешких циљева дефинисаних акционим планом. Посебно ће бити наглашени проблеми који су негативно утицали на ниво реализације и постигнуте резултате што је детаљније објашњено у претходним поглављима. Отклањање ових проблема би у значајној мери унапредило степен остварења циљева. Појединачни фактори су идентификовани на бази већег броја састанака одржаних са представницима Министарства омладине и спорта, увида у документацију о реализованим пројектним активностима и састанцима другим кључним актерима који су учествовали у креирању и имплементацији Стратегије и Акционог плана.

4.1. Капацитети МОС за имплементацију Акционог плана

Остварење постављених циљева у великој мери ограничава изразито мали број људи ангажованих од стране Министарства омладине и спорта који се баве омладинском политиком. Недостатак људских ресурса свакако је највеће ограничење у процесу спровођења и праћења активности Акционог плана. Национални план дефинише 9 стратешких и 33 специфична циља чије остварење се прати уз помоћ 41-ог индикатора. Остварење сваког од специфичних циљева подразумева остваривање неколико дефинисаних резултата који се остварује реализацијом појединачних активности. Реализацију појединачних активности и резултата МОС подржава кроз појединачне пројекте. Примера ради, само у сегменту финансирања пројектних активности локалне самоуправе и удружења, МОС је у периоду 2015-2017 финансирао преко 330 пројеката чија је укупна вредност преко 560 милиона динара. Потпуно је јасно да на овакав начин дефинисане активности, праћење резултата, евалуацију појединачних пројектних извештаја, документације и реалног прогреса по пројектима мора пратити тим људи који се искључиво тиме бави. У периоду рада на евалуацији у сектору омладине МОС било је стално запослено 5 особа, те капацитети спровођења овако детаљно и амбициозно пројектованих активности акционог плана значајно превазилазе тренутне капацитете министарства што у великој мери детерминише и квалитет остварених резултата.

4.2. Мониторинг реализације активности Акционог плана

У складу са наведеним недостатком капацитета МОС за праћење активности акционог плана, веома је тешко благовремено и континуирано утврдити степен остварења постављених циљева. У појединим случајевима организације које су носиоци пројектних активности нису благовремено, ни на адекватан начин извештавале о реализацији и

остварењу пројектних циљева. На бази достављених извештаја МОС који сумирају реализацију појединачних пројеката, евидентно је да поједини носиоци пројектних активности – локалне самоуправе и удружења, а и одређена министарства, често нису били у могућности да разумеју ширу слику процеса и везу њихових пројектних активности са дефинисаним специфичним циљевима, и доставе статистичке и друге податке на бази којих би се могао евалуирати сваки од резултата појединачног пројекта. На тај начин је МОС-у значајној мери отежан посао праћења реализације акционог плана. Боље систематизовано извештавање мора бити један од приоритета приликом креирања будућних планова.

4.3. Координација активности МОС са осталим министарствима и државним органима

Успешно спровођење стратегије, акционог плана и квалитетно спровођење омладинске политике у начелу, одговорност је Владе Републике Србије, појединих Министарстава, те других државних органа наведених у Акционом плану. Примера ради, на начин реализације великог броја активности МОС није могао директно утицати јер је одговорност за њихово спровођење била нпр. на Министарству здравља, Министарству просвете, науке и технолошког развоја, Министарству привреде или неком другом органу.

Постоји евидентан проблем координације са другим државним органима који су предвиђени као носиоци активности које се налазе у акционом плану. Акциони план предвиђа активности које реализују други државни органи а за чију реализацију не постоји јасно дефинисан систем одговорности и текућег праћења степена и успешности реализације. Недостатак адекватне и редовне комуникације и координације активности доводи до тога да МОС није у сваком тренутку био упознат са напретком у реализацији појединих активности. На бази добијене документације и разговора са представницима МОС, стиче се утисак да се активности других министарстава одвијају на такав начин да свако министарство аутономно одређује своје приоритете и планове, те се може десити да се активности предвиђене акционим планом МОС уопште не реализују.

Степен реализације активности појединих институција се утврђује на крају године тако што се већ реализоване активности *ex post* повезују са Акционим планом. Извештавање се врши само једном годишње на захтев МОС, што ограничава могућност да се правовремено реагује и утиче на побољшање реализације. На бази свега реченог, јасно је да МОС треба даље развијати постојеће механизме сарадње са другим Министарствима (Радна група за праћење и спровођење НСМ и Савет за младе као међусекторска тела), како би се осигурало да се активности предвиђене планом уврсте у редовне годишње планове других Министарстава, на начин како је акционом планом МОС и утврђено, те благовремено реагује уколико постоји застој у реализацији појединих активности. Осим тога, МОС има проблем у прикупљању података који би помогли у планирању приоритета и евалуацији остварених резултата. Један од проблема са којим се пројектни тим ИЕН суочио приликом евалуације реализације акционог плана је немогућност добијања адекватних података о почетним и крајњим стањима појединих индикатора реализације. Прикупљање података о ефектима омладинске политике МОС у великој мери врши самостално, ангажујући агенције за истраживање тржишта. Нажалост, питања у

спроведеним анкетама о положају и потребама младих не омогућавају у потпуности праћење и оцену испуњености одређених индикатора постављених акционим планом као базним документом. На тај начин МОС има делимични увид у стање по појединим областима. Квалитет и обим прикупљених података би се значајно побољшао уколико би се искористили и ресурси других државних институција, као што је Републички завод за статистику, Национална служба за запошљавање, ЦРОСО, Пореска управа итд. Ово је био значајан проблем и приликом постављања приоритета у самој стратегији и акционом плану.

Имајући у виду да није било могуће утврдити почетно стање појединих индикатора, постоји опасност да ситуациона анализа као основ за креирање стратегије и акционог плана није била довољно квалитетна база за постављање приоритета. Наредни акциони план би морао имати прецизне податке о стању појединих индикатора, као и очекиваним циљаним вредностима, на темељу којих би се поузданије одредили приоритети у погледу реализације и финансирања појединих активности и повећала објективност у планирању жељених промена. За све дефинисане индикаторе потребно је унапред одредити изворе праћења и одговорност за њихово прикупљање.

4.4. Координација МОС и донатора

Активности акционог плана спроводе се, осим у сегменту који је директно под надзором МОС и других државних институција, и од стране омладинских организација које аплицирају за пројекте финансиране од стране донатора. МОС нема механизме за праћење резултата ових пројеката, тако да постоји могућност да су поједини циљеви и са њима повезане активности реализовани без знања МОС. Ово у значајној мери онемогућава квалитетну и свеобухватну евалуацију акционог плана. Координација активности донатора и прикупљање информација о пројектима који индиректно реализују специфичне циљеве по акционом плану треба постати стандард, како ради квалитетнијег праћења активности, тако и ради прецизнијег буџетирања јер се имајући у виду средства која опредељују донатори, средства МОС могу преусмерити у друге сврхе.

4.5. Капацитети локалних канцеларија за младе

Значајан сегмент акционог плана чине активности чији су реализатори локалне канцеларије за младе. Услед недостатка довољног броја извештаја из општина/градова, сматрамо да канцеларије за младе не воде адекватну евиденцију о реализованим активностима и не испуњавају законску обавезу да, на захтев Министарства, достављају извештај о спровођењу циљева Националне стратегије за младе. Један од разлога су избори и честе смене општинског руководства (посебно члана Већа задуженог за младе) и координатора канцеларија за младе. Недовољно развијени капацитети локалних канцеларија за младе у одређеној мери су ограничавали ефикасност спровођења омладинске политике у посматраном периоду.

4.6.Буџет

Узимајући у обзир да се буџет МОС доноси на годишњем нивоу а буџет Акционог плана на период од три године, настаје проблем неусклађености ова два буџета у последњој години реализације Акционог плана. На пример, МОС је у моменту писања овог Извештаја већ урадио план буџета за 2018. годину а нови трогодишњи Акциони план на који би се буџет требао наслањати још није ни почео да се ради. Поред тога, поједини извештаји о реализованим активностима не садрже информације о утрошеним средствима што у великој мери отежава праћење реализације као и оцену испуњености постављених циљева.

5. ПРЕПОРУКЕ

На основу уочених проблема у реализацији претходног АП НСМ за период 2015-2017. годину, пројектни тим ИЕН даје сет препорука за развој новог трогодишњег Акционог плана:

5.1. Капацитети МОС за имплементацију Акционог плана

Потребно је ангажовати већи број људи у МОС који ће се бавити праћењем реализације активности и степеном испуњености специфичних и стратешких циљева Акционог плана. Имајући у виду ограничење запошљавања у јавном сектору, размотрити могућност пројектног ангажовања експерата по појединим областима у сарадњи са међународним донаторима. Алтернативна могућност би било делегирање оперативних задужења праћења реализације активности и испуњења појединих стратешких циљева локалним канцеларијама младих. Резултати би се накнадно агрегирани од стране МОС у циљу добијања података о степену реализације појединих активности.

5.2. Мониторинг реализације активности Акционог плана

У сарадњи са другим државним органима, потребно је добити прецизне податке о почетним и крајњим вредностима индикатора који су утврђени на нивоу резултата сваког специфичног циља, као и на нивоу резултата сваке појединачне активности. Такође, потребно је осигурати њихово континуирано праћење у наредном периоду.

Развити софтвер који би олакшао систем извештавања по областима и индикаторима. МОС може планирати посебну пројектну активност чији би резултат био развој оваквог софтвера. Он би помогао да се на једном месту агрегирају подаци о реализацији свих пројектних активности у земљи које се односе на реализацију појединих специфичних циљева, циљним групама, индикаторима, итд.

Приликом писања позива за финансирање пројеката неопходно је обавезно тражити јасну усклађеност пројектног циља са циљевима акционог плана уз прецизно навођење индикатора на које ће пројекат утицати.

Приликом годишњег истраживања положаја и потреба младих у Републици Србији дефинисање питања треба да прати све очекиване индикаторе за сваки од специфичних циљева. У сарадњи са представницима других државних органа и рањивих група, потребно је осигурати да се реализацијом истраживања добију подаци о кретањима индикатора за поједине рањиве групе младих.

5.3. Координација активности МОС са осталим министарствима и државним органима

Интегрисана омладинска политика каква је планирана Акционим планом мора бити праћена координираним планирањем, реализацијом и мониторингом активности. Планирање активности у акционом плану чији су носиоци друге државне институције

подразумева да се унапред заједнички дефинишу конкретне пројектне активности, буџет, динамика реализације, одговорности и извештавање. Било би неопходно да се унапреди рад међусекторских тела које чине чланови државних органа задужени за имплементацију активности из Националне стратегије за младе. Предлажемо одржавање редовних кварталних уместо полугодишњих састанака Радне групе за праћење и спровођење Националне стратегије за младе и Савета за младе са циљем боље координације и квалитетнијег праћења прогреса у реализацији акционог плана.

5.4. Координација МОС и донатора

Потребно је мапирати све донаторе и организације које се баве финансирањем и реализацијом пројеката из области омладинске политике на међународном, националном, покрајинском и локалном нивоу. Интерном расподелом задужења у оквиру МОС, потребно је дефинисати одговорност праћења реализације пројеката у зависности од тога који стратешки циљ покривају и ко их финансира. На тај начин би се смањила могућност да се поједине активности које утичу на реализацију Акционог плана одвијају без знања МОС о њиховим резултатима и ефектима. Такође, потребно је избећи ситуацију да се услед неусклађености и преклапања приоритета донатора поједине активности финансирају више пута.

5.5. Капацитети локалних канцеларија за младе

Локалне канцеларије за младе могу бити још значајнија помоћ МОС у реализацији активности и праћењу имплементације АП НСМ на терену. Сарадња МОС и јединица локалне самоуправе треба резултирати тиме да локалне канцеларије стекну осећање „власништва“ над акционим планом и реализацијом циљева. Кроз даље финансирање њиховог развоја, у сарадњи са локалним самоуправама, потребно је даље развијати праксу аплицирања за средства иностраних донатора у циљу решавања локалних проблема младих. Имајући у виду да поједине КЗМ то већ релативно успешно раде, предлажемо да МОС утврди примере добре праксе појединих КЗМ и организује заједничке састанке и радионице како би се ове вештине даље преносиле и обезбедило „дељење знања“. Уз то, потребно је обезбедити услове да се одржи континуираност у раду канцеларија за младе, ојачају капацитети координатора и повећа значај канцеларија за младе у планирању активности јединица локалне самоуправе. У сарадњи са органима локалне самоуправе и Националном асоцијацијом канцеларија за младе, МОС би требало и у будућности деловати у правцу јачања њихових капацитета. Конкретни ефекти реализације активности КЗМ на терену морају бити праћени и квалитетним извештавањем према МОС што се такође може постићи заједничким радионицама, и дељењем примера добре праксе. Само адекватни извештаји о реализацији активности могу представљати користан инпут МОС у праћењу реализације омладинске политике и балансираном приступу планирању у наредном периоду.

5.6. Буџет

АП НСМ план обухвата трогодишњи период али је препоручљиво да се усваја сваке 2 године како би се обезбедила усклађеност годишњег плана буџета МОС са буџетом АП

НСМ. Предлажемо да се акциони план доноси на начин да долази до преклапања последње године једног периода са почетном годином наредног периода посматрања (конкретно за периоде 2018-2020; 2020-2022; 2022-2024). То би омогућило вршење корекција акционог плана, уз истовремено олакшано буџетирање у преклапаним годинама.

5.7. Укључивање додатних активности

На основу извештаја о степену реализације и остварења резултата из дела 3, потребно је постепено уводити нове активности у акциони план за наредне периоде. У наредној табели је дат приказ активности које су предвиђене НСМ , а које нису биле предвиђене за реализацију АП НСМ 2015-2017 (означено жутом бојом).

Резултат	Активност
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНА ЗАПОШЉИВОСТ И ЗАПОСЛЕНОСТ МЛАДИХ ЖЕНА И МУШКАРАЦА	
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1: Развијене услуге и механизми који поспешују запошљивост и запосленост младих кроз међусекторску сарадњу	
Представници привредног и омладинског сектора су укључени у развој услуга и механизма који поспешују запосленост и запошљивост младих	Обезбедити развој стандарда и модела за укључивање представника привредног и омладинског сектора у локалне савете за запошљавање у својству сталних чланова савета са правом гласа
	Подржати унапређење јавних политика које омогућавају да представници привредног и омладинског сектора буду укључени у креирање услуга (секторска већа, представници привреде учествују у раду локалних савета за младе, представници младих учествују у раду локалних савета за запошљавање) и механизма који поспешују запосленост и запошљивост младих
	Подстаћи укључивање представника привредног и омладинског сектора у локалне савете за запошљавање, као сталне чланове савета са правом класом
	Подржати развој и имплементацију међусекторских услуга које поспешују стопу активности, запошљивост и запосленост младих на локалном нивоу
Унапређени постојећи и креирани нови програми који поспешују запошљивост и запосленост младих	Унапредити постојеће активне мере запошљавања младих, са посебним фокусом на пакет за младе;
	развијати мере запошљавања и смањења дискриминације младих жена на тржишту рада у сарадњи са приватним сектором;
	подржати унапређивање постојећих и креирање нових програма за преквалификацију и доквалификацију;
	унапредити постојеће и креирати нове програме преко којих млади стичу практична знања, вештине и компетенције које су неопходне на тржишту рада;
	Подржати развијање афирмативних мера за запошљавање младих особа из осетљивих друштвених група
Обезбедити унапређивање постојећих и креирање нових програма који подстичу активитет ⁷ младих жена, као и младих из осетљивих друштвених група и младих из NEET групе	
Подржан развој, примена и промоција активности које подстичу запошљивост и запосленост младих	Подржати развој и примену програма и вршњачке едукације који подстичу активност младих;
	обезбедити подршку младим женама, младима из осетљивих друштвених група и младима који нису у образовању, обуци, нити су активни на тржишту рада, да конкуришу на програме који поспешују активност младих;
	Подржати промоцију примера добре праксе младих који су прошли програме који подстичу запошљивост и запосленост младих путем медија и друштвених мрежа
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2: Повећана усклађеност знања, вештина и компетенција које се стичу у процесу целоживотног учења са потребама тржишта рада	
Послодавци и други релевантни актери активно и континуирано учествују у креирању и спровођењу концепта целоживотног учења	Обезбедити укључивање представника послодаваца у рад школских одбора и научно наставна већа високошколских установа;
	Подржати активно укључивање послодаваца и других релевантних актера у креирање и спровођење наставних планова и програма средњег образовања (секторска већа)
	осигурати транспарентнији и инклузивнији приступ ка послодавцима и другим релевантним актерима у раду акредитационе комисије и акредитационих поткомисија високошколских установа;

	Унапредити механизме подршке послодавцима и другим релевантним актерима који спроводе програме целоживотног учења младих (реални сусрети, обуке за дефицитарна занимања, праксе, итд.)
Унапређени су услови и механизми за спровођење стручних пракси и других облика стицања радног искуства	Успоставити Национални програм стручних пракси уз међусекторску координацију и сарадњу са представницима послодаваца на спровођењу и евалуацији
	пружити подршку програмима који мотивишу и подстичу младе да се пријаве за Национални програм стручних пракси и/или други облик стицања радног искуства;
	развијати стимулативне мере за пружање стручне и радне праксе уз постојање финансијске надокнаде;
	Подржати развој механизма за спровођење радних пракси и других облика стицања радног искуства у току процеса школовања и ван њега
	Развити модел подршке послодавцима и организацијама цивилног друштва које спроводе и развијају механизме за спровођење других облика стицања радног искуства ⁸
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3: Омогућени подстицајни услови за развој предузетништва младих	
Створен подстицајни оквир јавних политика који дефинише предузетништво младих и његово окружење	Подржати усвајање законских и подзаконских аката који препознају, олакшавају и подстичу предузетништво младих и поједностављују процедуре за младе предузетнике у првим годинама пословања
	Развити механизме за финансијску подршку младима при покретању сопственог бизниса, посебно финансирањем <i>Startup</i> , социјалног и иновативног предузетништва, као и различитим видовима удруживања у руралним подручјима
	Развити афирмативне мере намењене младим женама које желе да постану предузетнице, посебно у руралним и мање развијеним подручјима
	омогућити развој стимулативних мера за предузетништво младих у првим годинама пословања;
	обезбедити поједностављење административних и правних процедура за предузетништво младих у првим годинама пословања;
	Унапредити и подржати различите видове омладинског, ђачког и студентског удруживања
Постоје механизми за стицање предузетничких знања и вештина и финансијске писмености у оквиру образовања	Подржати развој и реализацију подстицајног и правно уређеног модела за улагање привредног сектора у предузетништво младих
	Увести предузетничке вештине и знања и финансијску писменост у наставне програме на свим нивоима формалног образовања
	развијати програме за стицање предузетничких вештина и знања и финансијске писмености у оквиру наставних планова и програма;
	подржати институционализовање ученичке компаније као практичног вида учења предузетништва;
	Пружити подршку програмима и сервисима ОЦД које подстичу стицање предузетничких знања и вештина (посебно у креативној индустрији и пољопривреди) и финансијске писмености младих
Подржати увођење програма Пасоша предузетничких вештина на националном нивоу	
Развијени одрживи програми дугорочне подршке младима који се одлучују на самозапошљавање	Подржати формирање и рад центара за подршку развоју бизниса (ЦПРБ) при универзитетима
	развијати сарадњу за подршку развоју бизниса младих између ЈЛС, акредитованих регионалних развојних агенција и центара за подршку развоју бизниса;
	Подржати развој интернет саветовалишта која помажу и подстичу младе да започну свој бизнис
	развијати програме подршке младим женама које се одлучују на самозапошљавање у традиционално мушким бизнис секторима.
Створени су услови за развој социјалног предузетништва младих засновани на друштвеном	Пружити подршку отварању локалних бизнис инкубатора (ЛБИ) за пружање бизнис старт-ап подршке и пружање менторске подршке кроз различите моделе међусекторске сарадње, посебно у области пољопривреде, руралног развоја и креативним индустријама
	Развити механизме подршке младима који се баве иновацијама и истраживачким радом у предузетништву;
	Подржати активности које повезују иновативност, социјално предузетништво и друштвено одговорно пословање и отварање социјалних предузећа
	Обезбедити развој предузетничке културе код младих, информисања о примерима добре праксе младих предузетника и позитивног утицаја на друштво и заједницу

разумевању и подршци предузетништву и иновативности	
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4: Развијен функционалан и одржив систем каријерног вођења и саветовања младих	
Унапређен национални оквир за КВиС	Подржати оснивање Националног ресурсног центра за КВиС и развоја механизма за управљање знањем о КВиС
	подржати активности упознавања младих са подршком коју могу добити у КВиС;
	Пружити подршку оснивању Националног форума за КВиС и учешће у раду Европске мреже политике целоживотног вођења
	подржати развој иновативних алата, метода и техника у области КВиС прилагођених потребама младих жена и мушкараца.
	Развити механизме за мерење ефеката различитих услуга КВиС по запошљивост младих, који укључује ефекте на различите категорије младих
Развијен механизам за континуирано спровођење и унапређивање стандарда и програма КВиС младих	Унапредити програме и методологију КВиС за студенте
	Обезбедити развој постојећих и стварање нових програма КВиС за младе у систему средњег образовања
	унапредити стандарде КВиС младих.
	Подржати унапређење постојећих и развој нових програма КВиС за незапослене младе ван система образовања, као и младе из осетљивих група
Повећан број центара за КВиС који пружају услуге младима и локалних тимова за КВиС младих	Подржати оснивање нових центара и тимова за КВиС при школама, факултетима, универзитетима, удружењима која спроводе омладинске активности и КЗМ
	развити активности међусекторских партнерстава на локалном нивоу у циљу пружања услуга КВиС младима;
	Пружити подршку успостављању локалних тимова који пружају услуге КВиС младима из осетљивих друштвених група
Континуирана примена програма, стандарда и услуга КВиС у оквиру образовних институција	Подржати примену програма и методологије КВиС за студенте у Србији, уз коришћење успостављених стандарда КВиС;
	обезбедити примену програма КВиС за младе у систему средњег образовања, уз коришћење успостављених стандарда КВиС;
	подржати обуке и континуирано усавршавање наставника и стручних сарадника за пружање услуга КВиС
	Обезбедити спровођење годишње евалуације програма и методологије КВиС за младе у систему средњег и високог образовања
Обезбеђена је континуирана примена програма, стандарда и услуга КВиС ван образовних институција	Подржати активности КВиС за незапослене младе ван система образовања, као и младе из осетљивих група, уз коришћење успостављених стандарда КВиС
	подржати примену програма каријерног вођења и саветовања ОЦД које спроведе исте програме;
	омогућити обуке и континуирано усавршавање представника КЗМ за пружање услуга КВиС за младе.
	Обезбедити подршку за програме КЗМ за КВиС младих на локалном нивоу (укључујући и усавршавање представника КЗМ за пружање услуга каријерног
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ И МОГУЋНОСТИ ЗА СТИЦАЊЕ КВАЛИФИКАЦИЈА И РАЗВОЈ КОМПЕТЕНЦИЈА И ИНОВАТИВНОСТИ МЛАДИХ	
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1: Обезбеђени су услови за развој креативности, иновативности и иницијативе младих и стицање компетенција у оквиру целоживотног учења	
Унапређене су васпитне и педагошко - психолошко - дидактичко - методичке компетенције	Иницирати измене прописа тако да удружења која спроводе омладинске активности могу да подносе на акредитацију програме сталног стручног усавршавања наставника и стручних сарадника
	Подстаћи и подржати удружења која спроводе омладинске активности да развију и акредитују програме сталног стручног усавршавања наставника и стручних сарадника
	користити резултате TALIS52 истраживања у процесу креирања политика стручног усавршавања наставника;
	подржати иницијативе за успостављање програма и увођење обавезне обуке академског особља за развој професионалних компетенција у раду

наставника и стручних сарадника у раду са младима	са студентима.
	Оснажити представничка тела ученика и студената за активно учешће у развоју и примени методологије и система мерења ефеката стручног усавршавања наставника и стручних сарадника
Обезбеђено је континуирано унапређење наставе и ваннаставних активности кроз сарадњу образовних установа и субјеката омладинске политике	Подржати активно учешће представничких тела ученика и студената у развоју програма рада школе и студијских програма
	успоставити и подржати механизам сарадње удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ са образовним институцијама при извођењу наставних програма;
	развити механизме сарадње и размене искустава представничких тела ученика и студената, других удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ;
	омогућити размену искустава у раду са младима између образовних установа и ОЦД на домаћем и међународном нивоу;
	Подржати програме који промовишу солидарност, разумевање, толеранцију, родну равноправност и принципе инклузивног друштва у оквиру ваннаставне активности
Афирмисан је систем целоживотног учења и признавања претходног учења и препознате су специфичности неформалних образовних програма у омладинском сектору	Подржати учешће СОП у афирмисању концепта целоживотног учења;
	иницирати измену прописа за обезбеђивање учешћа представника младих приликом дефинисања модела признавања претходног учења и развоја и примене стандарда рада у неформалном образовању
	информисати младе о процедури признавања претходног учења;
	подржати активности препознавања специфичности неформалних образовних програма у омладинском сектору који нису усмерени на стицање одређене квалификације и стручно оспособљавање;
	подржати развој неформалних образовних програма у омладинском сектору, који нису искључиво обуке и тренинзи.
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2: Унапређен је квалитет и доступност омладинског рада и обезбеђено његово препознавање	
Унапређен квалитет програма омладинског рада и капацитети пружаоца услуга омладинског рада	Подржати истраживања о потребама младих жена и мушкараца
	Обезбедити континуирано унапређивање и развој нових програма у складу са потребама младих и друштва
	Обезбедити континуирано праћење ефеката реализације програма омладинског рада у складу са развијеним стандардима за осигурање квалитета
Обезбеђено је препознавање и признавање омладинског рада као услуге која доприноси унапређењу положаја младих	креирати механизам за признавање компетенција стечених кроз омладински рад и препознавање занимања омладинског рада кроз НОК и Класификацију занимања;
	утврдити потребе за развој услуга омладинског рада на локалном нивоу и запошљавање омладинских радника.
	Подржати активности професионализације делатности омладинског рада кроз формално и неформално образовање у складу са стандардима занимања омладинског рада
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3: Унапређене су могућности равноправног приступа образовању за све и подршка младима из осетљивих друштвених група	
Развијени и примењени програми	Подржати програме за оснаживање представничких тела ученика и студената за пружање вршњачке подршке младима у ризику од напуштања школовања
	Развити програме превенције раног напуштања школовања и препознавања младих у ризику од напуштања школовања;

превентивног деловања ради смањивања броја младих који превремено напуштају школовање	успоставити систем праћења узрока и обима превременог напуштања образовања и ефеката предузетих мера на смањење стопе напуштања;
	Подржати удружења која спроводе омладинске активности и Канцеларије за младе у пружању подршке младима у ризику од напуштања школовања
Унапређени механизми практичне подршке младима из осетљивих група за образовање у складу са њиховим потребама	Подржати програме подршке у испуњавању свих аспеката приступачности (физичка, садржајна, финансијска) и прилагођености образовања у складу са важећим прописима и препорукама
	Подржати програме за обуку наставника и стручних сарадника за прилагођавање потребама младих из осетљивих друштвених група у складу са инклузивним принципима у образовању
	Подржати програме сензибилизације наставника и родитеља за промену културолошких матрица које намећу лимитирајуће родне улоге
	Развити мрежу вршњачке подршке (менторство, вршњачка асистенција) образовању младих из осетљивих група
Развијени механизми подршке младима који су напустили образовање да се врате у систем образовања и стекну квалификацију	подржати програме подршке у испуњавању свих аспеката приступачности (физичка, садржајна, финансијска) и прилагођености образовања у складу са важећим прописима и препорукама;
	Унапредити програме подстицајних мера и механизме примене за укључивање и успешан наставак школовања младих из осетљивих група уважавајући социјалну димензију
	Подржати успостављање програма учења на даљину и других савремених метода за повећање обухвата младих који су напустили или нису били укључени у формално образовање
	Подржати развој подстицајних мера за повратак и укључивање у образовање младих који нису у систему или су напустили образовни систем; развити нове и унапредити постојеће програме подршке младих из осетљивих група који су напустили образовање да се врате у процес образовања;
	Унапредити регулативни оквир у високом образовању који обезбеђује подстицај за прилагођавање наставе школовању студената уз рад, родитељство, итд.
Развијати програме подршке за наставак школовања младим родитељима, посебно младим мајкама	
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4: Омогућено препознавање и обезбеђена подршка развоју потенцијала надарених и талентованих младих	
Препознати и подржати надарене и талентоване ученике, студенте и младе у развоју личних интересовања и потенцијала	Подржати развој система за идентификацију надарених и талентованих ученика и студената и адекватне механизме подршке у неразвијеним, сиромашним и девастираним подручјима
	подржати учешће талентованих и надарених ученика и студената у постојећим и подржати развој нових научних, културних, спортских, техничко-технолошких и других активности;
	обезбедити бољу прилагођеност наставе индивидуалним потребама надарених и талентованих ученика и студената;
	Развити и унапредити програме подршке стручног развоја и усавршавања који омогућавају надареним и талентованим ученицима и студентима развој интересовања, креативности и иновативности
	Подржати развој ваннаставних активности сарадњом са научним, културним, спортским, техничко-технолошким и другим институцијама које пружају развојне могућности младима
Обезбеђена је подршка образовању, усавршавању, запошљавању и вредновању постигнућа надарених и талентованих ученика и студената	Омогућити награђивање и стипендирање младих талената кроз даљи рад Фонда за младе таленте Републике Србије и унапређење других начина стипендирања и награђивања
	Развијени програми промоције и подршке образовању младих жена у техничким и природним наукама
	омогућити континуирану подршку и субвенционисање истраживачког рада младих талената;
	унапредити начине процене знања младих, како би се омогућило вредновање врхунских постигнућа у учењу
	Успоставити континуирану сарадњу субјеката омладинске политике са приватним и јавним сектором у циљу професионалног развоја, запошљавања и samozapošljavanja младих талената

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНО АКТИВНО УЧЕШЋЕ МЛАДИХ ЖЕНА И МУШКАРАЦА У ДРУШТВУ

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1: Унапређен је правни и политички оквир за укључивање перспективе младих жена и мушкараца и учешће младих у процесима доношења одлука и развоју политика за младе

Организације и институције препознају младе и различите категорије младих као посебну групу са својим правима и потребама	Израдити свеобухватну анализу правног и политичког оквира и праксе за учешће и активизам младих на националном, покрајинском и локалном нивоу
	Дефинисати законску обавезу свих институционалних актера да у развој својих политика уврсте перспективе младих и представнике младих
	Формулисати критеријуме за родно осетљиво праћење развоја политика у којима су уврштене перспективе младих и представници младих
	Обезбедити адекватну заступљеност (процент места) и ниво учешћа младих како би се постигла равноправност младих у процесима и телима
	Извршити измене и допуне Закона о младима како би се унапредило правно препознавање младих и укључивање перспективе младих у развој јавних политика
Организације и институције креирају своју политику и посебне планове узимајући у обзир перспективе младих и укључујући младе	Подржати функционално и активно укључивање представника младих у рад и одлучивање јавних институција и организација на равноправној основи
	Развити смернице за омладински и родно одговорно буџетирање на свим нивоима
	развијати и применити механизам структурираног дијалога по међународним стандардима; обезбедити адекватну заступљеност и ниво учешћа младих како би се постигла равноправност у процесима и телима
ЈЛС креирају политику за младе на основу реалних потреба младих на локалном нивоу и доступних ресурса за рад са младима	Развити стандарде и механизме избора младих за учешће у процесима доношења одлука и развоја политика, укључујући афирмативне мере за учешће мање заступљеног пола
	Развити смернице за субјекте омладинске политике на локалном нивоу за укључивање перспективе младих које садрже и родну перспективу и перспективу осетљивих група младих, у развојне процесе и политике
	Подржати израду, реализацију, праћење и евалуацију локалних акционих планова (ЈАП) уз активно учешће младих у процесима и одлукама
	Укључити младе мушкарце и жене на равноправној основи у процес развоја, имплементације, праћења и евалуације ЈАП-ова
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2: Успостављени су услови за изградњу капацитета и синергију у раду СОП и одрживи развој и укључивање већег броја младих удружења која спроводе омладинске активности	Унапредити смернице за улогу, надлежности и правни статус канцеларија за младе и компетенције особа које руководе КЗМ
	Развити програме обуке субјеката омладинске политике за развој и реализацију омладинске политике и НСМ
	Обезбедити развој капацитета субјеката омладинске политике за праћење и извештавање о реализацији НСМ
	Подржати развој капацитета младих да као изабрани представници младих учествују у процесима развоја политика и доношењу одлука, на свим нивоима и међународном нивоу
	Утврдити све СОП који доприносе реализацији НСМ;
	дефинисати улоге и прецизирати одговорности у процесу реализације НСМ;
	унапредити административне и оперативне капацитете надлежног министарства за спровођење НСМ;
	развијати тематско годишње планирање реализације циљева НСМ, којим би се одређена тема ставила у фокус јавности и постигла синергија у раду;
	утврдити услуге доступне младима на локалном нивоу које пружају институције и организације, и обезбедити подршку за развој, стандардизовање и одрживо финансирање постојећих и стварање нових, уз обезбеђену координацију и синергију.
	Обезбедити развој и реализацију Агенди за младе у оквиру министарстава којима се дефинишу активности које министарства реализују за младе
	Подржати измену Закона о младима којом би се обезбедило редовно извештавање Савета за младе и јавности о напретку у спровођењу НСМ и

	Агенди за младе
Обезбеђена је подршка одрживом развоју удружења која спроводе омладинске активности	Обезбедити редовно административно и програмско финансирање рада и развоја репрезентативних савеза младих
	омогућити коришћење јавних простора удружењима која спроводе омладинске активности за реализацију програма за младе;
	подржати активности развоја и примене планова за развој демократских процедура у удружењима која спроводе омладинске активности и сврсисходно укључивање у рад и напредовање нових чланова.
	Утврдити постојање свих јавних простора за младе(омладинска имовина) и ставити их у функцију младих и омогућити коришћење удружењима која спроводе омладинске активности за реализацију програма за младе
Успостављена је континуирана подршка програмима за спровођење активности укључивања младих у друштво1	Омогућити континуирано финансирање програма удружења која спроводе омладинске активности који доприносе развоју друштва и омогућавају активно учешће младих
	Подржати програме за развој знања и вештина омладинских активиста за ефикасан допринос друштву кроз рад постојећих удружења која спроводе омладинске активности
	Подржати активно укључивање младих из осетљивих група у рад удружења која спроводе омладинске активности и развој њихових компетенција
	Обезбедити подршку представничким телима ученика и студената у развоју компетенција чланова и повећање броја ученика или студената који учествују у активностима представничких тела
	Подржати активности КЗМ усмерене на укључивање младих у друштво
	Подржати активности мотивисања и развоја капацитета за укључивање младих жена и мушкараца у рад националних савета националних мањина
	Подржати програме мотивисања младих жена и мушкараца за учешће у политичком животу и изборним процесима
Изграђен је механизам подршке и мотивације СОП за сарадњу и умрежавање и Заједничке активности	Подржати програме који омогућавају умрежавање субјеката омладинске политике и удруживање напора (синергију) на различитим нивоима и темама
	Обезбедити подршку развоју програма који се реализују у партнерству између удружења које спроводе омладинске активности и у партнерству са КЗМ
	подржати укључивање и чланство удружења која спроводе омладинске активности у међународним организацијама, учешће у међународним скуповима, процесима и телима;
	Развити смернице и подржати активности размене искустава, преноса знања и вршњачке едукације у оквиру и између удружења која спроводе омладинске активности
	Подржати развој и реализацију пројеката међународне сарадње
Унапређени су и иновирани приступи и комуникација удружења која спроводе о младинске активности са младима	Извршити истраживање и анализу начина на који удружења која спроводе омладинске активности укључују нове чланове и активисте, и подстицајних фактора који младе мотивишу на укључивање у активности и рад удружења, која укључује родну перспективу;
	Развити смернице за иновативне начине укључивања младих и мотивисање за активно учешће, које укључује родну перспективу и подстицајне мере за осетљиве групе младих
	Подржати развој нових начина комуникације и канала комуникације удружења која спроводе омладинске активности са младима, са циљем укључивања нових активиста и чланова
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3: Унапређени услови за волонтирање међу младима и за младе	
Обезбеђена подстицајна средина и подршка за развој волонтерских активности и волонтирање младих	Подржати волонтерске активности удружења која спроводе омладинске активности, КЗМ и неформалних омладинских група
	Подржати укључивање младих волонтера у краткорочне и дугорочне волонтерске програме
	Подстицати образовне, културне и спортске установе да препознају, подрже и вреднују волонтирање младих
	Успоставити систем за препознавање и признавање вештина стечених волонтирањем при запошљавању и пратити његову ефикасност
	Подстицати међугенерациску сарадњу и укључивање младих из осетљивих група кроз волонтерске програме, пројекте и иницијативе
	Подржати програме волонтирања у ванредним ситуацијама

Волонтирање младих је препознато и подржано у развоју	укључити програме волонтирања у националне и локалне планове развоја, као и у планове решавања ванредних ситуација
	подржати СОП да разумеју правне обавезе и унапреде заштиту волонтера и корисника волонтирања;
	подржати умрежавање волонтерских центара и сервиса у оквиру удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ
	подржати програме који промовишу волонтирање као друштвено корисну активност.
	Подржати формулисање политике волонтирања на националном нивоу, унапређење законског оквира за волонтирање и развој стандарда волонтерског рада
	Развити родно осетљиве критеријуме за извештавање и мерење ефеката волонтирања
Оснажена удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ за спровођење волонтерских програма и пројеката	Обезбедити примену стандарда волонтерског рада у активностима удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ
	подржати обуке за удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ о волонтерском менаџменту
	подржати редовне, родно осетљиве евалуације програма волонтирања у оквиру удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ
	Подржати развој и рад волонтерских сервиса у оквиру удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4: Повећано је учешће младих у заштити животне средине и одрживог развоја	
Унапређене су могућности младих за учешће у процесима и одлукама о животnoj средини и одрживом развоју	подржати успостављање сарадње између младих и тела ЈЛС надлежног за заштиту животне средине, укључивање младих у оснивање и рад зелених савета и израду локалних еколошких акционих планова;
	подржати укључивање младих у консултативне процесе у области заштите животне средине и развој смерница за праћење процене утицаја на животну средину
	Унапредити доступност информација о стању младих за учешће у процесима и одлукама о животnoj средини и одрживом развоју животне средине младима у сарадњи са субјектима омладинске политике
Обезбеђена је мултисекторска подршка програмима заштите животне средине и одрживог развоја које реализују СОП	Подржати оснивање фондова за животну средину који би издвајали део средстава за активности младих на заштити и унапређењу животне средине
	Подржати координацију активности привредног сектора у правцу издвајања средстава за омладинске програме у области заштите животне средине
	Подржати субвенционисање омладинских предузетничких идеја са компонентом заштите животне средине кроз промоцију обновљивих извора енергије, екотуризма и других облика зелене економије
	Подржати активности заштите животне средине које реализују субјекти омладинске политике и укључивање младих у реализацију програма заштите животне средине и одрживог развоја које спроводе међународне организације
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНО ЗДРАВЉЕ И БЛАГОСТАЊЕ МЛАДИХ ЖЕНА И МУШКАРАЦА	
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1: Програми промоције здравља и превенције ризичног понашања младих су унапређени и доступни већем броју младих жена и мушкараца	
Стандардизовани програми и развијене услуге за превенцију здравља и унапређење здравих стилова живота	Израдити програме промоције здравља младих
	Унапредити рад и програме саветовалишта за младе који ће укључити у једнакој мери младе жене и мушкарце;
	Унапредити програме и услуге превенције ризичног понашања код младих
	Подржати развој и примену родно осетљивих критеријума за процену квалитета програма превенције ризичног понашања младих
Унапређена доступност програма	Подржати програме вршњачке едукације младих за превенцију болести зависности од психоактивних супстанци, игара на срећу и нових медија на локалном нивоу

за превенцију болести Зависности младих	подржати програме и активности информисања у сврху превенције болести зависности.
	Подржати програме едукације родитеља и наставника за превенцију болести зависности од психоактивних супстанци, игара на срећу и нових медија
Унапређена доступност програма за превенцију полно преносивих инфекција, ХИВ/сиде и очувања репродуктивног здравља	Подржати програме вршњачке едукације младих за превенцију полно преносивих инфекција, ХИВ/сиде и унапређење репродуктивног здравља
	подржати програме едукације родитеља и наставника за превенцију полно преносивих инфекција, ХИВ/сиде и унапређење репродуктивног здравља;
	подржати програме чији је основни циљ унапређење репродуктивног здравља младих и планирања породице
Унапређена доступност програма за очување менталног и општег здравља младих	Подржати програме едукације младих, родитеља и наставника за унапређење менталног и општег здравља младих
	Развити саветовалишта за ментално здравље и услуге психолошке подршке и помоћи ван здравствених установа у сарадњи са КЗМ
	Подржати програме правилне исхране и превенције гојазности код младих жена и мушкараца
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2: Створени услови за развој здравих стилова живота младих жена и мушкараца	
Унапређене политике и програми развоја здравих стилова живота младих жена и мушкараца	Подржати истраживања праћења стилова живота младих и анализе кретања по међународним стандардима, која ће укључити родну перспективу
	успоставити механизам сарадње СОП на размени информација и развоју смерница за програме здравих стилова живота;
	израдити Националну стратегију здравља младих;
	У напредити јавне политике за финансирање програма за здраве стилове живота
Унапређене могућности младих жена и мушкараца за квалитетно провођење слободног времена и учешће у спортским и рекреативним активностима	Подржати програме развоја здравих стилова живота младих и њихово праћење и евалуацију
	Подржати развој и реализацију програма субјеката омладинске политике за развој здравих стилова живота
	унапредити и развити систем школских такмичења и увођење разноврсности спортских дисциплина и стимулацију укључивања свих младих, са посебним освртом на младе жене
	Подржати и развити програме спортских секција и других ваннаставних активности усмерених на развој здравља кроз животне вештине, са посебним освртом на младе жене
	Подржати активности увођења наставе физичког васпитања у курикулуме високошколских установа
Подржати изградњу, санацију и адаптацију јавних простора и стављање у функцију квалитетног провођења слободног времена младих	
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3: Унапређени услови за рад са младима у здравственом ризику	
Унапређена подршка младима у здравственом ризику	Развити стандарде и подржати услуге за младе у здравственом ризику
	Развити стандарде и подржати програме подршке младима у здравственом ризику;
	Подржати развој компетенција теренских и омладинских радника који се баве младима у здравственом ризику
Повећана сензибилизација институција које се баве младима у здравственом ризику	подржати програме сензибилизације представника КЗМ за рад са младима у здравственом ризику;
	подржати програме обука представника тужилаштва, судства, полиције, центара за социјални рад и других институција за рад са младима у здравственом ризику
	Унапредити програме сензибилизације представника институција и КЗМ за рад са младима у здравственом ризику
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4: Унапређене мере за становање и осамостаљивање младих	

Унапређене мере за решавање стамбеног питања младих	Развити субвенционисане мере за становање младих (субвенционисани кредити)
	подстаћи изградњу непрофитних станова за младе
Унапређене мере за привремено становање младих	Подржати субвенционисане мере за решавање стамбеног питања младих парова и родитеља, уз посебне мере за младе самохране мајке
	Развити мере подршке становању младих жена и мушкараца ван образовног система
	проширити капацитете ученичких и студентских домова;
	обезбедити субвенционисано становање за студенте који живе ван студентских домова
	Унапредити критеријуме за унапређење услова у ученичким и студентским домовима
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 5: Развијена одговорност младих жена и мушкараца према очувању животне средине	
Унапређени програми едукације младих, родитеља и наставника за заштиту животне средине, одрживи развој и климатске промене	Подржати обуке за вршњачке едукаторе за рад са младима на унапређењу животне средине, одрживом развоју и климатским променама
	проширити капацитете ученичких и студентских домова
	обезбедити субвенционисано становање за студенте који живе ван студентских домова
	Подстаћи развој обука младих жена и мушкараца за отклањање и превазилажење ризика по здравље у случају ванредних ситуација
Унапређено информисање младих, родитеља и наставника о заштити животне средине, одрживом развоју и климатским променама	Развити активности информисања младих, родитеља и наставника за заштиту и унапређење животне средине, одрживи развој и климатске промене
	Подржати активности усмерене на разумевање ризика по здравље узрокованих загађеном животном
	Обезбедити обуке младих о превенцији и отклањању последица догађаја са катастрофалним последицама
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНИ УСЛОВИ ЗА РАЗВИЈАЊЕ БЕЗБЕДНОСНЕ КУЛТУРЕ МЛАДИХ	
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1: Успостављено свеобухватно и континуирано образовање младих о безбедносним изазовима, ризицима и претњама и безбедном понашању	
Успостављен је и уређен начин континуираног развијања безбедносне културе младих на свим нивоима рада са младима	Унапредити наставне и ваннаставне активности садржајима који омогућавају младима да стекну нова знања, вештине и способности из области безбедности
	Утврдити критеријуме и стандарде за програме о безбедности младих који се спроводе изван образовног система
	Унапредити важеће критеријуме и стандарде према којима се спроводе програми везани за безбедност младих укључујући и родно засноване безбедносне ризике и претње
	Подржати активности субјеката омладинске политике који промовишу безбедносну културу међу младима
	Развити програме који ће младима омогућити да прођу систем обуке и оспособљавања за реаговање на безбедносне ризике и претње у њиховом непосредном окружењу
Развијени разноврсни и свеобухватни програми који се баве савременим	Подржати развој и реализацију програма са превентивним мерама и активностима усмерених ка умањењу ризика и претњи којима су млади изложени
	Унапредити постојеће и развити нове програме и активности који обухватају безбедносне ризике којима су млади изложени у саобраћају
	Унапредити постојеће и развити нове програме и активности који обухватају ризике од различитих облика криминала и корупције
	Развити програме који оснажују младе и развијају одређене вештине и способности како да адекватно реагују приликом природних катастрофа

безбедносним ризицима и претњама којима су млади изложени	и елементарних непогода
	Подржати програме који оспособљавају младе да препознају и адекватно реагују на дигитално насиље, тј. насиље које настаје применом информационе технологије
	Развијати и унапредити програме превенције у области трговине људима/ младима
	Развити и подржати активности за превенцију и сузбијање родно заснованог, сексуалног и партнерског насиља над младим женама
Унапређеноје праћење и анализа безбедносних ризика и претњи и сарадња институциона- лних и ванинституци- оналних актера у заштити младих	Подржати истраживања и стручне анализе о безбедносним изазовима, ризицима и претњама којима су млади изложени (као и специфичне ризике за младе жене и мушкарце)
	подржати истраживања и програме који обрађују родну условљеност безбедносних ризика и претњи, као и специфичне ризике за младе жене и мушкарце;
	обезбедити сарадњу и синергију у раду институција на локалном нивоу ради заштите младих од безбедносних ризика и претњи
	Унапредити координацију свих актера у заштити младих од безбедносних ризика и претњи, укључујући женске групе и организације као и организације које се баве осетљивим групама младих
	Развити нове начине комуникације у сајбер простору с младима који имају проблем безбедносне природе, где су сви актери међусобно повезани и усмерени ка потребама младих
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2: Унапређени програми поштовања људских и мањинских права, родне равноправности, прихватања различитости, толеранције и неговања ненасилних начина комуникације	
Унапређени су програми рада с младима о социокултур- рним, верским, сексуалним и другим различитостима	Дефинисати смернице које ће унапредити програме рада с младима о социокултурним, верским и другим различитостима
	подржати програме обуке наставника и омладинских радника о социокултурним, верским и другим различитостима;
	развијати програме комуникације и сарадње између различитих друштвених група којима млади припадају;
	развијати интегративне моделе информисања који мањине приказују као део шире друштвене групе, а не изоловане
	Подржати истраживања, активности и програме који обухватају најчешће стереотипе и предрасуде у друштву и проналазе начине како да их млади превладају/потисну
Подржати програме вршњачке едукације и интеркултуралног учења који промовишу толеранцију, разумевање и антидискриминацију	
Развијени су програми који члановима насилних група омогућавају да лакше напусте насиље кроз тзв. „излазне стратегије”	Мотивисати младе припаднике насилних група да учествују у програмима који представљају „излазне стратегије”
	Евидентирати групе које по својим карактеристикама, обележјима и начину деловања припадају насилним групама;
Млади су развили негативне ставове поводом ношења и злоупотребе оружја и оруђа и експлозивних направа у решавању проблема	Подржати активности субјеката омладинске политике на развоју и примени програма који представљају „излазне стратегије”
	Унапредити информисање младих о потенцијалним опасностима ношења и злоупотребе оружја и оруђа и експлозивних направа;
	Развијати програме који информишу младе о потенцијалним опасностима и смањују злоупотребу оружја, оруђа и експлозивних направа међу младима
	Унапредити законску регулативу која се односи на издавање дозвола за држање ватреног оружја, као и појачану контролу чувања оружја и експлозивних направа
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3: Унапређени програми ресоцијализације и реинтеграције у раду са младима који су учиниоци кривичних дела и прекршаја	
Смањено насиље	Подржати програме развоја вештина ненасилног решавања конфликта међу младима

које врше млади	Развити посебне програме за рад са младима који су учиниоци родно заснованог насиља
	успоставити ефикасније механизме за психосоцијалну подршку жртвама насиља
	Унапредити програме третмана младих који су били у сукобу са законом или су на извршењу васпитне мере у институцији, на издржавању казне малолетничког затвора или затвора
	Обезбедити веће укључивање ванинституционалних актера у програме који на локалном нивоу развијају услуге ресоцијализације и реинтеграције младих који су били на заводским мерама
Унапређен рад са младима након извршене заводске мере или одслужене затворске казне	Омогућити већу укљученост младих током креирања програма који се баве третманом или терапијом младих који су у ризику од новог криминалног понашања
	Подржати програме субјеката омладинске политике усмерене на рад са младима након извршене заводске мере или одслужене затворске казне
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4: Унапређени програми рада са младима који су жртве насиља	
Смањено насиље на штету младих	Подржати програме и обуке за развој вештина за реаговање на насиље на штету младих
	Развити нове облике сарадње институција које брину о младима жртвама насиља
	Успоставити делотворне мере да се починиоци насилног деликта удаље од жртве
	Унапредити програме подршке младима који су били жртве насиља, нарочито жртве родно заснованог насиља
Унапређењаје сарадња субјеката омладинске политике на креирању заједничких програма и активности за жртве насиља	Унапредити механизме сарадње институција које се баве заштитом младих који су жртве насиља и криминала
	Омогућити већу укљученост младих током креирања програма који се баве третманом или терапијом младих који су били или су тренутно жртве насиља
	Обезбедити укључивање ванинституционалних актера у програме који на локалном нивоу развијају услуге подршке младима, који су били или су тренутно жртве насиља
	Подржати програме субјеката омладинске политике усмерене на рад са младима који су жртве насиља
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНА ПОДРШКА ДРУШТВЕНОМ УКЉУЧИВАЊУ МЛАДИХ ИЗ КАТЕГОРИЈА У РИЗИКУ ОД СОЦИЈАЛНЕ ИСКЉУЧЕНОСТИ	
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1: Стварени су системски предуслови да млади у ризику од социјалне искључености буду адекватно препознати и подржани у укључивању у економске, друштвене и културне токове	
Успостављен ефикасан, родно осетљив систем препознавања различитих категорија младих у ризику од социјалне искључености у складу са ЕУ стандардима	Развити нови систем категоризације младих у ризику од социјалне искључености у складу са ЕУ стандардима
	подржати реализацију истраживања о младима из различитих категорија у ризику од социјалне искључености.
	Обезбедити примену новог система категоризације при праћењу младих у ризику од социјалне искључености
Успостављен систем праћења и процене	Развити родно осетљив механизам праћења и евалуације локалних програма намењених младима у ризику од социјалне искључености
	извршити дигитализацију система праћења у институцијама здравства, просвете, социјалне заштите и запошљавања

прилагођености програма младих жена и мушкараца у ризику од социјалне искључености	Извршити обуку запослених у институцијама здравства, просвете, социјалне заштите и запошљавања за примену механизма праћења и евалуације, која укључује родно осетљиве индикаторе
Успостављен систем акредитације програма и лиценцирања пружаоца услуга младима у ризику од социјалне искључености	развијати и применити механизам акредитације програма намењених младима у ризику од социјалне искључености
	развијати и применити механизам лиценцирања пружаоца програма намењених младима у ризику од социјалне искључености
	Извршити стандардизацију услуга и програма намењених младима у ризику од социјалне искључености
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2: Повећана је доступност и обим активности превенције социјалне искључености младих у ризику	
Програми за превентивну подршку младима у ризику од социјалне искључености спроводе се на локалном нивоу	Подржати успостављање локалних сервиса и развој програма за ефикасније саветовање и психолошку подршку младих у ризику од социјалне искључености
	развијати локалне фондове за подршку програмима за младе у ризику од социјалне искључености кроз партнерство СОП и привредних субјеката
	Подржати успостављање локалних сервиса и развој програма за унапређење радног ангажмана младих у ризику од социјалне искључености
Субјекти омладинске политике на локалном нивоу имају компетенције за рад на превенцији социјалне искључености младих	Подржати програме обуке представника институција и ОЦД које се баве превенцијом социјалне искључености младих
	Подржати програме информисања доносиоца одлука у јединицама локалне самоуправе на тему права и потреба младих у ризику од социјалне искључености
	Подржати програме обуке о родној равноправности и родној перспективи за представнике институција које се баве превенцијом социјалне искључености
Удружења која спроводе омладинске активности континуирано развијају и реализују превентивне услуге и програме за младе у ризику од социјалне искључености	Обезбедити подршку програмима удружења која спроводе омладинске активности на идентификовању потреба младих у ризику и развоју и реализацији адекватних програма
	успоставити партнерство и подржати удружења која раде са младима који су у ризику од социјалне искључености;
	Подржати активности успостављања партнерстава међу субјектима омладинске политике на интегралном приступу у коришћењу постојећих локалних ресурса (људских, материјалних, техничких)
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3: Повећан је обухват младих у ризику од социјалне искључености који су корисници локалних сервиса и програма подршке	

Млади у ризику од социјалне искључености активно користе постојеће сервисе и програме	Подржати развој локалних сервиса за ефикасно, оптимално и благовремено информисање социјално искључених младих
	обезбедити медијску подршку информисању о доступним сервисима и програмима за подршку младима у ризику од социјалне искључености;
Запослени у институцијама система поседују компетенције за пружање адекватне подршке младима у ризику од социјалне искључености	Подржати механизме сарадње и размене искуства запослених у институцијама система
	обезбедити обуку запослених у институцијама система у складу са специфичним потребама сваке категорије младих у ризику од социјалног искључења.
	Развити програме сензибилизације запослених у институцијама система у циљу ефикасније подршке младима у ризику од социјалне искључености
Сервиси и програми подршке младима у ризику од социјалне искључености се континуирано осавремењавају	Обезбедити систем праћења ефикасности сервиса и програма подршке младима у ризику од социјалног искључења
	Подржати активности прилагођавања постојећих сервиса и програма подршке младима у ризику од социјалног искључења
	Обезбедити усклађеност сервиса и програма са препорукама међународних организација и институција за рад са младима у ризику од социјалног искључења
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНА МОБИЛНОСТ, ОБИМ МЕЂУНАРОДНЕ САРАДЊЕ МЛАДИХ И ПОДРШКА МЛАДИМ МИГРАНТИМА	
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1: Побољшани су економски, културни и административни предуслови за мобилност младих жена и мушкараца	
Унапређени програми и сервиси Материјалне подршке мобилности	Унапредити националне програме финансирања мобилности младих и међународне сарадње младих
	успоставити програме субвенционисања унутрашње мобилности младих ради културног и образовног усавршавања;
Унапређења је доступност програма подршке мобилности младих и обим коришћења програма међу младима	Подстицати координисано укључивање привредног сектора у националне програме финансирања мобилности младих и међународне сарадње младих
	Унапредити информисање младих о програмима подршке мобилности младих у активностима удружења која спроводе омладинске активности и канцеларија за младе
	Подржати активности информисања младих о програмима подршке мобилности младих у активностима удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ;
	Унапредити информисање младих о програмима подршке мобилности младих у образовном систему
	Унапредити коришћење финансијске подршке свих програма мобилности међу младима из осетљивих друштвених група
	Унапредити доступност Европске омладинске картице као средства побољшања мобилности младих
Унапређење је препознавање и промовисање мобилности младих код наставног особља, омладинских радника, родитеља и старатеља	Организовати обуке за наставнике и стручне сараднике о сврси мобилности и доступним програмима мобилности
	подржати информативне активности за савете родитеља у средњим школама о сврси мобилности и доступним програмима мобилности;
	Поспешити информисање родитеља и старатеља о сврси мобилности и доступним програмима мобилности
Омогућена је	Омогућити асистенцију младима у административним процедурама у оквиру рада контакт тачака за националне и међународне програме

техничка подршка мобилности младих и системско препознавање научног током периода мобилности	мобилности
	развијени механизам асистенције младима у административним процедурама на локалном нивоу за националне и међународне програме мобилности;
	Обезбедити препознавање и примену Еуропаса (EUROPASS) ¹² као посебног средства признавања квалификација стечених у неформалном или формалном образовању кроз мобилност
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2: Обезбеђени су услови за повећање мобилности младих и унапређење међународне сарадње	
Унапређења регионална и међународна сарадња у области омладинске политике	Успоставити институционални облик за сарадњу са Европском унијом и имплементацију програма за младе Европске уније
	Подржати регионалне иницијативе које би поспешиле сарадњу у области омладинске политике
	Промовисати учешће младих у различитим програмима и пројектима регионалне и међународне сарадње у области омладинске политике
	Подржати учешће удружења која спроводе омладинске активности у европским и светским мрежама за младе
	Обезбедити реализацију међународних догађаја у Републици Србији од значаја за младе
	Подржати програме сарадње субјеката омладинске политике са удружењима младих у дијаспори
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3: Унапређена је унутрашња мобилност младих ради запошљавања	
Радна мобилност младих је препозната и подржана у оквиру програма подршке запошљавања	Успоставити праћење трендова о запослености и дужини боравка младих ван свог места пребивалишта
	Уврстити мере подршке радној мобилности младих у стратегије и акционе планове за запошљавање на свим нивоима
	Повезати локалне инфо сервисе за младе са филијалама НСЗ ради бољег информисања о
Развијен и примењен систем подршке приликом промене места боравка ради запошљавања	Стимулисати програме мотивисања младих на радну мобилност ка мање развијеним срединама и руралним подручјима
	развијени мере за решавање стамбених потреба младих који се запошљавају ван места пребивалишта;
	> формирати Фонд за једнократну подршку младима који се запошљавају ван места пребивалишта
	Подстаћи развој додатних мера подршке за радну мобилност младих ка мање развијеним срединама и руралним подручјима
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4: Унапређена је превенција и борба против ирегуларних миграција младих жена и мушкараца и подршка младим мигрантима	
Успостављено је праћење и анализа ирегуларних миграција и унапређење прилагођених мера и програма	Подржати истраживачке пројекте усмерене на прикупљање и анализу информација о узорцима и последицама ирегуларних миграција младих
	подржати дефинисање политика заснованих на добијеним подацима у сврху прилагођавања мера усмерених на превенцију и борбу са ирегуларним миграцијама.
	Подржати утврђивање потреба и приоритета младих миграната ради унапређења прилагођености програма
Развијена је програмска подршка програмима борбе и превенције	Мапирати програме подршке младим мигрантима и програме превенција ирегуларних миграција
Ирегуларних миграција	Подржати активности прихвата и рада са младим мигрантима на локалном нивоу
	подржати систематско укључивање представника младих миграната у планирање и развој активности и програма који су усмерени на ову циљну групу
	Подржати активности подизања свести младих о узроцима и последицама ирегуларних миграција у сврху јачања превенције и смањења дискриминације, узимајући у обзир Перспективе миграната

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕН СИСТЕМ ИНФОРМИСАЊА МЛАДИХ И ЗНАЊЕ О МЛАДИМА

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1: Младима је омогућен приступ потпуним, разумљивим и поузданим информацијама у складу са њиховим потребама

Успостављен је повезан и координисан приступ информисању младих	<p>Подржати учешће младих у идентификовању потреба (производњи и емитовању медијских), развоју информативних програма и сервиса, припремању и достављању информација и евалуацији услуга и програма</p> <p>развијати мапу канала комуникације и извора информација од значаја за младе и утврдити механизме за редовно ажурирање података;</p> <p>Подржати развој ванинституционалних информативних програма и сервиса за младе на локалном нивоу</p> <p>Успоставити сарадњу и координацију информативних програма и сервиса за младе на локалном нивоу са другим програмима, сервисима и структурама за младе</p>
Информативни програми и сервис су прилагођени потребама свих младих	<p>Подржати програме и сервисе у прилагођавању информација језику разумљивом младима и омогућавању информисања на језицима</p> <p>подстицати и промовисати родно осетљив језик у информисању младих.</p> <p>Обезбедити подршку програмима и сервисима прилагођених осетљивим друштвеним групама који гарантују равноправност у приступу информацијама за све младе</p>
Информисање младих усклађено је са европским стандардима и независно од било каквог интереса	<p>Развити и подржати примену стандарда и критеријума квалитета омладинског информативног рада у складу са Европском повељом о информацијама за младе</p> <p>Дефинисати смернице за информисање младих путем интернета у складу са Европским принципима информисања младих путем интернета</p> <p>Подржати активности јачања капацитета субјеката омладинске политике за примену стандарда и смерница о информисању младих у својим програмима и сервисима</p>
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2: Медији пружају информације и креирају садржаје за младе и о младима у складу са потребама младих	
Информисање путем медија је унапређено и прилагођено младима уз развијену сарадњу са субјектима омладинске политике	<p>Обезбедити праћење обима и врсте садржаја за младе у медијима и анализу прилагођености идентификованим потребама младих и темама од интереса</p> <p>успоставити сарадњу и развити партнерство између носиоца програма и сервиса информисања младих и медија</p> <p>Развити капацитете субјеката омладинске политике на свим нивоима за сарадњу са медијима у размени информација и прилагођавању информација младима</p> <p>Омогућити подршку развоју медијских садржаја за младе усмерене на представљање младих у позитивном контексту, позитивне примере</p>
Унапређени капацитети и утврђене обавезе медија за информисање младих и укључивање младих	<p>Подржати оснивање и рад омладинских редакција у медијима у чијем раду би учествовали млади и удружења која спроводе омладинске активности</p> <p>Дефинисати смернице за увођење обавезног удела садржаја за младе приликом додељивања фреквенција медијима</p> <p>Подржати оснивање и рад омладинских редакција у медијима у чијем раду би учествовали млади и удружења која спроводе омладинске активности</p> <p>Подржати активности обуке новинара за извештавање о младима, праћење младих и њихових потреба и прилагођавање тема медијског садржаја интересовањима младих</p> <p>Развити стандарде за медије и подржати примену о начину извештавања о младима који укључују сузбијање родно стереотипног и сексистичког приказивања младих (посебно младих жена, укључујући и приказивање младих жена на друштвеним</p>
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3: Млади имају адекватан приступ и знање за коришћење нових технологија и интернета	
Младима је	Омогућити свакодневни бесплатан приступ новим технологијама и интернету за ученике и студенте у образовним установама

омогућен несметан дневни приступ новим технологијама и интернету	<p>мотивисати младе жене за коришћење бесплатних интернет сервиса и програма.</p> <p>Подржати оснивање и опремање јавних простора на локалном нивоу у којима млади могу бесплатно да користе нове технологије и интернет</p>
Програми обуке за развој знања за коришћење нових технологија и интернета су доступни без материјалне надокнаде и прилагођени младима	<p>Подржати обуку наставника, стручних сарадника и активиста удружења која спроводе омладинске активности за коришћење нових технологија у раду са младима</p> <p>подржати програме бесплатне обуке младих за Европску рачунарску диплому (ECDL)</p> <p>Развити програме за развој информационе писмености, тј. вештина младих за тражење и коришћење информација, посебно за младе из осетљивих група</p>
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4: Знања о младима су заснована на релевантним подацима који се користе за планирање у свим областима и нивоима власти	
Надлежне институције врше континуирано праћење и планирање препознајући младе као засебну категорију	Развити индикаторе и смернице праћења циљева омладинске политике у складу са Националном стратегијом за младе и акционим планом
	Вршити континуирано праћење индикатора
	Усвојити систем извештавања институција о сопственим активностима који препознаје категорије младих у складу са Законом о младима и врше мерење испуњености циљева омладинске
	Увести категорије младих у извештавања и пројекције статистичких завода и других истраживачких институција и организација
	Креирати отворени директоријум доступних знања из свих области везаних за младе при министарству надлежном за младе
	увести обавезу процене утицаја предложених стратешких и правних аката на категорију младих пре њиховог усвајања.
Успостављен је систем подршке истраживањима о младима и сарадња на националном и међународном нивоу	Развити Национални институт за омладинска истраживања и подржати формирање Националне мреже омладинских истраживача
	успоставити сарадњу Националне мреже омладинских истраживача, Националног института за омладинска истраживања и Европског центра знања о омладинској политици (ЕКУСР)
	Обезбедити реализацију редовних истраживања о потребама младих и темама од интереса и коришћење добијених резултата за развој омладинске политике
	Подржати формирање Националне мреже омладинских истраживача
	Успоставити сарадњу Националне мреже омладинских истраживача и Европског центра знања о омладинској политици
СТРАТЕШКИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕНО КОРИШЋЕЊЕ И УЧЕШЋЕ МЛАДИХ У КРЕИРАЊУ КУЛТУРНИХ САДРЖАЈА	
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1: Обезбеђена је континуирана подршка развоју креативности младих и учешће младих у стварању и коришћењу културних садржаја	
Подржани су програми који унапређују културне и Креативне потенцијале младих	Подржати развој креативних и културних клубова за младе у образовним установама
	Препознати и унапредити програме који подстичу креативност код младих на локалном нивоу и омогућавају сарадњу са другим срединама
	развити програме обуке младих за самозапошљавање путем удруживања у уметности и култури.
	Обезбедити подршку за културне активности младих у оквиру неформалних иницијатива и удружења која спроводе омладинске активности
	Развити програме обуке младих за самозапошљавање путем удруживања у уметности и култури
Институције културе укључују младе у припрему и	Увести посебне термине за младе ствараоце у оквиру програма институција културе без надокнаде
	Развити програме вредноване праксе за младе у институцијама културе током редовног школовања и студирања

реализацију својих садржаја	
Обезбеђена системска подршка Реализацији културне партиципације младих	Обезбедити подршку институцијама културе за рад на укључивању младих у стварање садржаја и коришћење културних садржаја
	Подржати препознавање и обезбедити системску подршку креативним индустријама младих и културном предузетништву
	Омогућити коришћење јавних простора удружења која спроводе омладинске активности у области културе и уметности на локалном нивоу
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2: Повећано коришћење културних садржаја међу младима	
Унапређена прилагођеност и доступност културних садржаја младима	Обезбедити подршку програмима који укључују младе у процес развоја прилагођавања културних садржаја младима
	Подржати програме обуке запослених у институцијама културе о савременим начинима и средствима представљања културних садржаја на начин прилагођен младима
	Унапредити сарадњу институција културе и образовања ради повећања броја младих који користе културне садржаје
Повећан удео садржаја о култури и креативним индустријама за младе у медијима	Обезбедити подршку за развој онлајн провајдера културне партиципације младих
	Подржати промоцију културне партиципације међу младима у свим врстама медија, уз истицање креативних младих као позитивних узора
	Унапредити садржаје везане за културу и креативне индустрије у оквиру образовног програма јавних сервиса